

The Ethical and Legal Power of a Verbal Commitment

SOURCE SHEET BOOKLET

THIS SHIUR IS PART OF THE BUSINESS HALACHA AWARENESS INITIATIVE

A project of the North Miami Beach Kollel & The Law offices of Stok, Kon & Braverman

The Business Halacha Awareness Initiative is a joint project of the North Miami Beach Kollel and the Law Offices of Stok, Kon & Braverman, with the mission to promote better awareness and expert handling of business-related financial issues in both the halachic and legal realms.

To this end, we have created a chabura of local Talmidei Chachomim to learn the halachos of Choshen Mishpat, as well as a schedule of seminars and programs to better educate the community in business halacha topics. We thank Beis Din Maysharim of Lakewood, NJ for overseeing the project.

ABOUT OUR PARTNER

Stok, Kon & Braverman is a full-service law firm whose areas of practice focus on complex commercial litigation, real estate, appeals, partnership disputes, family law, immigration, guardianships and probate. The attorneys at the firm always bear their clients' burdens for them, which allows these corporate leaders the time and attention to focus on building their businesses instead of getting bogged down in legal quandaries. Together with its joint efforts with local and nationwide rabbanim and dayanim, the firm can help advise on how Halacha and secular law collide with respect to virtually all aspects of their clients' economic dealings.

Joshua R. Kon, Esq. serves as a principal of the firm and is an experienced legal practitioner and business owner. This gives him a unique appreciation and understanding of his clients' business problems, having experienced them firsthand. For more about the firm and Josh, please visit www.stoklaw.com.

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

עין משפט מח. נר בוצוה

שי מיי פייז מהלי אלי מהלי ממנ מכירה הלי א סמנ עשין פג טיש״ע ח״מ סי׳ רד קעיף א: בי במיי שם פייל הלי ל ופ״ז שם הל׳ ח שמג שם טיש״ע ה״מ שי׳ קפט: בא גמיי שם פ״ו הלכה ה ועי׳ שם סמג ין ועיטטעג. שסטוש״ע ה״מסי׳ רד מעיף ז: מבר מיי פיי פ״ו מהלי מעילה הלי ט: מיג הו מיי שם הלי י: בד זמיי שם הלי ט:

רבינו חננאל

שתקני משיכה במוכר כר שתקני משוכה במוכו כן תקנו בלוקת, ת״ק אית ליה דרב הטדא ור׳ שכעין לית ליה דרב הסדא, ודייקינן מתני׳ האבל אכרו כד׳ יוהנן ראמר רבר תורה מעות קונות, אנזר רבא קרא ומתניתא מסייעא ומתניתא מסייעא לריש לקיש. קרא דכתיב וכחש בעמיתו בפקרון אי בתשומת יר כגון אדם שנושה כתבירו לו כלי 7077 7325 מנה. יייוא עד כלי להיפרע ממנו הלואתו ולא משכו רמלוה, בגול כמשמער, או עשק את כמשמער, או עשק את עמיתו החור ודודת לו זייהוד לו כלי להיפרע ממנו העשק שעשקו, ימרחזינן דאזהר רחמנא להשיב הגול העשק הופקרון שנאמר והשיב את הגדלה אשר גדל רגרי, ותשומת יד לא אזהר רחמנא לאהרודי, יטיימ רכיון רלא מטך ליה לההוא כלי לא קנאי וואיזא בל א קיאר ולפיכך לא הייבתי התורה להכוודו לכלוה. ודחי וממאי רלמא ודחיי זממאי ולמא לעולם אניג ולא משך קנה לכיון שידשים ותשומת זה שניהן יחה לעשומת זה שניהן היחה העישק והיא היק העישק והיה לו כלי שרעשקי היה לו כלי שורשקי שותי שורשק ומסר לו אותו בללי חוד העשוק רמור העשוק הכלי והפקידו אצלו. דאי לא תימא הכי היינו גול אלא תיכא הכי הדינו גול אלא לאי שמע מינה כדאמרי. אי הכי היינו פקדון. ומשנינן תרי גווני פקדון. תדא דמפקיד כדיליה גביה ותדא דיהים ליה העושק מריליה כגון משכון וחור יהפקידו אצלו וכשתבעו כפר בו. ואקשי' וכי תשומת יד לא מהדריה קרא ורתני מנין ליתן את האמור למעלה, והוא הפסוק כולו שכי וכחש בעמיהו וגו', לתהו למטה בזה שכי והשיב לפכח בחי של חוס ב את הגולה הגר, ת״ל מכל אשר ישבע עליו לשקר כלל כל הכתוב כל מה שתבעו וכחש ונשבע בו חייב (להשביעו) בו חיב (אוסב או) |להשיבון, ונמצאת גם תשומת יד בכלל מכל אשר ישבע עליו לשקר עבדים לעבדים יכול לחזור זו ולח קבלן: בספר נכרי. ה״מ לשנויי הא מני ר״ש היא כדבסמוך: נתנה לשנויי הא מני ר״ש היא כדבסמוך: הויה והשיב ותותירד ואמר רב נחמן אמר רבה ולוקמה בסיטון נכרי ויש לומר דסיטין הוא מוכר דבר לח דהיינו בר אבוה לרבות תשומת יד להישבון, ומשנינן אין כדקאמרת מיהו לא יין ושתן כדתנן בפרק הספינה (ב״ב דף פת.) הסיטין מקנת מדותיו כוקאבורת מיוח לאיוח אחרריא. כלומר בפיי כמי הגול והפקרון לא אזהר ביה רמכנא השבה כתשומת יה. מתניתא התנן בפי קאמר דמשיכה קונה ולא מעות ולא חשיב אלא הנהו דאמר משמיה דנפשיה דלא חשיב נמי הא דאמר ריש לקיש משמיה דלוי סבא "אינה לשחיטה הנהנה שוה פריטה מז ההקרש וכר, נתנה (ללבן) ולבלון אע״פ שלא רחיו

אלא לבסוף אע"יג דרבא גופי' ס"ל הכי בתמיד נשתט (פסמה דף סג) ובפרק ב' דובחים (דף ל ישם) אבל יש לדקדק דהלכה כר"י דרב נחמן דהלכתא

להחזיר עושק וגשביל שום דרשה אהדריה וא״ת בפ׳ נערה שנתפתתה (כהונית דף מנ. ישס: ד"ה מאי") דאמר אמר ליה אנסת בתי ר׳ שמעון פוטר מקרבן שבועה אפילו עמד בדין מקרא דוכתש כו׳ יצאו אלו שהן קנס בשלמא לר׳ ייחנן דלא בעי משיכה אלא יתוד אתי שפיר דגבי קנס לא יועיל יחוד אלא לריש לקיש דבעי נטלו וחור והפקידו אללו כיון שנטלו ממונא הוא ומה שייך לקנס וי״ל דלא השה כלל דהתם ר׳ שמעון היא דאית ליה מעות קונות אפילו לרים לקים ולה בעי הלה יחוד הבל קשה בהפלת שנו וסימת עינו מה צריך קרא למעט הא התם אינו פוטר אלא מטעם קנם דמאי יחוד שייך הלא יוצא לחרית וליכא למימר דתצע ליה שניהם הפלת שנו וסימת עינו ויחד לו כלי על דמי עינו כדאמר במרובה (צ״ק דף עג: ישס) שיולה בשן ונותן לו דמי עינו "דהה מוקי לה התסנו כמ״ד דאין צריך גט שחרור ור׳ שמעון סבר בפרק השולח (גיטין קף מנ:) דלריך גט שחרור ייש לומר דשפיר מקרי יחוד ששואל גופן שכוצש בשעבודו ואינו משחררו: בלן דא מהמרא משיבה. ואס תאמר והא מחוסר חוקה ויש לומר דשכירות קרקע נקנה בכסף כדחמר במרובה (ב״ק דף עט. וכס) ואס תאמר ומנ״ל דדוקה בלן ייש לומר מדקהמר בסיפה משום שה"ל הכנס ורחוץ שהרי מרחן פתותה לפניך ואם תאמר וכי אתותב ר׳ יותנן ממתני׳ וי״ל דר׳ ייתנן מוקי לה בבלן נכרי אבל ספר נכרי בעי משיכה וריש לקיש ורבא סבירא להו דמיירי בבלן ישראל דומיא דרישה דקתני נתנה להצירו הוה מעל ותבירו לא מעל דאיירי בנתנו לתבירו ישראל דבוכרי לא שייך מעילה: והא בעי דממשך תספורת. מכאן אומר ר״ת דהסופר שהשכיר עלמו אם משכו ממנו קולמוס או תער שלו אין יכילין שוב לחזור בהם ואם תאמר מ״ש מפועל דיכול לחזור בו יויש לומר דפועל דוקא דכתיב ביה" עבדי הם ולא

מעית האי באבל. ואם תאמר ודקארי

לה מאי קארי לה וי״ל דהך ברייתא

ר׳ שמעון היא דסבר מעות קונות

אפילו לריש לקיש ולכך לדידיה כי

איכא מעות קאי באבל והמקשה

מדמה לריש לקיש דחין מעות קונות

לרבנן לדברים בלא מעות לר׳ שמעון:

תשומת יד לא אהדריה קרא.

הכי נמי לא היה צריך

א) ומישפא שנין איד דינר זהב קונה טאית. דלגצי פירות הוי דהצא טצעא: אכאר רי שמשון איד שמשו אניים שאמרו. לא גרסינן רי שמשון בן אלעור דבפרק איוהו נשך (לקמן דף עד:) מוכח דהיינו ר׳ שמעון (א) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העתידה לצוא על התוור: בן הדבה. שאין בית דין יכולין לעכנ בידו: אין הוה הכמים נוהה הומנו. כן יוסאי: (אכוך רכא אנו אין לנו אלא אין הוה הכמים נוחה אין נחת רוח לחכמי ישראל צמעשיו של זה אין דעתם נוחה הימני. ואם חאמר מאי קמ"ל רצא בצרייתא נמי הכי קתני החוזר צו אין רות תכמים נותה הימנו וי"ל דאשמועינן דאין רוח חכמים נוחה הרבי שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית 🕚 הימני לאו הייני מי שפרע דקתני צרישה: דברים ואיכא בהדייהו

קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה מלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים לו בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו יוהנושא ונותן בדברים לא קנה יוהחוזר בו אין רוח הכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו אין לנויז אלא אין רוה הכמים נוחה הימנו דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל דברים וליכא בהדייהו מעות לא קאי באבל אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש • לקיש קרא דכתיב "וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו כלי להלואתו עשק א״ר חסדא כגון שיחד לו כלי לעשקו יובי אהדריה קרא כתיב יוהיה כי יהמא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא אהדריה מאי מעמא לאו משום דמחסרא משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא מעושק הוא דהדרי קרא הכא במאי עסקינן כגון שנמלו ממנו - וחזרו יו והפקידו אצלו היינו פקדון תרי גוני פקדון אי הכי תשומת יד נמי ליהדריה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזר והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא ולא סייעתא השתא דלא אהדריה קרא מסייע ליה ותשומת יד לא אהדריה קרא והתניא אמר ר' שמעוןיי מנין ליתן את האמור למעלה לממה דכתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב לרבות תשומת יד להישבון בהריא מיהא לא אהדריה קרא מתניתא מנלן יו י דתניא^{ים ד}נתנה לבלן מעליי ואמר רב דוקא בלן הוא דלא מחסרא משיכה האבל מידי אחריתא דמהסרא משיכה לא מעל עד דמשיך והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי לממשך תספורת יהכא במאי עסקינן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי ינתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשך 🕫 קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש״מ וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה ואשכחי נתנה לסימון מעל 878

3

ביה מה למשוך לא קני עד דמשיך: נברי. לא שייך ביה דין משיכה דמיד עמיתך כתיב" (ייקרא כה): קשיין אהדדי. ספל אספר: זבן אבור רב נהמן. כר׳ יותנן: ובדקה לוי במתניתיה. הגיהה והוסיפה נתוספתא שסידר ושנה נה: נתנה לסימון מעל. סיטון חנוני גדול ומוכר פירית הרצה לחנונים עניים ונותנין לו המעות על יד על יד כשהם מוכרים ובתחלת הקנייה ניתנין ערבין דמים מועטין על הכל: מעד. אע"ג דלא משך כל הפירות שהרי הרבה פיסק עמו בבת אתת: 656

עליהסם הימנו על ידו: אנו אין לנו. קללה אחרת אלא איני הגון בעיני תלמיס: קאי באבל. משום דברים שבאו על כך לכלל מעשה אבל מעות לא קנו מדאורייתא ונפקא מינה לענין איסורא כגון אס קידש בו את האשה לר׳ יותנן הוו קדושין דמדחוריי׳ קנייה ודידיה הוא לריש לקיש לא הוו קדושין י: משייע דר״ד. דמדאוריי׳ נמי לא קנו מעות להדיוט: תשומת יד. הלואה ואמר רב תסדא כגון שיחד לו הלוה כלי עליה דהוי דומיא דפקדון דאילו כפר בהלואה גרידתא לא מיחייב קרבן שבועה הואיל וניתנה להולאה: עשק, שכר שכיר: שיחר דו בדי דעישקו. ואי לא לא מיחייב אכפירת שכר שכיר קרצן שצועה דלא מייחד ליה באפי נפשיה כפקדון וגזל ואבידה: וכי אהדריה קרא. להישטן לחתר שהודה כי יחטת ותשם: דאו מישום דמחופר משיכה. אותו כלי ולא קנאו מלוה: מעישק דאהדריה קרא. מכיון דאהדריה קרא לעישק דמחסר נמי משיכה לא אלטריך לאהדורי לתשומת יד דמעושק נילף ליה: הכא במאי עסקינן. עושק דאהדריה קרא משתעי בשנטלו שכיר לכלי ממנו וחור והפקידו מצלו: אי הבי. דמאי דאהדר קרא מוקמת בדלא מחוסר משיכה נהי נמי דמשיכה בעינן ליהדריה קרא נמי לתשומת יד וניקמה בהכי: אי אהדריה כרא לא הוה גמריגן לא תיובתא ולא בייצתא. דר׳ יוחנן לוקמה בדלה משך ורים לקים לוקמיה בשמשך: השתא דלא אהרריה מסייע ליה. דמדאהדריה לעישק ופקדין יגול ואבידה ולא אהדריה לתשומת יד איכא למילף תשומת יד במחוסר משיכה ועשק כשמשך: בהדיא מיהא דא אהדריה קרא. שיסל מיינ להשיבי ולהביא קרבן וכי הדר רבייה קרא דומיא דפקדין רבייה בשנטלו הימנו וסור והפקידו אללו: נתנה. לפרוטה של הקדש בשוגנ: לבלן. בשכר שירחלנו בבית המרחן: מעה. ואע״פ שעדיין לא רחן: ואמר רב. גרסינן: דוקא בדן. קתני דמעל הנותן משום דשכירות גמורה היא בנתינת הפרוטה ואין יכול לחזור בו שאין כאן מה למשיך אצל אם נתנה על דבר שיש בה מה למשוך הימנו לא מעל עד דמשיך: הא בעי למשוך. האי שוכר התספורת דבכל מידי דאית

מסורת הש"ם שם הוספות

971 לקמן מט. נע"ש) עד:, כ) עי תוסי שבועות לג: ד״ד ונאמר, ג) מעילה כ, ד) ניי תוסי בייק עט, סודייה תיקני וע״ז סג, ד״ה והא, ס) עיי הוסי יבמות צ. ייה אזיל, ו) בכורית יג., ו) ובעיא דייה רייש, 1) ובעיא בה נה, 1) ריקרא כה נה, 1) [עפולה וולה לי.], י) וחילין כט:ן.

הגהות הב״ח

(ל) דשיי דייה מכל מקום. נ״ב ע״ל שרק איוהי נשך דף פד:

גליון הש"ם

גמ׳ אמר הכא קרא גמי אמר הבא קרא זמתניי, כעין זה נעיטין דף מס עילו: יש בזהורו זהפקידי, עיין לקמן דף זהפקידי, עיין מקמן דף מעמבי תוכי דיה תשומת יד דהא מוקי דה התם בגימין דף מב כג"ל: ד"ה יהא ובו' וי"ל דפיעל ובוי וייד דפיעל דוקא. לסדיל מחלקים כן לקמן דף עו ע"ל ולע"ק: ד"ה בתנה ובוי היינו לבאורה, עיין וכע״קו דיה נתנה ובוי הייני לבאורה. עיין ניטין דף מה ע״ל מיס׳ ד״ה לו:

-

תורת אוד השלם אן גָפָש בּי הָרטָא יפעלה פעל בין ובחש בעמיתו בפקדון או בתשיטת וד או בטר אי עשק את עפיתו: (80 J. 87)

ם) יהיה בי <u>ו</u>המא ואשם זשיב את הגולה אשר

נול אי אֶת הָעַשָּק אֵישָר עשק אי אָת הַפָּקָרוֹן

אשר הפקד אתו או אָת הָאָבַדָּה איַצָר (IS IT ATT) (1892) או מכל אשר ישבע כ עליו לשקר ושלם אתו

בראשו והמשתיו יפף עליו לַאַשֶׁר הוא לו יתננו ביים אישמתי: יקרא ה, כהו ..... ליקוטי דש״י

> המינה היה האמינה ויאא ימני, אין רום שכמה יתקידות כהרבו וביכ אין דעת שכמים עליהם במעשיו צר⊹, ניתה מארא ביראס מתכסי כלימר אין מחזיקון לו טונה וקידושיו יוה. במתניתיה, ללוי סידר בריימה ששה סדרים כר' מייה יכרבי הושניה וכחיבית וגון. מימון. הוא תנויני גדול שקונה הרנה יחד ומיכר להנינים קטנים. סיטון הטין בלשין קטנים. סיטון הטין בלשין יון ומשים בקונה הרבה חטין ניתד קורא לו סיטון

ויין ושמן של נכרים אסור דהא ברייתא מתניא קודם "שהמיר ר"י נשיאה השמן ור"ית" פוסק הלכה כר' יוסנן אע"ג דרכא קאמר קרא הנהות וציונים ומתניתה מסייע ליה לר"ל "הייני לכחורה הבל" הפשר לשנויי כר׳ יוחנן ומתני׳ נמי מוקים לה בבלן נכרי כדפרי׳ וחין ראיה מדלה חשיב לה רבה בפ׳ הסולך (ימויה דף לו ישם) בהדי ג׳ מילי דהלכה כריש לקיש משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה דבפ״ב דבכורית (דף יג) משמיה דר׳ אושניא

7277

יקדן דיצה. הקצת בתיי תשומת יד

ואילו תשומת יד שיירה: 7] ברוב הכתיי

בכתיי נוסף שמבעי: ק ברייף ובכתיי גוסף בן ברייף ובכתיי גוסף עליו: ג] ברוב הכתיי נוסף קרא וכינ מתוסי,

יוכ קיקיון ברפו״ר

ואלו תקופת יד שיידה: 7) בריב הכמי הוא דארדייה קרא א"ל דביע כנון יכוי, ובשיא מכתיי לייא "הואי וולות נוטה בתורת ימים עייש), וכניא מכתי הני מנושק אחדריה קרא, יכן בכתיי של חשיי מתחל הרבור מעישק אהדריה. כביון רבוי, 5] צל הדר (כדיופו), 1] אמר יי שמעוף ליא בריה ובילקרש ובתכבה כמי, נמאד רבא בשנות פריש המכור ודקיסו, 1] ימלף ליא בריה הנכבהי וויג פמא דאי (10 איל דען (רשיש שעיש), וכים מקנת מעיי ובתיי ובריח וברטביא), 20 בחב הכתיי שימשיך, וכיה נכון וקיסן, ין מונה עיפ רשיל, וביפויי לית יואססיי, ובריח וברטביא), 20 בחב הכתי וויג פא ראש, 10 ביד לענן ושיש עייש, וכיה ובתיי ובריח וברטביא), 20 בחב הכתי שימשיך, וכיה נכון וקיסן, ין מונה עיפ רשיל, וביפויי לית ובתיי ובריח המניע לידי (10 ברב הכתי שימשיך, וכיה נכון הקיסן, ין מונה עיפ בחיל, וביפויי לית בממי, ובריה המניג על דיה: (10 בסרק בעולה כמיד הייצג עם שרות וריטם ברתכם ברעון וכי, נכול (כן איהה), ועי גלון דשיס, מן שיל חית, בלא וויו (ביש, וכיה במחד מהכתיי), 20 המיד

הכסף אלמא דהכא פירי הר ומיקני בהליפין בלא אגב קרקע בין במתנה בין כל משא ומתן וכן הלכה זה פירוש הגאון ו״ל. חשק שלמה על ר"ה 6) אולי ג׳ל דוכרי ליהם כדינה דמשיכה ולה קני אלה בההיה פרוטיה. קמח שערי שער גאות קפג **תשובה** יום כג

מִרְמָּה, וּפֵרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (נ״מ מט ז) שֶׁלֹּא יְדַבָּר אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵב. וְעוֹד אָמְרוּ (נ״מ ירושלמי פ״ד ה״נ) דְּבָרִים יֵשׁ בָּהָם מִשׁוּם מְחֵסְרֵי אֲמָנָה אָם יַחֲזוֹר מִדְּבָרִיו, וּבִלְבַר שֵׁיָהֵא אוֹמֵר בַּפֶּה וְגוֹמֵר בַּדָּעַת.

החלק **קפו.** הַחֵלֶק הַשָּׁשִׁי, הַמַּרְטִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ לְהֵיטִיב עִמּוֹ וִישַׁקֵר - הששי ּהְבָרִיו וְיָשִׁים לְאַל מִלָּתוֹ. כִּי אַחֲרֵי אֲשֶׁר אָמַר לְהֵיטִיב המבמיח את הבירו עמו בּלְשוֹן הַבְטָחָה וּבָטַח בּוֹ לֵב חֲבֵרוֹ, אֵין לוֹ לְחַלֵּל להימיב עמו וישקר הַבְטָחָתוֹ, כִּי זֶה דֶּרֶך שֶׁקֶר, וְהוּא כְּאָדָם עָבַר בְּרִית, שֶׁנָּאֶמַר דבריו וישים לאל מלתו (לפניה ג יג) שָׁאָרִית יִשְׂרָאָל לא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמְצֵא בְפִיהֶם לְשוֹן תַרְמִית. וְכֵן הָאוֹמֵר לָתֵת לַחֲבֵרוֹ מַתָּנָה ַמֵעֶטֶת אַף עַל פּּי שֶׁלֹא הַזְכִּיר לְשׁוֹן הַרְטָחָה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי יֶשׁ בּוֹ מִשׁוּם מְחֻפְּרֵי אֲמָנָהַ, כִּי לֵב חֲבֵרוֹ סוֹמֵךְ עָלָיו וּבוֹטֵחַ בּוֹ, אַחֲרֵי שֶׁהַמַּתָּנָה מֵעֶטֶת, כִּי נָתוֹן יִתֵּן לוֹ. וְאָם אִישׁ עַנִי הוּא, אַף עַל פּּי שֶׁהַמַּתָּנָה מְרֻבָּה, אָם יַחֲזוֹר בּוֹ, רָעָתוֹ ַרַבָּה, כִּי נָדַר נֶדֶר. וְנֶאֶמַר (במדבר ל ג) אי יַחֵא הְבָרוֹ.

> וכן המתפאר ברבים שיתן מתנה

^{וכן} וְבֵן מִי שֶׁיָּתְפָּאֵר בִּפְנֵי רַבִּים לָתֵת מַתָּנָה לְאָדָם, וְהִנֵּה הוּא ^{ואר} י^{תן} כְּמִתְהַלֵּל עַל נְדִיבוּתוֹ כָזֶה, הְנֵה זֹאת כְּמוֹ הַבְטָחָה, וְלֹא נְכוֹן שֶׁיָּשׁוּב מִדְּבָרָיו אַחֲרֵי שֶׁהִתְכַּבֵּד וְהִתְהַלֵּל בַּדָּבָר, כָּעִנְיָן שֶׁכָּמוּב מִדְּבָרָיו אַחֲרֵי שֶׁהִתְכַּבֵּד וְהִתְהַלֵּל בַּדָּבָר, כָּעִנְיָן שֶׁכָּתוּב (משלי כה יד) גְשִׁיאִים וְרוּחַ וְגָשֶׁם אָיָן, אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּדָבָר, כָּעִנְיָן שֶׁכָּתוּב (משלי כה יד) גְשִׁיאִים וְרוּחַ וְגָשֶׁם אָיָן, אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמָתַת שֶׁכָּתוּב (משלי כה יד) גִשִׁיאִים וְרוּחַ וְגָשֶׁם אָיָן, בִּישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שֶׁכָּתוּב (משלי כה יד) גָשִׁיאִים נְרוּחַ וְגָשֶׁם בָּיָן, אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַת שֶׁכָּר פַרוּשׁ, כְּמוֹ שֶׁיִּצְטַעֲרוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵי בוֹא סִימְנֵי הַגָּשֶׁם שְׁכָּר הַשְׁרָה בַּרָישׁ, כָּמוֹ שָׁיִצְטַעֲרוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵי בוֹא סִימְנֵי הַגָּשֶׁם וְזֹא בָא הַאָּשֶׁם, כַּן מִנּרָן הָישׁ מִתְהַלֵּל בְּרָים וָנָישָׁם בָּיָרָ בּוּת שָׁמָתְהַלֵּל בַּדְּבָר, סִימַן קִיוּם הַדָּבָר. עַל בּוּת הָאָישׁ שָׁמִתְהַלֵּל בַּדָּבָר, סִימַן קִיוּם הַדָּבָר. עַל בַּיָ

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מיניה מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן

גמליאל אינו משמט בכולו ומאי משמט

רבי יהודה הנשיא אלהך פלגא דלא

נקים עליה משכון ובהא קמיפלגי דרבן

שמעון בן גמליאל סבר כנגד כולו הוא הונה

ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו הוא קונה לא

מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן

גמליאל להך פלגא רנקים עליה משכון

מונה הוי כמו מחנה מועמת. ויוקר נמי הוי כמו מחנה מועטת: [הזר והפקידו אצלו. ה״ת למפרך אי הכי

מאי למימרא אלא דבלאו הכי פריך שפיר מסיפא: ארא אפי׳ שומר חנם נמי לא הוי. "יוהא דאמר בפרק האומנין (לקמן דף פ:) טול שלך והצא מעות שומר חנס היינו משום דמעיקרא היה שומר שכר וכשא״ל טול שלך לא לסלק עלמו לגמרי משמירה קאמר אלא שלא יהיה שומר שכר: ™כ7 הא ביתא קמך לא מבעיא כו׳. והא לאמר נפרק הפרה (צ״ק דף מו: ושם) הכנים ברשות בעל החצר חייב ר׳ אומר עד שיקבל עליו בעל החצר שמירה י"ל דשמעחין אתיא כרבי דשמואל התם פסיק הלכתא כרבי ואע״ג דרב החם פסיק

הלכתא כתנא קמא קיימא לן לי כשמואל בדיני לגבי רב ועוד דאפילו לרבנן דמחייבי היינו לפי שאמר ליה כנוס שורך דמשמע ואשמרנו אבל הא ביחא קמך סלק עלמו משמירה לגמרי מי:

מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר להך פלגא דנקים עליה משכון נמי משמט אלא משכון דנקיט למה ליה לזכרון דברים בעלמא רב כהנא יהבו ליה זוזי אכיתנא לסוף אייקר כיתנא אתא לקמיה דרב אמר ליה במאי דנקימת זוזי הב להו ואידך דברים גינהו ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה דאיתמרי דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה •ורבי יוחנן אמר "כיש בהם משום מחוסרי אמנה מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה תלמוד לומר ״ יו דרק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך ישיהא הן שלך צדק ולאו שלך צדק אמר אביי ההוא יסשלא ידבר אחד בפה ואחד בלב מיתיבי ייר' שמעון אומר אף על פי שאמרו מלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה מלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו תנאי היא דתנן מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקמנית בלבד ואי ס״ד דברים יש בהן משום מחומרי אמנה היכי אמר ליה זיל הדר בך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתייהו מאי מעמא מידע ידעי דעל אבוה סמך אי הכי אפילו התחילו במלאכה גמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו אמרו מימר אמר קמיה דאבוה וניחא ליה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשימא אלא המותר לחזור בו אמר רב פפא ומודהיו רבי יוחנן יבמתנה מועמת יי דסמכא דעתייהוי הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן • ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה אמאי רשאי אישתכח

פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי "ההוא מרבנן ורב מבות שמיה ואמרי

לה •רב שמואל בר זומרא שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא

הוי קא משני בדבוריה בדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה

והוה יתיכנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשמי לזבוני

נא ב מיי׳ פ״ז מהלכות מכירה הל׳ ח סמג עשין פנ טוש״ע ח״מ סי׳

ממ.

רד סעיף ו: נב ג מיי׳ פ״ה מהלכות דעות הל׳ יג: נג דמיי שספ״ בהל׳ו: גד הומיי פ״ומהלי מכירה הליט קמג

עשין פל טוש״ע ח״מ קי רד סעיף ס: נה זמיי שם הליג ועיין בהשנות ובמ״מ ובכ״מ וכבית יוסף סמג שם טוש״ע מ״מ קי׳ קנח קעיף טו:

עין משפט

נר מצוה

מיי׳ פ״ט מה׳ שמיטין א מייטין

קמט ולארין עד טוש״ע

מ"מ מי סו סעיף יב:

דיובלות הל׳ יד סמג עשיו

ליכומי רש״י

דכנגדו לא חשיב משכוו ומשמטא ליה שביעית ושרועות מדין, אינו משמט בכולו. קלמר תנא קמא אינו משמט דאע״פ שאינו שוה אלא שלגם הוי משכוו כנגד כולו ואינו משמט כלום מן החוב ואתא רצי יהודה הנשיא למימר דאם אין משכון כנגד הלואחו אינו משמנו כולו אלא כנגדו. לוברון דברים בעלמא. דלח הוי משכון אלא לוכרון לנרים תפסיה ושבועות מהון. יש בהם משום מחופרי אמנה. לס מחל כליכולו ובכורות יג:]. שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב. מנוה עליו לאמת דבריו דכתיב הין לדק שיהא הן שלך לדק ולאו שלך לדק וכתובות פו. ע״ש, ועיין גליון הש״ס]. ואין דיגר זהב קונה טלית. ללגני פירות הוי מכל דהבא טבעא. מקום. כלומר אף לפי פורענות העתידה לצוח על הסוור. כך הדכה. שאין מית דין יכולין לעכב מידו. כסעודת מח.]. שלמה בשנתו. נעת מלכותו דמלך והדיוט הוה אברהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב. וסעולתו יצחק ויעקב. וסעודתו של הנרהם גדולה משל עד ¥7W שלמה. יתחילו במלאכה צא אמור להם וכו'. למין כאן אלא דברים ודברים אין נהם משום מחוסר אמנה דאילו משהחחילו לא מוכל לחזור [לקמן פג.]. דאי הון יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוי כא משני בדיבוריה. לשקל ומנהדרין צז.]. אפניא. לפנות ערב רמעלי [תענית כג:]. שבתא. ערנ שנה ויומא .8238 פר.].

רבינו חננאל

איז בו משום מחוסר

אמנה ורכי יוחנן אמר יש

בו משום מחוסר אמנה.

ומותבינז לרב מדר׳ יוסי

ראמר הן שלך ולאו שלך

צדק. ופריק אביי ההוא שלא ידבר אחת כפה

כלכ. אותבינן עליה הא אמרי

[מר״ק כה:].

דקא אכיל מבלים הכא במאי עסקינן כגון שנמלו ממגו וחזר והפקידו אצלו אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת כיון דמשכיה ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה בדלא נמלו שמע מינה ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו ואמרו ליה לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקיל זוזיה איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית לא מבעיא שומר שכר דלא הויי אלא אפילו שומר חגם נמי לא הוי אמרו ליה רבגן לרבא יוהא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי גמי אמר רב איתמר דברים בלא מעות רכ אמר החוזר בו

ידשו יבען כען לא יגוש באידך פלגא. וייא דהפאוה על המשכון אינו משמט כדרריש כספרי (וכרים פסי קיג) את ביה לא יגוש באידך פלגא. וייא דהפאוה על המשכון אינו משמט כדרריש בספרי (ורביים פסי קיג) את דפכר כנגד כולו הוא מונה, בפלוה על המשכון נמי ואינו שוה אלא פלג לערבון של ממלשלין. דלמא ואית מניל לתלמור לדמות הכלוה על המשכון שאינו שוה אלא פלג לערבון של ממלשלין. דלמא מלוה על המשכון ואינו שוה אלא פלג ראינו משמט אף שלא כנגד המשכון משום דמדמי לערבוז פוזה עד המשפרן ואינו שוה איא פיג דאינו משפם אף שיא כעד המשכון סטון ומוסי רעובון דקרקע עדקונה הכל, אבל בערבון בשפולצין ליכבי כנגדו היא קודה. ויי"ל דלא המי למסבר קרקע ודקרקע שוא איקו זון נקנה בקנון שיפ, ולאכך כי פרע הצי דמים עימ להשלים מסרעון קנה הכל, ודקרי אין לדפות לזה מלוה עני ליה פררי, צוחק יכול לפרות כשרבה, ואין לדפותו למכר קרקע ואצילו שלא בשעת הלואתו דעני ליה פררי, צוחק יכול לפרות כשיבה, ואין לדפותו למכר קרקע השכיז שיה שבשנו הואחו וקני יזי פוודי יגווק יכון אחדות כשירצהן ואין דרפותו לפר קרקע דקנה הכל לנמרי, אלא לערבון דפספלטקין דלא קנה אפיי כנודו אלא לנה מי שסרינו נובלק השולח (גיטין לה) מוקי פעמא דאינו משמט משום דקנה למשכון כדרי יצחק, וקשה דר' יצחק אפר שלא (גיסן לעום שכם אים שכם אים שכם בזה, ועבוד בזה, ועבוד בזה, ועבוד בזה, ועבוד בזה, ועבוד המשכח לי אמר ליה הא ביתא קמך אפילו שומר חנם לא הוי: בשעת הלואה כדאמרינן פרק האומנין (לקמן פב.), והכא משכנו בשעת הלואהו מדקתני המלוה על איל לית לי שומשמי אמר ליה ליהוו הני זוזי גבך החשכא לי אמר ליה הא ביתא קמך אפילו שומר חנם לא הוי: המשכון וכד"ג אמרינן כסוק האומרון (האומרין) (שמו המים) (שמו המשכון קתני, וגם מדקאמר התרוי דררות הנולמא ושלא בשעת הלואתו הכל שמיל לנוביינא. וי"ל דה"פ התם כיוז דכני המשכון כר׳ יצחק שלא בשעת הלואה א"כ גם בשעת הלואה מקרי של אחיך בידך: [0] שייך לעמוד כ (גליון):

b) נכורות יג:], נ) לעיל אלא משכון דתפם. למאי תפס אם לא להיות משכון תחת שוויו ובההיא מיהא לא הרינא ביה לא יגוש: אינו משמט בכואו. כלומר אינו משמט כלל: מכלל דר' יהודה כז'. קושיא הוא: במאי דנקימת זווי הב להו. ואי לא מקצלת מי שפרע: ואירך. המותר: דברים נינהו. כלא מעות רב לטעמיה דאמר יי אלא משכון דנקיט למה ליה אלא לאו שמע

כנגדו הוא קונה: הין בכלל איפה. שההין י״ב לוגין ואיפה שלשה סאין שהן ע״כ לוגין: אלא שיהא הן שלר בז׳. כלומר כשאתה מדבר הן או לאו קיים דבריך והלדק אותם: שלא ידבר אחד בפה כו׳. נשעה שהוא אומר הדבור לא יהא בדעתו לשנות אבל אם נשתנה השער לאתר זמן והוא חוזר בו לפי שינוי השער אין כאן חקרון אמנה: אבל אמרו חכמים בוי. סיפא קתני" החוזר צו אין רוח תכמים נותה הימנו אלמא יש בהן משום מחוסרי אמנה: תנאי היא. דאשכתן רבי יותנן בן מתיא דפליג: מעשה בר' יוחנן כו'. משנה היא בהשוכר את הפועלים שלוה את בנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו המלאכה ולפסוק להם מזונות קלים: דא ממכא דעתייהו. על דגרי הצן: מימר אמר המיה. ככל הודיעו מה פסק לנו ונתרלה: מי אמר רבי יוחנן הכי. דיש בדברים משום חסרון אמנה: יכול לחזור בו. וקשיא לן יכול פשיטא דהא לא משך ואין כח בב״ד לכופו: אלא. ודאי על כרחר מותר לחזור בו קאמר ואשמעינן דאפילו חסרון אמנה ליכא: מודה ר' יוחנן במתנה מועמת. שחין מותר לחזור משום דסמכא דעתיה דמקבל אדיבוריה וכי אמר מותר לחזור בו במתנה מרובה קאמר דלא סמכא דעתיה דמקבל דלקיימיה לדיבוריה: דבן דוי. כל לוי קרוי בן לוי: בור מעשר יש דך בידי. שעישרתי מפירותי ואמנט לך: תרומת מעשר. שהלוי מפריש מעשר יו לכהן מעשר מן המעשר: משום הכי רשאי. שיש לו לסמוך על מה שכתוב (לפמה ג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא יתננו ללוי אתר והא מתנה מועטת היא שאין לישראל במעשר זה אלא טובת הנאה שהיה בידו מחחילה לתת לכל בן לוי שירלה: אין דו עדיו. אין לו לכן לוי ראשון על ישראל זה: אלא תרעומת. שהבטיתו בתוחלת נכובה⁹: אלא ש"מ בדלא נמלו. ויש בדברים משום חסרון אמנה: אפילו שומר חנם נמי דא הוי. ואפילו פשעו בשמירתן פטורין: והא בעי לקבולי כו׳. ודלמא לא הוי מקצל ואישתכת דווזי דידיה הוו: הכי נמי. או משלם השומשמין או יקבל מי שפרע: בדידי אותו מעשה הוה עובדא. דשומשמין על ידי היה ולא כן היה שאילו קיבלתים לתת השומשמין לא הייתי חוזר בי בכל חללו של עולם ולא על כן באנו לדין אלא כך היה: אמרי

מסורת הש"ס עם הוספות

דף מה. [ע״ש] ולחמן נד: תוספתה פרק ג], (ג) לקמן דף פנ., ד) עיי תוס׳ ב״ב קכג: ד״ה הכא ועי׳ תוס׳ כתובות קב. ר״ה אליבא שהביאו מכאן שבמתנה מועטת קנה, ס) ועיין תוס׳ לעיל לח. ד״ה שמלן, ו) עיי תוס׳ עירוביז פא: ר״ה שמא, ז) [סנהדרין לו. ע״ם], מ) לעיל מח:, מ) ע״ לעיל מח., ע״פ לשה״כ איוב מא א, כ) עיין ש״ך סימן שו ס״ק נ, () בכורות מט:, מ) [ועי׳ היטב בחוס׳ בכא קמא מו: ד"ה ואפילו ודף מה: ד"ה ושמואלו.

גליון הש"ם

גמ׳ ור״י אמר יש בהם. עיין כר״ש פ״י משנה ט׳ לשניעית: שם ההוא שלא ידבר. עיין כתונות דף פו ע״א רש״ ד"ה פריעת: שם ומודי ר"י. אף ללא שייך כאן למולה לבר פלוגמיה להא רב ס"ל דבכ"ע יכול לחזור מ״מ נקט ומודה לומר דמוליה מכלל שהמר וכעין זה בגיטין דף פג ע"ל מודה ר"ל במגרש. כ"כ רשנ"א נחידושיו ס: שם רב שמואל כר זומרא שמיה. הבאר שבע סי׳ יג דל״ל רצ טוביומי שמיה דהכי

אימ׳ בסנהדרין [דף לו ע״א]: -תורה אור השלם

א) מֹאוְנֵי צֶרֶק אָבְנֵי צָרָק אֵיפַת צֶרֶק וְהִין צרק יהָיָה לָּכֶם אַני

אלהיכם אשר

ברפוס שאלוניקי 🗗

מצרים: וויקרא ים, לו] הנהות וציונים

הוצאתי אֶתְכָם מֵאֶרָץ

ובקצת כת״י **איתמר**, : ריטב״א ועיין **כ]** בשאילתות ובנ״א

(2) בשאיתות וכנ״א מכת״י איפת צדק והין צדק: ג] ״היה״ ליתא בר״יף וברא״ש ובנ״א מכת״י: ז] צ״ל מודה (רש״ש, וכ״ה ברפוס שאלוניקי וכ״ה ברפוס בין שאלוניקי וכ״ה ברפוס ס] צ״ל **דעתיה** (ב״ש. וכ״ה בכמה ראשונים, וכת״י): ו] ״מעשר״ ליתא בכת"י: [] ברפו"ר נוסף דבור זה (וברפוס ויניציאה בסוף רף מח נרשם בשומר הרף ירשב״ג״, ונראה ששכחו להרפיסו), וכ״ה בכת״י (ובשיטה מקרבצת מעתיקו ומסיים ״מצאתי בתר' מכתיבת יר״): רשב״ג סבר כנגד רשב״ג סבר כנגד כולו הוא קונה. רש״י כלו הוא קונה. רש״י פירש מעמא דהמלה על המשכון אינו משמט משום רלא קרינן ביה לא יגוש. קרי אך לא יתיישב הכא דקאמר רשב"ג סבר כנגד כולו הוא קונה, דמה בכך מ"מ קרינא

דתניא ר׳ שמעון אומר טלית קונה דינר זהב וכו׳. ופרקי׳ תנאי היא יש תנא שאמ׳ דברים אין בהן משום מחוסרי

אמנה ההא ר' יותנן בן מתיה ופשוטה היא. ולא עמדה כתנאי וקיימא לן כר' יותנן, ומקשי' ומי אמר רבי יותנן הכי והאמר ר' יותנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחוו׳ בו. ופרקי׳ התם במתנה מרובה משום דלא סמכה דעתי המקבל ולפיכך אין כה משום מחוסר אמנה, אבל במתנה מועטת רסמכה דעתיה התם אמו יוחנן ראית בה משום מחוסר אמנה, וכל שכן במשא ובמתן דוראי סמכה דעתיה יש בו משום מחוסר אמנה, ראמר רי יוחנן ישראל

שאבר לבן לוי כוי מעשר לך בידי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר וכו׳ דקני, ואי הדר ביה הוה מחוסר אמנה, ולא מצית למימר זה כשמשכו הבן לוי לזה כור של חטי׳ וחזר בן לוי והפקידו אצלו דתני סיפא נתנו לבן לוי אחר ואן לגיעו אלא תרעומת ואי משכו קנאו וממותא אית ליה גביה, אלא ברלא משכו שימ: ירושלמי רי אבהו בשם רי יוחון אמר ליחן מתנה לתבירו מתור לתוור בו ואם אמר לו בדעת גמודה אני אומר לך אין לו לחזור הדה דאת אמר בעשיו אבל בעני נעשה נתי רב מפקר לשמשיה אימת דעימא לך תתן מתנה לבו נשי או הוא מסכו הב ליה לאלתר ואין הוא עתיד אימליך בי תנייתא. ההוא דאמר לרב שמואל בר זוטרא אית לך שומשמי לובתי

אמי לאו אורויי אורי למהדר לכתחלה אלא לדינא אתוקמא ובני רב הונא לקוחות הוו ומוכר הוא דהדר ביה ואחו שיילוה ליה לר׳ אמי ואמר להו אי צעי למיהדר ביה מצי למעבד הכי אע״ם שהוא מחוסר אמנה ואין ספק דלעולם יש בהן משום מחוסרי אמנה דהא סמכא

ולא בכיתנא דרב כהנא (ב״ק קג.) ורב כשמעתיה אורי ליה. ומ״ש היכי הורה להו ר׳ אמי לכתחלה למיהדר בהו ליתה דר׳

לקבל לאחר זמן ולא לקבל עכשיו שכיין שהתנה שלא ליתן עכשיו ותרעה עביד דמשתנה דעתיה התרעה זילה כלומר שהם ישתנה השער באותו זמן שלא יקבל אלא כשער הזול ומפני כך מקדים מעותיו ואיני נוטל עכשיו אלא לאחר זמן וכבר מפורש בפירוש רבינו שלמה ז"ל (עב: ד״ה תן) [ו]זה אינו באמתא (דבי) [דבני] רב הונא (קידישין ת:)

אלא ודחי טעותה היה ופירום תרי תרעי כגון דיהיב זוזי על מנת

בתרי תרעי היכי מורי להו לכתחלה למהדר בהו אטו דברים ומשכון מי גרעי מדברים לחודייהו אלא לאו שמע מינה כדאמרינן. מלחמת ה'

יראיה לדבר מדאמרינן בקידושין (ח:) בני רב הונא בר אבין זבון אמתא וכו׳ עד אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו פריטי אין כאן ואי סלקא דעתך יש בדברים משום מחוסרי אמנה ואפילו

לנו לומר כן בדין מחוסרי אמנה דבתרי תרעי קלש ליה איסורא ואין עליו דין מחוסרי אמנה.

יבמתנה מרונה דאמרינן דיכול לחזור בו ולא מיקרי מחוסר אמנה המאור הגרול

דעמיה וכן דעת הראצ"ד ו"ל ולזה נוטה דעת הרנצ"ר ו"ל (ד״ה א״ר פפא) אע״פ שהר״ו ו״ל חולק בנשתנה השער.

הריא״ף ז״ל: מתנה מועמת. כתב הרשב"א ו"ל (ד"ה הא דפריק)" למכר נמי כמתנה מועטת דמי ואפילו נשתנה השער דסמכה

ומשכון לה קהי בהבל המרו וכן מפורש בירושלמי בסוף מסכת שביעית (פ״י ה״ד) דליכא במשכון מי שפרע דגרסינן התם ר׳ זעירא א״ר אבהו בשם ר׳ יוחנן הנותן ערבון טבעת לחברו ורלה לחזור בו חוזר בו ואינו מקבל עליו מי שפרע ר׳ זעירא בעי קומי ר׳ אצהו זהוב אמר ליה טבעת א״ל מה בין זהוב לטבעת א״ל והוב עשוי להשתנות טבעת בעינא הויא פי׳ זהוב עשוי להשתנות שדרך הוא ליתנו בתורת דמים שהוא משתנה בכך אבל טבעת אין נותנים אותה אלא בתורת ערבון ובעינה חוזרת לפיכך אינה קונה אפילו לענין מי שפרע והרי זה מפורש כדברי

שכמוב (נפניה ג. יג) שארית ישראל לא יעשו עולה וגו׳. יכבר כתננו לעיל (מי׳ שמה) בשם הריא״ף ו״ל דאפילו דברים

כדאמרינן לעיל (מח.) משום מחוסר אמנה איכא כשמוזר בו. ונראה 🕛 דלאו עושה מעשה עמך הוא מיקרי כיון שמדבר כזב וכדר׳ אבהו א״ר יוחנן ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לך בידי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר ואין לו לחוש לשמא יאכל טבלים" שיש לו לסמוך על מקרא

קניא. כן כתב הרנב"ר ז"ל (ד"ה תוספתא): ומט.) איתמר דברים. כלא מעות אע״פ דלא קאי כאכל אמרו

קונה משכון ולא שני לן בין משכנו בשעת הלואתו בין משכנו שלא בשעת הלואתו כמאן דא״ל מעכשיו דמי והיינו דפרקיי כל שעה (פססים לא.) משמעיי דחי אקדיש מלוה וובין מלוה משכון מטלטלין שהרהינו אללו ועבר זמנו והוחלט למלוה חיילי הקדש ומכירה למפרע דמשעה ראשונה קנייה מלוה ומיהו ה״מ באומר אין לי עליך כלום ולא לך עלי אלא ילא חובך במשכוני דבכי האי איכא למימר דמשעה ראשונה קנייה דוביני נינהו אבל א״ל אם לא פרעתיך מכאן ועד יום פלוני משכוני יהא שלך ואני אפרע לך חובך בכה״ג לאו זביני נינהו אלא ערצון וקנס כי האי דשמעתין ואסמכתא היא ולא

והרמב"ן ו"ל (ד"ה וכמדומה) יהיצ טעמא למילתא דכיון דלא סמכא דעתיה לא והלכתא כר׳ יוחנן^{כט:} דקי״ל כר׳ ילחק (פב,) דנעל חוצ (א) גר׳ ד״ת בזמן:

לית ביה משום אסמכתא כדאיתא בתוספתה (שם ה״י) המלוה הת חברו על המשכון וא״ל אם לא נחתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום והגיע זמן ולא כתן הגיעו משכון בין רע בין יפה ולא פליג בה ר׳ יהודה כלל.

ר' יהודה)^(ה). יהיינו דוקת במקרקעי הוא דהוי אסמכתה אלה בדא״ל מעכשיו דוקא כדאמרינן בפרק איזהו נשך (לקמן סו:) אבל במטלטלי

מח: - מט. שלו אלמא אפילו במחילה איכא אסמכתא כן דעת הרמב"ן (ד"ה בנגד בולו. במקרקעי שלו אלמא אפילו במחילה איכא סמכתא כן דעת הרמצלטלי

לרבנן והיכי קס״ד דרבינה למימר (דמקבל) [דלח מקבל].

6

אמר הכותב: נראה מדצריו שהוא סוצר דתרי תרעי שאמרו צגמרא בפרק איזהו נשך (לקמן עד:) פירושו שהוקר המקח או הוזל בלחוד והני תמה עליו אם המרה שזו טעות גמורה שכיון שהמעות קונות לרבי שמעון בדין תורה (מו:) ולא הקון רבנן מידי ללוקח דליהדר ביה מאי איכא בין תרי תרעי לחד תרעא בכולהו ודאי מעוח קונות בד״ת וסוגיה דהתם נמי ה״ה לפרושה כלל בהכי דקהמרינן הבל לרבון בין פסק בין לא פסק שקיל כדהשתא דדעתיה דאיניש אתרעא זילא והיינו תרי תרעי לפום סוגיא דשמעתא וקס״ד דלא מקדל עליה מי שפרע ואם תרי תרעי נשתנה השער בלחוד לעולם לא משכחת מי שפרע

ועוד פסק הרי״ף ז״ל כרבי יוחנן ראמר דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה ולי נראה ה״מ בחד תרעא כו׳.

ידי נראה ה״מ בחד תרעא אבל בתרי תרעי לית בהו משום מחוסרי אמנה(א) מידי דהוה אמעות לרבי שמעון שהן קונות ללוקח שהוא אינו יכול לחזור בו ובתרי תרעי לא קני אלא קאי באבל אמרו כדאמרינן באיזהו נשך (לקמן עד:) דאי לא תימא הכי אם כן מי שפרע לרבי שמעון בלוקח לית ליה וכו׳ אף אנו יש

(מט.) פסק הרי״ף ז״ל כרכי יוחנן דאמר דברים יש בהם [משום] מחופרי אמנה.

אבל האתרונים ו"ל הקשו לו מהא דתנן בגט פשוט (צ"צ קסת.) מי שפרע מקלח חובו והשליש את שטרו וא״ל אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן ר׳ יוסי אומר יתן רצי יהודה אומר לא יתן. והתם ודאי ליכא לפרושי תן לו את שטרו שאני רולה להתחייב לו בדמי כל השטר אע״פ שפרעתי מקלתו דא״כ מה יתן דקאמר רצי יוסי והיאך גובה בשטר זה והרי נמחל שעבוד מקלחו ואחר שנמחל שעבודו אינו חוזר ומשתעבד בו אלא ודאי הכי קא"ל יהיו מעות אלו מתנה וישאר שעבוד החוב כמו שהיה מתחלה ופליג ר׳ יהודה ואמר לא יתן אלמא במחילה נמי שייכא אסמכתא. וה"נ משמע בתוספתה (פ"ה ה"ט) דתניה הנותן ערבון לחברו על הבית ועל השדה וא״ל אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום והלה כותב לו אם אחזור בי אכפול לך ערבונך הגיע זמן ולא נתן יתקיים התנאי דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר היאך זה זוכה בדבר שאינו שלו, כלומר המוכר, אלא נותן ללוקת ערבון שלו ומדקאמר הגיע ומן ולא נתן משמע ודאי דאלוקה קאי דנמן ערצון וא״ר יהודה היאך זה זוכה בדבר שאינו שלו, כלומר המוכר אלא נותן ללוקח ערבון

חיזהו נשך (לקמן סו:) ולדבריו ז"ל אתי שפיר לשון דיו דלא קאי אלא אשלא יכפול לו ערבונו.

אבל הרמצ"ם כתו בפרק י"א מהלכות מכירה (ה"ד) דלא א"ר יהודה אסמכתא אלא באכפול לך אבל אם חזר בו לוקח אפילו ר׳ יהודה מודה דערצונו מחול דכיון שהוא תחת ידו כמאן דאמר ליה מעכשיו דמי דלית ביה משום אסמכתא כדאיתא פרק

בקנין שאם יחזור בו שיכפול לו הערבון א״נ שאומר לו במעות אלו שאתה נותן לי תקנה בקרקע שלי כפלים במעותיך דאם לא כן נמה הוא מתחייב בכפל ייי: דיי שיקנה בנגד ערבונו. פרש״י ז"ל לא זה יכפול ולא זה ימחוליי. נראה מדבריו ז"ל דלדידן דקי"ל כר׳ יהודה (ב״ב קסת.) דאסמכתא לא קניא אפילו במחילה שהוא דבר שנתן נידו כבר כיון שנתן לו בשביל הבטחה שמבטיח לחבירו שיסמוך עליו הוי אסמכתא ולא קניא ולפי זה דיו שיקנה ה״ק דיו ללוקח שלא יהא כח בידו לחזור בו אבל שיהא מחילתו מחילה לא דאסמכתא היא ולא קניא.

ערבוני מחול לך. הלוקת נותן למוכר מעות אלו למשכון שלא יתזור בו והמוכר מקבל עליו

לשם תחלת פרעון שקורין ארש״א אינו יכול לחזור מכל המכר כלל אם הוא קרקע ואם הוא מטלטלי קאי במי שפרע אם חוזר בו מכל המכר כלל ולא אמרינן כנגדו הוא קונה לבד והכי הלכתא וכדמסיק רשב״ג. ור׳ יוחנן 🕾 דאמר נמי כנגד כולה שקנה בתחלת פרעון מיירי:

פירמנצ״א. כגון״ שא״ל ערצוני יקנה כל הקרקע ואם שפסקו בתחלה שווי הקרקע ביותר ממה ששוה הערבון אם שלא פסקו אלא שנתן לו מעות אלו לערצון כל הקרקע מ״מ לא סמכה דעמיה דמוכר למכור אלא כנגד הערצון. אצל אם נתן לו הערצון [:00 - .00]

א *מיי' פ"ו מהלכות מכירה הלכה ה ופ"ה הלכה א פמג עשין פב עוש״ע הו״מ סימן קל סעיף י וסימן רד סעיף א: ב מיי׳ דה ר״ טופ״ע הו״מ קימן ב מיי׳ שם פ״ז הלכה ח ט סמג שם טיפ״ע הו״מ קימן רד סעיף זה: גמיי׳ שם פ״ז הלכה ט סמג שם טוש״ע הו״מ סימן רד סכיף ה:

שלמי הגבורים

אעביד אשלם ליה אלפא

זוזי דהתם גזים יהכא לא

גזים ואפילו א״ת דהכא

נמי גזים דשמא קנה

בשר טריפה יותר מכדי

שוייה כדי שישמטנה

מ״מ כיון שהתנה שמעון

תן לי כך יכך אדעתא

דבעי למיקני גמר ומקני:

לפי דברי ספר

סייה הי שהביה הטור

תו"מ סימן כו המקבל

עליו קנם לעשות כך וכך

לעניים או לדית הכנסת

אע״פ שנתקיים הקנין ינפקע הקנס מ״מ

מודיעין אותו שחל הנדר

עליי ואומרים לו עליך

ליתן מדעתך מה שפסקת על עלמך כי זהו כמו נודר שאם לא יתלל שבת

יתן מנה לעניים שהוא

חייב לשמור השבת וליתן

מנה לעניים דבקיום

המצית חייב בחותו מנה

אבל אין בית דין מהייבין

אותו ומסופקני אי דוקא

אמרינן הכי גבי עסק

. מליה גבי הנהו עובדי

דמיירי איהי עלייהו כנון

האומר אם לא אלך

בערכאות העובדי כוכבים

אתמייב כך וכך דמלוה

הוא ללכת בדיני ישראל

אי האומר אם לא אחלל

השבת אתחייב כך וכך

דבתרוייהו איכא קיים

מציה אבל בשאר קנין לא

או דלמא לא שנא ול״ע:

התרימות ושער כב

Kollel Zichron Michel of NMB - Choshen Mishpat Chabura & Shiur

יוסף

בבא מציעא

פרק רביעי

ור׳ יוחנן אמר מכנגד כולו הוא קונה וקי״ל

רכל היכא דפליגי רב ורבי יוחנן הלכה

כרבי יוחנן: * (מט.) איתמר דברים רב אמר

אין בהם משום מחוסרי אמגה ורבי יוחנן

אמר יש בהם משום מחוסרי אמנה ואף

רבי יוחנן לא אמר אלא יבמתנה מועמת

משום דסמכא דעתיה אבל במתנה מרובה

נמוקי

Ð

עין משפט

~// <u>...</u>

להכל מי שפרע: דברים.

כלה נתינת מעות: אין

בהם משום מחוסרי

אמנה, לס תוור כו:

ואף רכי ייחנן לא

אמר, דים נהן משום

מחוסרי אמנה אלא

באומר להבירו ליהן לו

מתנה מופטת: דבמכא

דעתיה. דמקבל שוה

יקיים דבריו:

הנהות וציונים

מהכ"ה ושאר מפרשים

(ב) נמי ראמר שקנה פנגר

בולו בתחלת פרעון בצ״ל

(ב״ח): (ג) פי׳ ראין מטבע

נקנה בחליפין ותוסי (ד״ה אכפול) פי׳ דא״כ במה

יקנה בקרקע כנגד ערבונו לרי יהודה ארכייי

(ד) נ״ב אלא לא זה ולא זה יכוליי לחזור

כנגד הערפון וחוזרין על השאר. עכ״ל רש״י (א״יו: השאר. עכ״ל רש״י (א״יו: (ת) והרשב״א (ד״ה ר׳

יהודהו והרגב״ר ז״ל ושפו

ר״תו: (1) דבפ׳ כצ״ל

(א"י): (ז) רמשמע כצ"ל

(ב״ה): (**ח)**נ״בלי (ב״ח):

(ט) נ״ב פ״ שמא לא יתן לו ישראל כלום ונמצא

אוכל למפרע טכלים

(איין: (י) והתרס׳ (דייה

תוס׳ הרא״שן (מהר״ם): (יא) כ״ה בחי׳ המיוחסים

לריטב״א מח. ד״ה פסק:

ت شاہم

השנות הראכ"ר

(א) בתיב שבו: פסק

כרכי יוחנן האמר

דברים יש בהן משום

מחוסרי אמנה ולי

נראה הני מילי בחד

תרעא אכל בתרי

תרעי לית בהו משום

מחופרי אמנה וכו׳:

מורה כך אכל אין פני

ההלכה נראין כן ואין

ממראיתה בשביל הסברא ועוד כי דברי רבי יותנו

הם אפילו במתנה

ובמתנה מועטת וכיון

דבמתנה היא הייא לה כתרי תרעי ומי יימר

דילמא מעיקרא סוא

רייחה בעסהה והוה ליה

ריים והשמא לא מוא

ואיקצר רוומים דהום

כתרי

וראיאפילו הכי סמכא

דעתיהן הילכך וייא ליכא

לאפלוגין בהא מילחא:

ליה

הדעת

הכלכה

תרעי

אניר אברהם:

מוליאין פני

הבלה ליין קייהה

מודה ר' יוחני,

מלקיים מן

יהודה (מהרים):

המכירה

הזהב

קב

הרשב"א בבא מציעא מ״ח ב׳ – מ״ט א׳ הרשב"א

מעותיך הגיע זמן ולא נתן לו קנה המשכוז, והביא ראיה מן התוספתא דקתני המלוה את חבירו על המשכון ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום הגיע הזמן ולא נתן הגיעו משכון בין רע בין יפה, ולא מצינו רבי יהודה שנחלק בה, ונתן הוא ז״ל טעם בדבר מפני שבעל חוב קונה את המשכון המטלטלין מעכשיו כדרבי יצחק (פסחים ל״א ב׳), לפיכך כל התנאים שהם מתנים עליו קיימים, ובהכי שייכא שמעתא דפסחים דמשמע התם דבמשכון מטלטלי אי זבין או אקדיש מלוה אם לא פדאו לוה והוחלט בידו קנה לוקח דלמפרע הוא שלו מדרבי יצחק דאמר מהשתא יש לו קנין בגויה, מה שאין כן בהלוהו על שדהו שאינו כמוכרו לו מעכשיו שאין אדם עשוי למכור קרקעותיו, והיינו מתניתין דהלוהו על שדהו ומאי דאיתמר עלה בגמרא.

הא דאמר רבי יוסי נתקיימו התנאים. איכא למידק ואפילו אמר מעכשיו דליכא אסמכתא במה קנה ובמה הוא מתחייב בכפל, והרמב״ן ז״ל פירש בדאמר ליה אכפול לך ערבונך שתקנה בקרקע שלי כפלים במעותיך.

ירושלמי ר׳ יעקב בר אידי ור׳ אבהו בשם רבי יוחנן טבעת אין בו משום ערבון, פירוש לפי שהטבעת אין דרכו לתת אותו בתורת דמים אלא בתורת משכון ומשום הכי לא קנה, והוא הדין לנסכא ולכל מילי דלאו טבעא, וה״נ משמע בירושלמי במסכת שביעית (פ״ ה״ד) דגרסינן התם רבי בירושלמי במסכת שביעית (פ״ ה״ד) דגרסינן התם רבי זירא אמר ר׳ אבהו בשם רבי יוחנן הנותן ערבון טבעת לחבירו ורוצה לחזור בו חוזר ואינו מקבל מי טבעת לחבירו ורוצה לחזור בו חוזר ואינו מקבל מי זהרא אמר ר׳ אבהו בשם רבי יוחנן הנותן ערבון נקבעת לחבירו ורוצה לחזור בו חוזר ואינו מקבל מי זהרב לחבירו ורוצה לחזור בו חוזר ואינו מקבל מי שפרע, רבי זעירא בעי קומי ר׳ אבהו זהוב אמר ליה שפרע, אמר ליה מה בין זהוב לטבעת אמר ליה נתן לו זהוב ערבון בדרך משכון כיון שדרכו להשתנות ולתתו בתורת דמים קני דכמעות דמי, אבל משכון מטלטלי לא, וזה כדברי הרי״ף ז״ל שאמר בדברים ומשכון לא קאי באבל אמרו.

דף מ"ט ע"א. הא דמותבינן לרב מדרבי יוסי ברבי יהודה דאמר מה תלמוד לומר הין צדק וכו׳ אלא שיהא הין שלך צדק. איכא למידק דההיא אפילו לרבי יוחנן קשיא, דאילו לרבי יוחנן דברים אין בהן לכל היותר אלא משום מחוסרי אמנה אבל עשה לא ואילו לרבי יוסי ברבי יהודה קאי נמי בעשה, תירץ הראב״ד ז״ל דהכי קא מותבינן בשלמא

לרבי יוחנן איכא למימר דאפילו בעשה נמי קאי כרבי יוסי ברבי יהודה והא דקאמר יש בהן משום מחוסרי אמנה לדבריו דרב קאמר, אבל לרב ודאי קשיא דאפילו עשה נמי אית בה, ופריק אביי דלכולי עלמא לא קאי בעשה דההיא דרבי יוסי שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב קאמר, והיינו דכתב הרי״ף ז״ל טעמיה דאביי בהלכות לומר דפירושיה דאביי בין לרב בין לרבי יוחנן איתיה.

הא דפריק רב פפא מודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמכא דעתיה. לאו למימרא דבמכר לית בה משום מחוסר אמנה אלא לרבותא בעלמא נקט ליה לרב פפא מתנה לומר דאפילו במתנה דפירש רבי יוחנן בהדיא דיכול לחזור בו מודה הוא דאינו מותר לחזור אם היא מתנה מועטת, אבל במכר ודאי אית לחזור אם היא מתנה מועטת, אבל במכר ודאי אית רבי משום מחוסרי אמנה בין במכר מעט בין במכר רב, כן נראה לי, ובתוספות פירשו דהכי קאמר מודה רבי יוחנן במתנה מועטת וכל מכר כמתנה מועטת היא וקיימא לן כרבי יוחנן.

וכתב ה״ר זרחיה הלוי ז״ל דדוקא בחד תרעא אבל בתרי תרעי לא, והביא ראיה מדרבי שמעוז דקאמר מי שהכסף בידו ידו על העליונה כלומר מוכר אבל לוקח לא ואפילו הכי אסיקנא בשילהי איזהו נשך (ע״ר ב׳) דמודה רבי שמעון בתרי תרעי דאפילו לוקח יכול לחזור בו, ומדרבי שמעון נשמע לדידן דמאחר שנשתנה השער קליש ליה אסורא, ואינה ראיה דהתם כיון דתקון רבנן חזרה אצל המוכר בין בחד תרעא בין בתרי תרעי דינא הוא דליתקון נמי אצל הלקוחות היכא דאית להו פסידא מיהא דהיינו בתרי תרעי, אבל הכא מאי שנא חד תרעא מאי שנא תרי תרעי כל שאינו עומד בדבורו הרי הוא ממחוסרי אמנה רמאן דזבן ומזבין סמכא דעתייהו דלוקמו מקח זה לזה, ותדע לך דהתם נמי בין לרבי שמעון בין לרבנן אפילו בתרי תרעי קבולי מקבל מי שפרע אלמא חייב הוא להעמיד דבורו אפילו בתרי תרעי, כן נראה לי.

עוד הביא הרב ז״ל ראיה מעובדא דבני רב הונא בר אבין (קדושין ח׳ ב׳) דזבון אמתא ואותיבו נסכא עלה לבסוף אייקר אמתא אתו לקמיה דרב אמי ואמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן, ואם איתא דבתרי תרעי אית בהו משום מחוסרי אמנה היאך אמר להו הכי דמי גריעי דברים ומשכון מדברים לתודייהו, וזאת הטענה בעיני חלושה מאד דאטו אינהו הוו הדרי בהו דלימא להו דיש בדבר משום מחוסרי אמנה, אדרבה אינהו בעו לקיים מקח ומוכר

חדושי

הוא דבעי למהדר ביה משום דאייקר אמתא ובני רב הונא הוו בעו מיניה דרב אמי אי מצי הדר ביה מוכר אי לאו ואמר להו אין, ואילו לא היה מוכר יכול לחזור בו בלא קבלת מי שפרע נמי ודאי הוה אמר להו כדי שיזהרו להעמיד את המוכר למי שפרע, וזו היא שדקדק ממנה הרי״ף ז״ל דדברים ומשכון אינו מקבל עליו מי שפרע, אבל עכשיו שאין ומשכון אינו מקבל עליו מי שפרע, אבל עכשיו שאין המוכר צריך לקבל עליו כלום אלא שאין רוח חכמים המוכר צריך לקבל עליו כלום אלא שאין רוח חכמים המוכר צריך נמה ליה לרב אמי למימר להו שהמוכר החוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו, ואילו היה המוכר עכשיו בפניו שמא היה אומר לו כדי שלא יחזור בו, אלא מסתברא דבין בחד תרעא בין בתרי תרעי אית ביה משום מחוסרי אמנה, וכן דעת הראב״ד ז״ל.

דף מ"ט ע"ב. בההוא מעשה דשומשמי אסיקנא דלאו הכין הוה מעשה כדסבירא ליה מעיקרא. דהא דאמריגן אמרו ליה רבנן לרבא ליקבל עליה מי שפרע וכו׳ לא היו דברים מעולם, ולא אתברר בגמרא עובדא כי האי מאי דיניה, וכתב הרי״ף ז״ל בהלכות משמיה דרב האיי גאון ז״ל דרב פפי ורבינא למיפלג אדינא דלישנא קמא אתו ולומר דבכי האי מעשה מוכר מיחייב באחריותן דכהלואה נינהו גביה דהא לאנפוקינון יהבינון ניהליה לוקח למוכר להנהו זוזי ועד דמקבל עליה מי שפרע לאו כל כמיניה דמוכר דלימא ליה ללוקח תא שקול זוזך, אלא ברשותיה קיימי ואי איתניסו איתניסו ליה ואע״ג דמשלם מקבל עליה מי שפרע דהא אינו מעמיד לו מקח, ומכל מקום אם קבל עליו מי שפרע ונאנסו לאחר מכאן נראה מלשון הרב דנאגסו לבעל המעות, ומסתברא דוקא כשהמעות שנתן לו עדיין בעין ולא הוציאם דכיון שקבל עליו זה מי שפרע הרי המעות אלו ברשות הבעלים, אבל אם הוציאם כבר אף על פי שייחד מעות אחרים תחתיהם וקבל עליו מי שפרע ונאנסו נאנסו למוכר דמכיון שהוציאם הוו להו הלואה גמורה ואין אדם פוטר עצמו מחובו באומר תא שקול זוזך עד שיתנם או עד שיזרקם לתוך ידו או לתוך חיקו בין מדעתו בין בעל כרחו וכדמשמע בגיטין פרק הזורק (ע״ח ב׳) גבי וכן לענין החוב דמשמע התם דאינו פטור אלא באומר לו מלוה ללוה זרוק לי והפטר אי נמי באומר לו זרוק לי בתורת גיטין, אלא שראיתי להרמב״ן ז״ל שכתב דאי קביל עליה מי שפרע אע״ג דאפקינהו להנהו זוזי והשתא אמר ליה שקול זוזך ויהבינהו ליה פטור.

בבא מציעא מ״ט א׳ – נ׳ ב׳ הרשב״א קג

אבל בתוספות אמרו רמעות ביד מוכר קודם משיכת הפירות לא הוי הלואה גביה ושואל נמי לא הוי עלייהו, ודייקי לה מדאמרינן לעיל (מ״ח א׳) נתנה לספר מעל והא בעי ממשך תספורת וכו׳, ואי ס״ד לוקח להוצאה יהבינהו ניהליה והוי שואל עלייהו או לוה אפילו לא הוציא נמי לימעול וכאותה שאמרו לעיל בפרק המפקיד (מ״ג א׳) ואי אמרת אפילו נאנסו מאי איריא הוציא אפילו לא הוציא גמי, ונתנה לספר ולספן ולכל בעלי אומנוית נמי לימעול, אלא שמע מינה שאינו ביד המוכר לא מלוה ושואל נמי לא הוי עלייהו, והלכך מוכר אינו חייב באחריות דמי מקח שבירו אלא בגניבה ואבידה דומיא דההיא דמפקיד מעות אצל השלחני וכרב נחמן דאמר נאנסו לא וקיימא לן כוותיה, מיהו בגניבה ואבידה חייב כי התם הואיל ונהנה מהנה וכדאמר רב נחמן התם, ואליבא דידיה הוא דמסייעינן הכא לריש לקיש ממתניתין דבלן.

הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עלייה של לוקח מושכרת ביד מוכר. פירש רש״י ולא שתקנה לו חצירו בנתינת המעות דכיון דקבל השכר נקנה המקום לשוכר כל ימי השכירות וחצירו של מוכר היא אלא רבי שמעון אית ליה מעות קונות דבר תורה כדאמרינן ומשיכה תקנתא דרבנן היא והכא לא איצטריך תקנתא דטעמא מאי תקון רבנן וכו׳ עד כאן לשון רש״י ז״ל, ומכלל פירושו דהוא הדין כשהיתה ביתו של מוכר מושכרת ללוקח, ודמי כספו ביד לוקח דקאמר כאילו בידו קאמר כלומר דאיהו קאי תמן והרי הוא בידו להציל.

דף נ' ע"ב. שתות קנה ומחזיר אונאה. יש מפרשים קנה אם רצה אותו שנתאנה קאמר, וגרסינן לקמן אמר רבא לעולם רבי נתן היא ותגי בברייתא לקמן אמר רבא לעולם רבי נתן היא ותגי בברייתא לקמן אמר רבא לעולם רבי נתן היא ותגי בברייתא לז הצה, וליתא דהשתא ברייתא גופה קשיא לן ומשמע לז דבין רצה בין לא רצה היא, וכי מתרצינן ליה איצטריך רבא למימר דמחסרא, איהו דהוא אמורא מסתם לישניה ומחסר ליה ולא תני רצה, אלא רבא מסתם לישניה ומחסר ליה ולא תני רצה, אלא רבא ניקמן קיים קאמר וקנה לגמרי אלא דמחזיר אונאה, ולקמן רבה גרסינן דהוא רביה דאביי והכא גרסינן לה הקמן רבה גרסינן דהוא רביה דאביי והכא גרסינן להביא דהוא רבא בייה רביה דאביי והכא גרסינן מקח קיים קאמר וקנה לגמרי אלא דמחזיר אונאה, ול״נ ולקמן רבה גרסינן דהוא רביה דרב יוסף בר חמא, ול״נ להביא עוד ראיה מדאמרינן בפרק הספינה (ב״ב צ׳ א׳) אין מוסיפין על המדות יותר על שתות ואמרינן עלה מאי טעמא אילימא כי היכי דלא להוי ביטול מקח והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמנין ושבמשקל אפילו בפחות מכדי אונאה חוזר ואילו היה אפילו

חשן משפט רג – רד הלכות קנין בחליפין בית יוסף בית חדש

(יא) ומ"ש בשם הרמב"ם דוקא פקדון. כך כתג נפרק ו׳ (יא) וכתב הרמב"ם. נפרק הנוכר (שס) וכתג הרג התגיד דקצירא ומ"ש ואדוני אבי הרא"ש כתב שכותבין ממכירה : הרשאה גם על ההלואה. כלומר כיון דאין המוראה יכול לכוף על פה אי אפשר להקנותה באגב וכן דעת הרשב"א בהגוזל קמא (ב"ק

> היה השטר חוב ביד המורשה אינו יכול לתבעו אלא אם כן על ידי כתב הרשאה שהמרשה הקנה לו כח זה שכתב בשטר חוב אגב קרקע וכתב ליה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך אלמא משמע דאפילו בחוב יכול לקנותו אגב קרקע דלא כהרמצ"ם. מיהו המעיין בדברי הרא״ש בפרק מרובה יראה להדיא דגם הרא״ש סבירא ליה כהרמב"ם דלא קנה החוב אגב קרקע מדינה אלה דהמר רבינו תם (ד״ק ע. ד״ה אמטלטלין) דהיינו טעמא שיכול להרשות משום דקיימא לן (שם) דשליח שוייה ונהי דאין יכול ליתן הלואתו בתתנה שלים מצי לשרייה רש סמך למנהג זה וכו׳ והאריך בזה ומסקנתו אלא על כרתך תקנה היא שעשו לענין שליחות כאילו היה עלמו קונה קנין גמור ועוד כתב זה לשונו והרב החסיד אומר טעמא כדי שלא יהא כל אחד מוליך מעות חבירו למדינת הים וכופר בהן ועשו תקנה להוציאה ממנו בעל כרחו וכו׳. ונראה לתרץ דלא בא רבינו לומר שהרא״ש חולק על דברי הרמב״ס אלא שבא לגלות שלא נבין מדברי הרמב"ם דלא יועיל הרשאה כי אם על הפקדון ולא על הלואה דליחא דהרא״ש כתב דאף על פי דלא מלי להקנות חובו במתנה אגב קרקע

ליה דעובדה דרב פפה שכתבתי בסמוך פקדון הוה הבל מלוה ללוה שישיב לו טענה דמלי למימר לאו בעל דברים דידי את ואפילו קד: ד״ה גירסת) ויש מביאין ראיה מדאמרינן בפרק מי שמת (ב״ב קמת.)

שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני

הלואתו לפלוני ואקשינן ואף על גב

דליתיה בבריא ואמרינן דאיתיה

במעמד שלשתן ולא אמרינן דאימיה

באגב וזה דעת הרמב״ן ו״ל (ב״ב עו:

ד״ה אגנ) עכ״ל ובעל התרומות

בשער נ׳ (ח״ג מי׳ ו) כתב אהא

דהגוול עלים (קד:) אההיא דרצי

אבא הוה מסיק זוזי ברב יוסף בר

חמא דאמרינן עלה מאי חקנחיה

נקנינהו ניהלה אגב ארעא דמטבע

הואיל ואיתיה בעין מהני אגב ארעא

ווה החוב כבר הגיע זמנו והיו

המעות בעין. והרב המגיד כתב

נפרק ו' מהלכות מכירה (ה״ו)

שהרשב״א דלג יחן בההיא עובדא

הוה מסיק אלא הוו ליה שלא היה

סוב אלא פקדון: ובדק הביתן

ואדוני אבי (ביק פיז סי׳ ד) כתב

שכותבים הרשאה גם על

ההלואה . ואין דברי רבינו מכוונים

שמה שכתב בשם הרמב״ם שאם הקנה

לחבירו על גבי קרקע חוב שיש לו על

חבירו אינו ענין לכתב הרשאה שאפילו

מי שסובר שכותבין הרשאה גם על

הלואה יודה שאם הקנה לחבירו חוב

על גבי קרקע לא קנה שאין כאן דבר

מסויים שיקנה על גבי קרקע וכן

מבואר בדברי הרא״ש פרק מרובה (שם)

וכתבתיו בסימן קצ״ב יט] [עד כאן]:

לו המעות שעליו מתורת חצר. או יקנה לו קרקע ויקנה לו אגביו המעות אפילו שאינן עליו: (א) וכתב הרמב״ם ובלבד שיהו המעות קיימים כגון שהיו מופקדים ביד אחר אבל ראובן שיש לו חוב אצל שמעון והקנה קרקע ללוי ועל גביו חוב שיש לו אצל שמעון לא קנה החוב (ו). ואדוני אבי הרא״ש ז״ל כתב שכותבין הרשאה גם על ההלואה ולמעלה (סי׳ קכג ס״ה) כתבתיו: (ינ) עוד יש דרך אחרת להקנותם במעמד שלשתן ולמעלה (סי׳ קכו ס״א) כתבתיו. וגם מכירת שטר חוב כתבתי למעלה (סי׳ סו סי״א):

סימן רד

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א-[ב]] אפילו לא נתן אלא מקצת מעות החוזר בו מקבל מי שפרע: [(ב)] כיצד אומרים מי שפרע: [ג] אף על פי שמכרו וקנו בדברים יכול לחזור ואין בו מי שפרע כיון שלא נתן מעות: [T] אם רשם על המקח כדרך שעושים הסוחרים אף על פי שלא נתן מעות צריך לקבל מי שפרע: [ה] נחן משכון וחזר בו אינו מקבל מי שפרע: [1] אמר ליה מכור לי בחוב שיש לי עליך ונתרצה התוזר בו מקבל מי שפרע: [1] אם קנה קרקע בחוב שיש לו עליו אם הוא קנוי: [ח] אמר לו יקנה לי שרך בהנאת מחילת מלוה או בהנאת הרוחת זמן מלוה: [0] כשחוזר בו משום יוקרא וזולא צריך לקבל מי שפרע: [י] כשחרזר בו מפני שהוא ירא להפסיד הכל אינו צריך לקבל מי שפרע: [יא] אף על פי שלא נתן מעות ראוי לעמוד בדיבורו ואימתי נקרא מחוסר אמנה: [יב] האומר ליתן מתנה לחבירו ולא נתנה לו אימתי הוא ממחוסרי אמנה: [(יג)] הפוסק על שער שבעיר ולא היה לו אותו מין שפסק וחוזר בו במי שפרע בסימן רי״א (ס״ה):

(ל) א אף על פי שמעות אינן קונות כל החוזר

פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן 🏋

(א) דברים הנקנים בכסף שהניח עליהם משכון אם יש בהם מי שפרע: סעיף צ׳ עיי״ש. והרב בספר בדק הבית כתב וזה לשונו ואין דברי (א) אוא אף על פי שמעות אינם קונות וכו׳. משנה בריש הזהב (ב״ת מד.) נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות סוב שיש לו על חבירו לא קנה אינו ענין לכחב הרשאה שאפילו מי ואינו) יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מדור המבול וכו׳ הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו:

וכן מנואר בדברי הראש פרק מרוצה וכתבתיו בסימן הכ"ג (מיא) עכ"ל ולמאי שכתבנו לפרש דברי רבינו הם מכוונים מאוד:

רד (ל) אף על פי שמעות אינן קונות ובוי. משנה נרש הזהנ:

דרכי משה

(ו) וכתב המגיד משנה שכן דעת הרשב״א והרמב״ן ועיין לעיל סימן ס׳ (סי״ב) וסימן קכ״ג בדיני הרשאה ועיין בזה בתשובת רשב״א סימן תתקל"ד: כתב במרדכי פרק מי שמת (דף רנ"ה ע"ג) (סי׳ תריר) בשם מוהר״ם (שו״ת מהר״ם ד״פ סי׳ שגד) דאין אדם יכול להקנות חובות שיש לו אצל גוי בשום קנין אפילו קנין סודר או קנין אגב ולא במעמד שלשתן ואם היה למוכר ריבית מן הגוי אסור ללוקח ללקחו כו׳. ועיין לעיל סימן קכ״ו (סכ״ט) מדין מעמד שלשתן אי קנה בגוי:

סרישה

(יל) ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שכותבין הרשאה כו׳. לא ה"ו) קנירא ליה דכותנין הרשאה אלא שאינו אלא כדי לאיים עליו עיי"ש. מעמד שלשתן סיתן קכ״ו. ותכירת שטר חוב. סיתן ס״ו: (ל) אף על פי שמעות אינן כו׳. משנה נריש פרק הזהב וכלומר אף על פי שחכמים תקנו שמעות אינן קונות

לפלוגתה אדלעיל מיניה כתבו רבינו אלא דין בפני עלמו הוא ללמדנו דאף דאין יכול להקנות החוב אגב מכל מקום כותבין עליו הרשאה לפלוני להוליאו דד מיד החייב לו: שכותבין הרשאה. פירוש על גב קרקע דוקא: ודמעדה בתבתיו. עיין לעיל סימן קכ"ג (ס"ב-ג) שגם הרמצ"ם (שלוחין פ"ג כדלעיל סימן קצ"ח (ס"ב) מכל מקום החות צו צריך לקבל עליו

מכל מקום כותנין הרשאה גם על הלואה ומטעם תקנה כדכתב צפרק

מרונה וגם הרמנ"ם מודה בזה כמפורש בדברי רבינו בסימן הכ"ג

רצינו מכוונים שמה שכתב הרמב״ם שאם הקנה לחצירו על גדי קרקע

שסוצר שכותנין הרשאה גם על הלואה יודה שאם הקנה לו חוב על גדי קרקע לא קנה שאין כאן דבר מסויים שיקנה על גדי קרקע

הגהות והערות

יח] לפנינו במגיד משנה "דלא גרסינו": יט] בכנסת הגדולה הנה"ט אות סז גם העתיק כן "בסימן קצ"ב" אולם לא מצאנוהו שם, והב"ח העתיק סימן קכג ושם הוא בס״א. ואולי צ״ל בב״י סימן ״קכב״ עיין שם ס״ז ונתחלף למדפיס ״כ״ ב״צ״:

10

הגהות דרישה ופרישה

הגהות והערות

מי שפרע כיון שמן המורה מעות קונות ומיהו בגמרא שם דף מ״ה משמע בקנייני מטלטלין דעומד במי שפרע אם אינו נותן לו כולו דשוים הם עד כאן לשונו עיי״ש וכדמסיק רבינו בסמוך: ((ב)) שיאמר דו הדיין. שס בגמרא כדרצא לאפוקי מאציי דסצר אודועי מודיעינן ליה לייט לא לייטינן מאנשי דור המבוד כו׳. נקט אלו מפני שנהם נתנאר לעינים משום מחוסרי אמנה: בין המוכר בין האוקה. כך כתג הרמצים צפרק ההשגחה הפרטית של השם יתגרך ומשום הכי נקט שטצעו צים ולא שאר מכות לפי שטציעתם בים היה מורה על השגחה פרטית של השם יתברך כתב בית יוסף דאם נתן לו התקצת בתורת פרעון (פירוש ולא עייל ונפיק וק"ל: שהדיין אומר דו כו' יפרע ממך. רצה לומר ידבר אליו לנוכח ממך" כו' ולא צלשון נסתר "ממי": (ג) אבל כל זמן כוי. גרייתא שם:

ג) רי״ה כט ע״א, רמב״ם פ״ז מהל׳ מכירה ה״ב:

דאפילו לריש לקיש דאמר משיכה מן המורה אפילו הכי דברים שיש עמהן מעות עומד החוזר במי שפרע על שחוזר מן הדברים שנאו לכלל מעשה אבל דברים שלא באו לכלל מעשה שעדיין לא נתן המעות אין בהם אלא ליה: ז' מהלכות מכירה: ([נ]) ואפילו לא נתן כל המעות אלא מקצתן. אווזי) או סתם בקנין קרקע קנה בכולו כמ״ש בסימן ק״ץ ומינה נשמע גם

רד א] לפנינו ברש"י שם ד"ה ורבי יוחגן: בן ב"מ כב ע"ב והלכתא כותיה דאביי ביע"ל קג"מ:

פרישה

אומרים ששליח ציבור עומד על המגדל ואומר לו מי שפרע:

דרכי משה רד (א) והמרדכי כתב סוף הזהב (ע״א) (סי׳ שח) שמעתי דכל מי שיקבל עליו מי שפרע צריך לאמרו בפיו או פוסקיז לו ברבים ויש

אלא בסתם והכי משמע מלישנא דמתניתין דהתני סתם עכ"ל (א): (ג) ו אבל כל זמן שלא נתן המעות וכו׳. גם זה ברייתא עם בהזהב (מת.) הנועא והנותן בדברים לא קנה והתוזר בו אין רות

מילט לייטינן ליה וידוע בן דהלכה כרצה וכן פסקו הפוסקים גן: וכתב אדוני אבי ז״ד (פי׳ י) יראה שהדיין אומר דו וכו׳. כלומר שמדבר עמו לנוכח אבל הרמב״ם בפרק ז׳ מהלכות מכירה (ה״ב) לא כתב לנוכח אלא הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. וכמוב בחידושי תלמידי הרשב"א מילט לייטינן ליה מהאי לישנא נראה לכאורה דבפירוש לייטינן ליה בימוד אבל רבינו כמב דלא לייטינן ליה

וכנגד) כתבתי דברי רבינו הננאל עיין עליהם. ואם נתן הלוקה טבעת למוכר יתבאר בקמוך (ס"ד) בק"ד: ((כ)) ד שיאמר דו הדיין ובו׳. גם זה שם על הצל אמרו מי שפרע וכו׳ אחמר אציי אמר אודועי מודיעינן ליה ורצא אמר

(ג) ומ״ש אכל כל זמן שלא נתן המעות אין צריך לקבל עדיו מי שפרע. כלומר אף על פי שלשון הקללה הוא על

אודועי מודיעינן ליה. דע שאם תחזור סופך להפרע ממך. וידוע דהלכה כרצא וכן פסקו הפוסקים. וקלת קשה דכתב רצינו בשם הרא״ש שיקללנו לנוכח דאף על פי שכתב כך בתחלה דהכי משמע מדקאמר לייטינן ליה דהקללה היא לנוכח הלא אחר כך כתב הרא"ש אצל הרמב״ם כתב שיאמר לו הדיין הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו דמשמע מלשונו דכיון דהרמב"ם כתב שלא יקללנו אלא שלא לנוכח אין לנו להחמיר ולקללו לנוכח וכן כתב בית יוסף על שם חלמידי רשב"א 🖘 והכי נקטינן לקלנו שלא לנוכח וכלשון המשנה והברייתה. ובמרדכי (ב״מ קי׳ שח) החמיר עוד לומר לו ברבים דהיינו שהש"ץ עומד על המגדל ואומר לו מי שפרע וכו׳ ואין המנהג כך אלא בית דין שהוא דן לפניהם אותרים לו כך וכך בין שנתלאים לשם רבים באותו שעה בין אין שם רבים. ועיין לקמן בסימן רכ״ו סוף כתניף ז׳ כתבתי דין מי שפרע היכא דאיכא אונאה בשתות:

המעות וכוי. שם פלוגתה דרב ורבי יותנן ופסקו הפוסקים כרצי יותנן דכנגד כולו הוא קונה במטלטלין לענין מי שפרע: ומ"ש שיאמר לו הדיין ((3)) וכו׳. עם איתמר אציי אמר אודועי מודיעינן ליה רבא אמר מילט לייטינן ליה ופירש רש״י

הוא בסוף פרה איזהו נשך (דף ע״ד:) דקאמר מאי מכל מקום לאו דלא שנא לוקם ולא שנא מוכר מקבל עליו מי שפרע:

([כ]) ואפילו לא נתן כל

הזהב (מח:) איתמר ערבון רב אמר כנגדו הוא קונה ורצי יוחנן אמר כנגד כולו הוא קונה. ופירש רש״י ערצון. מקצת מעות נתן לו על פיסוק מרוצה: כנגד כולו הוא קונה אן. בקרקע לקנין גמור ובמטלטלין לקבל מי שפרע. והכי אמרינן שם בהדיא בגמרא דלרני יוחנן כנגד כולו הוא קונה לקבל מי שפרע וידוע (מזה ד:) דרב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן וכן פסקו הרי״ף (ב״מ כט.) והרא״ש (סי׳ יא) וכן דעת הרמנ״ם בפרק ז׳ מהלכות מרירה (שם) וכן דעת הגהות שם (ד״ק ה״א ד״ה ואפילו). וכבר כתבתי בקימן ק״ל (ס״י) דהיכא דנתן לו ערבון ואמר לו שיקנה הכל על ידי הערבון לרש"י לא קנה אלא כנגד מעומיו ולדברי התוספות קנה הכל דעדיף מנתן לו בתורת פרעון דאז קנה הכל לדברי כל הפוסקים ואם נתן לו סתם קונה הכל גם כן לדצרי כל הפוסקים. ואף על פי שכל אלו הדינים שכתנתי שם לעניין קניית קרקע הם אמורים מינה נשמע לקנין מטלטלין לענין מי שפרע דשוים הם וכמ״ש בסמוך בשם רש״י וכן כתב רבינו ירוחם בנתיב ע׳ חלק ד׳ (לב). ובסימן ק״ל (סי״א ד״ה

([כ]) אונו ואפילו לא נתן כל המעות וכוי. גם זה שם פרק

בהן בין המוכר בין הלוקח לא עשה מעשה לקבל ישראל מי עליו וצריך שפרע. ([נ]) ואפילו לא נתן כל המעות אלא מקצתן צריך לקבל עליו מי שפרע. ((נ)) ד שיאמר לו הדיין מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצריים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. וכתב אדוני אבי הרא״ש ז״ל יראה שהדיין אומר לו מי שפרע וכו׳ הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך: (ג) ו אבל כל זמן שלא נתן המעות אינו צריך לקבל עליו מי שפרע:

מכירה (ה׳׳׳ם) ופשוט הוא דכיון דטעמא לפי שאינו עומד בדיבורו וכתב בית יוסף ופשוט הוא דכיון דטעמא לפי שאינו עומד בדיבורו מה לי מוכר מה לי לוקח עכ"ל ויש להשיב דדלמא יד המוכר על מה לי מוכר מה לי לוקח: יא(א) בתוב בהגהות מרדכי בסוף כתובות (סי׳ רעת) ראובן שהיה העליונה כיון שהוא מוחזק אבל נראה לפי עניות דעתי דתלמוד ערוך

ומ"ש בין המוכר בין הדוקח. כן כתג הרמצ"ם נפרק ז׳ מהלכות ומ"ש בין המוכר ובין הדוקח. כן כתג רמצ"ם פרק ז׳ ממכירה

חייב לשמעון מנה ואמר שמעון לראובן טלטל זה אמכור לך במנה ונתן לו ראובן המנה יכול שמעון לומר מנה זה אני גובה בחובי והחפץ לא אתן לך ואיני במי שפרע [א] אבל אם אמר לו ראובן הא לך עוד מנה ותן לי החפץ לריך ליתן או מקבל מי שפרע מדברי רבינו האי (ס׳ המקח שער נג): בתב רגינו ירוחם בנתיב ט׳ חלק ד׳ (לא ע״ד) בשם רבינו האי אם נתן מעות על הפירות עד שלא ילא השער שהוא באיסור לא מקבל מי שפרע אם חזר בו:

חשן משפט רד הלכות קנין בחליפין בית חדש בית יוסף Kollel Zichron Michel of NMB - Choshen Mishpat Chabura & Shiur

חשן משפט רד הלכות קנין בחליפין בית יוסף

מה שאינו עומד בדיבורו אפילו הכי לא תקנו לקללו אלא אם כן חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נתן לו המעות דכיון דהמעות קונות דבר תורה אין לו לחזור אבל נוחה הימנו ופירש רש"י אין לנו קללה אחרת אלא אינו הגון

בעיני הכמים:

ה [א] ואם נתן לו טבעת הלוקת למוכר כתבו הגהות בפרה כ״ג מהלכות מכירה (ד״ק סוה״ה) והמרדכי פרק קמה דקדושין (סי׳ תפה) שכתב העיטור (מאמר ב י ע״ד) בשם הירושלמי (שניעית פ״י

לנותן משכון בתורת ערבון דלא קנה דהיינו נותן טבעת לחבירו שאמר בירושלמי דלא קנה. ודין הירושלמי דנותן טבעת הזכירו הרב המגיד בפרק ז' מהלכות מכירה (ה״א) וכתב שהסכימו כן קלת התפרשים. והירושלמי דנותן ערבון טבעת כתבו הר"ן (נ״ת מט. ד״ה דברים) ותלמידי הרשב״א גן שנתנו למשכון כעין עובדא דההיא אמתא (קידושין ה:). ומיהו אם מנהג אנשי המקום שיקנה לגמרי על ידי

:[*ג (ק״ג) גד]:

(מ:) בני רב הונה בר הבין זבון המתה בפריטי ולה הוה

בהדייהו זוזי אותיב נסכא עילוה לסוף אייקר אמתא אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן וכתב הרי"ף (נ״מ כט.) והרא״ש (סי׳ יד) נהוהג אצל דגרים ומשכון לא קאי צמי שפרע דגרסינן בפרה המא דהדושין בני רב הונא בר אבין זבון אמתא וכו׳ וכן פסק הרמצ"ם בפרק ז' מהלכות מכירה (ה״ה) וכתב הרב המגיד

שם שהסכימו כן הרצה מהאחרונים וכתוב בחידושי תלמידי הרשב״א שדעת הרי״ף מכיון דלא אמר להו דמי שפרע ליכא דן. והר״ן (מט. ד״ה דגרים) פירש דלה קהי במי שפרע הלה במידי דמדהורייתה קני כגון מעות לרצי יוחנן (צ״מ מו:) הצל במשכון וכיולה צו דמדהורייתה לא קני ליכא מי שפרע ואף על גב דדברים ומעות קני לעבור עליו במי שפרע אפילו לריש לקיש דמעות אינן קונות מדאורייתא אליבא דריש לקיש הוא דאמרינן הכי (ממ.) אצל לדידן ליכא מי שפרע אלא צמידי דמדאוריימא קני וכדקא סלקא דעמין וכן מפורש נירושלמי (שס) דליכא במשכון מי שפרע. וכתבו הגהות (ד״ק פ״ז ה״ה) ומ״ש הרב בראש פרק זה (ה״א) שמקבל מי שפרע אס נתן ערבון בלבד פירושו כדאמרינן בגמרא שנתן קצת המעות בתורת תחלת פריעת המקח ולא נתן ערבון על הדמים אבל כאן נתן משכון על הדמים ולא בתורת פרעון הילכך אין כאן לא דמים ולא משכון עכיל: וכתבו הגהות בפרק כ"ג מהלכות מכירה (ד"ק ה"א) והמרדכי בפרק קמת דקדושין (סי׳ תפד) בשם העיטור (שם) ומסתברת דאמתה בעידנה דובנוה לה אותיבו נסכה אלה בתר שעתה דהי בעידנה דובינו אמתא אותיבו נסכא זבינייהו זבינא ואתר כך כתבו בשם העיטור גם כן והרי״ף נתי אייתי ראיה תההיא אמתא דדברים ומשכון לא קאי במי שפרע ואיכא למימר אי בעידנא דובני יהבי משכון הוה ליה כמעות וקאי במי שפרע אבל הכא כיון דבתר הכי יהבי משכון כדפרישית לעיל ליכא מי שפרע ואיכא מאן דאמר דהכי האמר פריטי אין כאן דליהוי כעצד כנעני שנקנה בכסף משכון אין כאן דליהוי כנחינת מעוח דליקני לגמרי אלא יכול למזור בו אבל לעולם איכא מי שפרע עכ"ל ונראה לי דלפירוש קמא כל שנתן לו משכון אחר שעת המכר ליכא מי שפרע ולפירוש שני אף על פי שנתן לו המשכון אחר שעת המכר איכא מי שפרע ובדק הביתן ומדברי הפוסקים אין גראה לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא אף על גב דבעידנא דזבינו אותיבו משכון יכול כל אחד מהם לחזור וליכא מי שפרע [עד כאן]: ועיין נתטונות מיימון דספר משפטים סימן ס"ו (א*): כתב רבינו ירוחם בנחיב ט׳ חלק ד׳ (לב) הונה שום דבר וכו׳ והניח משכון בעבור המעות לא קנה פירוש זולמי אם אומר תקנה בגוף המשכון כך וכך מעות. וכצר כתבתי בזה (סי׳ קו ס״ט): ודענין הקונה קרקע או דברים הנקנים בכסף והנים לו משכון עליהם כתוב בחידושי תלמידי הרשב"א בפרק הנזכר שלא מלינו בקרקעות מי שפרע וכתב הרמב"ן (מס: ד"ה כתנ) משום דקנין גמור שלהם בכסף וכיון דלעולם הקנין שלם הן נגמר באיזה ענין שיהיה אף על פי שחמלא לפעמים שלא נגמר כיון רן

דרכי משה

(א*) ונמוקי יוסף פרק הזהב (דף פ"ז ע"א) (כט. ד"ה אתמר) כתב כדברי הרמב"ם והרא"ש. וכתב מיהו אם נתן לו זהוב למשכון צריך לקבל מי שפרע משום דלפעמים קונין לו בתורת דמים:

פרישה

(ה) אבל אם נתן מטלטלין לקבל מי שפרע וכנזכר לעיל (ס״ג ד״ה ואפילו) ועיין דרישה:

(ד) אפידו במקום שאין נוהגין דגמור כוי. אף על פי שדמקום שנהגו המקח זה אפילו הכי זריך לקבל מי שפרע וק"ל: לגמור המקח על ידי רושם נתבאר לעיל סימן ר"א (ס"א) דאין אחד מהם יכול משכון בוי. כן איחא בפרק קמא דקידושין גבי בני רב הונא בר אבין זבון אמחא לחזור כו׳ אפילו בקבלת מי שפרע מכל מקום שייך שפיר לומר לשון אפילו דהא וטעמו דמנה אין כאן משכון אין כאן וכאילו לא נתן לו כלום כדלעיל סימן ק״ד ודאי גם לעיל אם השני אינו רוצה להכריחו על המקח אלא רוצה שיקבל עליו (סיט) והוא הדין לכל אלו הדינים שכתב שם לענין קנין קרקע נשמע לענין קנין מי שפרע ודאי הוא שנריך לקבלו לכן אמר שאפילו במקום שנהגו שלא לגמור

הגהות והערות

ג) כן הוא גם בחדושי הרשב״א מח ע״ב ד״ה ירושלמי: ג*ן **ראה** סימן קצ מחו׳ ד: דן **עיין** חרושי הרשב״א מח ע״א ד״ה מהא ז״ל דאם איתא מימר הוה. אמר להו התם פריטי אין כאן נסכא אין כאן ומקבל עליו מי שפרע עכ״ל ולפי״ז נראה להגיה כאן מכיון דלא אמר להו דמקבל עליו מי שפרע שמע מינה דמי שפרע ליכא: ה] נדצ"ל הקנין "שלהם": ון נדצ"ל "כגוו" דאותיבו משכוו:

11

להו רב אמי פריטי אין כאן נסכא אין כאן ומשמע דאפילו מי שפרע ה״דו שחוזר בו ואינו מקבל מי שפרע וכתבו הס ז״ל דהוא הדין ליכא וכן כתג האלפסי פרק הזהג וכתג דית יוסף בשם העיטור דאי בעידנא דובינא יהיצי משכון הוה ליה כמעות וקאי במי שפרע ואיכא מאן דאמר אפילו נתן לו המשכון אהר שעת המכר איכא נמי מי שפרע עכ״ל וכתב הרב בספר בדק הבית וזה לשונו ומדברי הפוסקים אין נראה לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא אף על גב דבעידנה דובינה הותיבו משכון יכול כל החד מהם לחזור וליכה מי שפרע עכ״ל 📨 והכי נקטינן ועיין לעיל בסימן ק״ץ סעיף ט׳ נחינת הטבעת כיון שנתן לו טבעת קנה ואינו יכול לחזור בו וכת״ש ובמייש לשם. וכתב בנמוקי יוסף פרק הזהב (כט. דייה איתמר) דאיתא בירושלמי (שבעית פ"י ה"ד) הנותן ערבון טבעת לחבירו ורצה לחזור (ה) אבל אם נתן משכון וחוזר בו וכו'. בפרק קמא דקדושין בו תוזר ואינו מקבל עליו מי שפרע רבי זעירא בעי קומי רבי אבהו זהוב אמר ליה טבעת אמר ליה מה בין זהוב לטבעת אמר ליה זהוב עשוי להשתנות טבעת בעינה הוי פירוש דאם נתן לו זהובים לתשכון לריך לקבל מי שפרע משום דלפעמים קונין לו בתורת דמים מה שאין כן טבעת דלעולם חוזרת בעינה:

בפרק קמא דקדושין בעובדא דבני רב הונה דובין המתה וכו׳ המר

בית חדש

- ועיין לעיל סימן ר״א: (ה) אבל אם נתן משכון וכו׳. רושם: (ה) ה אבל אם נתן משכון וחוזר בו אין
- (ד) ואם רשם המקח כדרך שעושין הסוחרים אף בפרק איזהו נשך (צ״ת עד.) על פי שלא נתן המעות צריך לקבל מי שפרע אפילו במקום שאין נוהגין לגמור המקח על ידי
- בלא נתן לו המעות לא תקנו לקללו ומכל מקום אין רוח חכמים ואם רשם המקח וכוי. נתנאר נקימן ר"א (ק"א): נוחה הימנו כמ״ש בסמוך סעיף י״א: (7) ואם רשם המקח וכו׳. (7)

תד

ז] ועדע ב״מ מח ע״ב ד״ה כתב: ט] עיידש הגהות דרו״פ אות א-ג: ין עיין שם פרישה ס״ק כה: יאן 🗱 מצאנו שם, ואולי כוונתו לסימן עג ס״ה-ו ועיין פרישה שם ס"ו. ועיין גדולי תרומה שער טז ח"א סימן ה, ונתיבות המשפט סוף ס"ק ג חלק על הפרישה, ועיין בב"ש אה"ע סימן כח ס"ק לח דנסתפק רוה י

12

הגהות והערות

דעתי דזהו על דרך שכתב רבינו באבן העזר סימן כ״ח (נא:) זה לשונו המקדש אשה בהנאה בהרווחת זמז הלואה מקודשת מפני שיש בהנאה שוה פרוטה ואסור לעשות כן משום הערמת רבית ושבעל העיטור (ק׳ קידושין עו.) כתב שאין בו שום צד איסור רבית אלא אם כן אמר לה בשעת הלואה הריני מלוה לך מנה עד זמן פלוני על מנת שתתקרשי לי קץ עמו ארבעה בחמשה וכמ״ש שם ודו״ק וגם כאן אין כוונת הלוקח בההיא הנאה ובזה אין בו אלא הערמת רבית כיון דלא קץ ארבעה בחמשה כו׳. ורצה לומר שם דכשיש בו צד רבית אם כן יש בו הנאת ממון ובהנאה

יקנה לי שרה שלך כו׳. עיין דרישה: (ע) וכתב אדוני אבי ז"ל. דרישה רד (D) יקנה לי שדה שלך בהנאת מחילת כו׳. נראה לעניות זו יכול לקנותה ולקרשה והוא הרין כאן יכול לקנות בההיא הנאה השדה ולבעל העיטור דאין זה מיחשב הנאת ממון ולית ביה צד רבית כלל אלא אם כז אמר לה בשעת הלואה הכי נמי כאן לא יכול לקנות בו שדה אלא אם כז אמר לו למוכר כז בתחילת הלואה מכור לי שדה בההיא הגאה שאלוה לך ואמתין לך עד זמן פלוני רשם ממון עליה דהרי יש בזה הערמת רבית ואסור לעשות כן לכתחילה מיהו אין בו רבית גמור כיון שלא

אלא לקנות בו ליתן בו דמי שוויין לאחר זמן י]:

והחוזר (ו) וכתב הרמב"ם כו׳. נפרק ז׳ מהלכות מכירה כתנ כן: בו עומד במי שפרע. והיינו דוקא נמוג דהלואה אנל מוג הכא מממת מכר הוי קנין גמור לדעת הרמב"ם דנהי נמי דחין מעות קונות במטלטלין מכל מקום כיון דהחוב בא מחמת מכר והקונה בחוב הבא מחמת מכר אינו שכיח לא תקנו ציה תכמים משיכה וכמ"ש בסימן קל"ע באריכות: (ז) ובקרקע בכי האי גוונא כזי. דקרקע נקנית במעות וקצירא ליה כן גם כן מדלעיל קימן פ״ת עי״ש יאן אבל לפי מ״ש שם אין ראיה: דהלואה אפילו אינה בעין הוי כמעות בעין: אבל אדוני אבי הרא״ש

זיד כתב שלא קנה. פירוש אפילו בקרקע לא קנה אף על פי שנקנית בכסף כיון דלא נאן לו תידי גם בתטלטלין אינו קונה להתחייב על ידם מי שפרע וכן כתב הראיש נהדיא ומיהו נתוב הבא מחמת מכר מודה כיון דאינו מנוי וכמ״ש לעיל ריש סימן קל״ט טן: (ח) בגון שהגיע זמנו לפרוע. אצל לא הגיע הזמן אין זה קרוי הנאה בהרוחה ולכאורה משמע

חננאל וכן כתוב בהגהותיו לשם (סי ממח). וכן כתב בית יוסף עוד

דאפשר אפילו היכא שאנסוהו סובר המרדכי שמקבל מי שפרע מטענה

שכתב דבמה יפטור ממי שפרע והכי משמע מדברי הרמב"ם פרק

בא לתבוע מעוחיו צריך לקבל מי שפרע עכ"ל ובספר בדק הבית

חזר בי וכתב וזה לשונו ויותר נראה שהוא סובר כדעת הגאונים שהרי

כתב פרק ג׳ ממכירה שאם נתן דמי המקח ונאנס קודם שיקהנו

שנאנס באונס ולא היה כח במוכר להלילו ולא נתרשל בדבר הרי זה

מחזר את הדמים עכ"ל והרי זה כלשון הגאונים שכתנו אינו מקנל

מי שפרע כיון דלא יהיב ליה מידי וכן יש לפרש דברי הרי"ף שגם

הוא כתב שאייל הלוקת כן לי מקסי או כן לי מעותי עכייל ומכל

מקום נראה לפי עניות דעתי 🐨 דבדוכתא דאיכא פלוגתא דרצותא

הולה לנתבע והומרה לתובע והפילו לה הגיע הונס הלה הששה דשמה

יפסיד הכל אין לריך לקבל מי שפרע וכדעת הרא"ש ודעימיה:

פרישה

(ט) (י) ב וכתב אדוני אבי. בהזהכ (מט:) ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא שמע דבעו למינסביה בי פרוק רופילא כלומר מבית

והר"ן כדעת הרא"ש:

להולאה ניתנה במאי קנה אלא כדמשמע בהזהב (מו:) גדי יש דמים שהן כחליפין לפירוש רצינו תננאל (צגליון שס) והרי״ף (מ:) דמלוה קונה בדבר שנקנה בכסף ובדבר שאינו נקנה בכסף קונה לענין מי ז׳ ממכירה שלא הזכיר דינים הללו כלל משמע דאפילו נאנסו אם שפרע. ונתנאר שם שהרמנ"ם (פיה הייד) כתב שאם המלוה היא מחמת שקנה שום דבר ונתחייב לו כך דמים ואמר לו אתן לך תפץ פלוני בסוב שאני חייב לך אף על פי שלא משכו נקנה לו בכל מקום שהוא לפי שהוא דבר שאינו מלוי העמידו חכמים דבריהם בו על דין ואמר לו תן לי מקחי או החזר לי מעותי אף על פי שיש עדים תורה שמעות קונות. וכתבתי שם שדעת המפרשים שבכל דינים אלו דעת הרי"ף שוה לדעת הרמנ"ם זולתי הרמנ"ן (מו: ד"ה ויש דמים) שנראה מדבריו שסובר דמלוה שאינו מחמת מכר אינו קונה כלל. וכתב הרב המגיד בפרק הנוכר (פ״ו ה״ר) דבירושלמי (קידושין פ״ב ה״ה) אמרינן שאם קנה מטלטלין במלוה וחחר בו אינו מקבל מי שפרע ופסקו כן הרמנ"ן (קידושין מו: ד״ה ממהני) זן והרשנ"ל (ד״מ מת. ד״ה מהל): ([D]) אכל אדוני אבי ז"ל (קידושין פיא פיי ה) כתב וכו׳. וכבר כתבתי בסימן קל״ט (ס״א) שדעת הראב״ד והרמב״ן והרשב״א

הרמכ"ם. (ו) (ו) י וכתב בפרק ז׳ מהלכות מכירה (ה״ד). וכבר כתבתי בסימן קל״ט (ה׳מ) טעס להרמב״ם שסובר דמלוה אף על גב דלהולאה ניתנה קונה בדבר שנקנה בכסף ובדבר שאינו נקנה בכסף קונה לענין מי שפרע דלא קי"ל כההיא דהאיש מקדש (קידושין מו.) דאי מלוה

וליכא מי שפרע:

מלינו מפורש כך נשום מקום. והר״ן (שם) גם כן נסתפה נדנר וכתנ דאפשר דליכא מי שפרע במקרקעי ואחר כך העלה דליכא מי שפרע אלא במידי דקני מדאורייתא כגון מעות לרבי יוחנן ולפי דעתו אם נתן כסף לקנות קרקע והוא במקום שכותבין שטר אם בא לחזור בו איכא מי שפרע ואם נתן לו משכון החר

בית יוסף

ממדמדין בעד חוב שעדיו. עיין לעיל נסימן קל״ט מוסרין אותו במי שפרע. ואחר כך כתנו עוד על זה ואמרו דאיפשר דקבירא ליה להרי"ף דאף בקרקעות יש מי שפרע אף על פי שלא בנית יוסף ומ"ש לשם (ד"ה וכן ראום): ום"ש בשם הרא"ש דא קנה. פירוש אפילו תי שפרע ליכא:

בית חדש דאומינו משכון עליה או נמקום שכותנין השטר שלא קנה נכסף אין (ו) (ו) ומ"ש מחדוקת הרמב"ם והרא"ש בדין קניית

חשן משפט רד הלכות קנין בחליפין

צריך לקבל עליו מי שפרע: (ו) י וכתב

הרמב״ם ז״ל אבל אם היה לו חוב עליו ואמר

לו מכור לי בחוב שיש לי אצלך ונתרצה המוכר

הרי זה כמי שנותן דמים עתה והחוזר בו עומד

במי שפרע. (ז) ובקרקע כי האי גוונא קונה

לגמרי. אבל אדוני אבי הרא״ש ז״ל כתב שלא

קנה אפילו המעות עדיין בעין ביד הלוה דמלוה

להוצאה ניתנה ואינו נותן לו עתה כלום:

(ח) אבל אם אמר לו יקנה לי שדה שלך בהנאת

מחילת המלוה קנה. ואפילו לא מחל לו כולה

אלא הרויח לו הזמן כגון שהגיע זמנו לפרוע

והרויח לו הזמן ואמר לו יקנה לי שדה שלך

בההיא הנאה שהרוחתי לך קנה: (ט) ב וכתב

אדוני אבי הרא״ש ז״ל שאין צריך לקבל עליו

תה

(ט) וכתב אדוני אבי הרא״ש

שפרע אלא כשחוזר משום

יוקרא וזולא וכו׳. כך כתכ נפרק

הזהב וכן כתבו התוספות לשם על שם רבינו תם (בדף מ"ו:) בדבור

המתחיל אי אמרת ונמוקי יוסף

(כה:) לשם כתב שכן דעת הראב"ד

וה״ר ירותם כתב שכן דעת רצינו

האי גאון ורבינו מס. מיהו הבית

יוסף כתב על שם הר״ן דדעת רבינו

האי גאון כדעת הגאונים דדוקא

בהוחר בו תחמת שנאנס אינו מקבל

מי שפרע אבל מפחד האונס ועדיין

לא הגיע האונס מקצל מי שפרע

שכך היא דעת רצינו תננאל וכן כתוב במרדכי ריש הזהב על שם רצינו

שאיו צריך לכבל עליו מי

בית חדש

אמנה ורצי יוחנן אמר יש בהם

משום מחוסרי אמנה מיתידי רדי

יוסי ברבי יודא אומר מה תלמוד

לומר הין לדק והלא הין בכלל איפה

היא אלא לומר לך שיהא הן שלך

לדה ולאו שלך לדה אמר אביי ההוא

שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב ובתר

הכי פרכינן ומי אמר רבי יותנן הכי

תו

חשן משפט רד הלכות קנין בחליפין בית יוסף

(א) אף על פי שבדברים בלא מעות וכו׳. שם רב כהנא שר אמד רוצים ללקמו בחזקה אמר ליה הב לי זוזאי לא בעינא חמרא יהבו ליה זוזי אכיתנא אייקר כיתנא אתא לקמיה דרב אמר אתא לקמיה דרב תסדא אמר ליה כדרך שתקנו משיכה במוכרין כך ליה במאי דנקיטת זוזי הב להו ואידך דברים נינהו ודברים אין בהם תקנו משיכה בלקוחות וכתב הרא״ש (פו״ם יג) על זה ואפילו מי משום מחוסרי אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהם משום מחוסרי שפרע ליכא מדלא קאמר והא בעי לקבולי עליה מי שפרע כדקאמר

> מי שפרע אלא כשחוזר משום יוקרא וזולא. (י) אבל אם חוזר משום שהוא ירא שיפסיד הכל כההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא לחבריה ושמע שבאו גוים ליקח אותו ואטיקנא שחוזר בו ואין צריך לקבל עליו מי שפרע: (מ) ז,יא אף על פי שבדברים בלא מעות אין צריך לקבל עליו מי

> > והאמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזור בו אמר רב פפא ומודה רצי יוחנן במתנה מועטת דסמכה דעתיה פירוש טון ואינו מותר לחזור בו וכי אתר מותר לחזור בו במתנה מרוצה קאמר דלא סמכה דעתיה דמקצל דלקיימיה לדיצוריה. וכתצו התוספות מודה רבי יוחנן במתנה מועטת ויוקרא נמי הוי כמו מתנה מועטת עכ"ל. ונראה דרב נמי לא קאמר דאין בהם משום מחוסרי אמנה אלא בתרי תרעי פירוש שנשתנה השער ואייהור וכמו שכתבו התוספות בפרק הזהב (דף מ״ו) בדבור המתחיל אי אמרת והכי מוכח מדמייתי להך פלוגתא דרב ורבי יוחנן אעובדא דכיתנא דאייקור וכפירוש רש״י בפירוקה דהביי הליבה דרב וזה לשונו שלה ידבר החד בפה ואחד בלב בשעה שהוא אומר הדיבור לא יהא בדעתו לשנות אצל אם נשתנה השער לאחר זמן והוא חוזר צו לפי שינוי השער אין כאן הסרון אמנה עכ"ל מדלא פירש רש"י דלא האמר רב אלא דבשעה שאומר הדיטר לא יהא בדעתו לשנות אלא דאתר כך חוזר בו ואפילו לא נשתנה השער נמי שרי אלמא דעד כאן לא קאמר רב אלא היכא דנשתנה השער ואייקור כעובדא דכיתנא ותו מוכחא סוגיא הכי מדפריק רב פפא מודה רצי יוחנן במתנה מועטת פירוש ורבי יותנן נמי דקאמר בדאייקור דאית ביה משום תקרון אמנה הוי כמו מתנה מועטת כמ"ש התוספות אלמא דפלוגתייהו בדאייהור והתם הוא דקאמר רב אין בו חסרון אמנה אבל בדלא אייקור מודה רב דאית ביה חסרון אמנה והכי איתא בפרק איזהו נשך (דף ע"ד:) לגדי דברים ואיכא בהדייהו מעות לענין מי שפרע דמחלק בין חד תרעא לתרי תרעי ודכוותיה לרב בדברים וליכא בהדייהו תעות דאיכא לחלק בין חד תרעא לתרי תרעי: וייש להקשות דאם כן מאי דוחקיה דאציי לפרוקי דקרא דהן לדק לאחד בפה ואחד בלב אתא הוה ליה

זרחים (סויים יג) ענ זהי חופיט מי בעי לקצולי עליה מי שפרע כדקאמר אהני עובדי דלעיל דליכא מי שפרע אלא היכא דמוזר מחמת יוקרא וזולא אצל אם מוזר מחמת שירא להפסיד הכל אפילו מי שפרע ליכא וכן כתצו המוספות בפרק הנזכר (מו: ד"ה אי) גבי הא דאמר רבי יוחנן דצר מורה מעות קונות. ורבינו ירוחם בנתיב ט׳ מלק ד׳ (לב) כתב שכן דעת רבינו

האי (ס׳ המקח שער יג) ורצינו תם. וכתב עוד כי מה שאמרנו שיכול לחזור משום פסידה דוקה נפסד לגמרי הכל משום פסידה קלח כגון יין והחמיץ מקצל מי שפרע וכן נראה עיקר עכ"ל ודנרי הרא"ש הכי דייקי: וכתב הר״ן (מו: ד״ה כך מקנו) שכן דעת הראב״ד שאף על פי שלא הגיע האונס אלא שחוזר בו מחמת פחד האונס אינו מקבל מי שפרע ואין דעת הגאונים כן אלא היכא שחוזר ט מחמת שנאנם אינו מקבל מי שפרע כיון דלא יהיב מידי וכן כתב רדינו האי אבל כל שמוזר בו קודם שיגיע האונס מקבל מי שפרע והאי דלא אדכר ליה רב חסדא מי שפרע לאו ראיה היא דאינהו לא אתו לקמיה אלא לשאול אם לוקם יכול לחזור בו אבל אין הכי נמי דבעי לקבולי מי שפרע וכן כתב רבינו תננאל (בגליון מט:) וכן אמרו משמו של רצינו האי ז"ל יבז. וכבר כתבתי בסימן קל"ת (סי"ג) שלדעת רש"י אם נאנסו המטלטלין אינו יכול לחזור צו ולראב"ן חוזר בו ומקבל מי שפרע ולשאר כל הפוסקים חוזר בו ואינו מקבל מי שפרע. וכתוב בחידושי תלמידי הרשב״ה שכדברי רבינו תננחל כתב ר׳ יצחק בר ראובן אלברגילוני שפירשוה רבותינו הגאונים יגן וכן נראה כדבריהם מדאתי לה רב חסדא מטעם חורת לקוחות ולא אתי לה משום דקיימה ברשות מוכר להונסין הלה ודהי משמע דפחד אונסין לאו כאונסין ממש הוא ולא קיימא ברשות מוכר להכי הילכך אתי לה מטעם שיכול לחזור ומיהו תי שפרע בעי לקצולי כדברי הגאונים עכ"ל: והמרדכי נריש הזהב (מי רצו) כתב קנה ולא משך ושמע שגוים רולים לאנם הפירות ומוזר צו מפני האונסין אפילו הכי מקבל מי שפרע כדאמרינן גדי פרוק רופילא כדרך שחקנו משיכה וכו׳ אבל מי שפרע מקבל וכ״פ רבינו הננאל ודבריו נראין דבמה יפטר ממי שפרע עכ"ל ואפשר דאפילו היכא שאנסוהו סוצר המרדכי שאם חוזר בו מקבל מי שפרע מהך טענה שכתב דבמה יפטר ממי

שפרע: זהרמב״ם נפרק ז׳ מהלכות מכירה לא הזכיר דינים הללו כלל משמע דסנירא ליה דכיון דדנר תורה מעות קונות אף על גב דרננן תיקנו שלא יקנו לגמרי מכל מקום למה שאמרו שקונות דהיינו למי שפרע קונות לגמרי ואפילו נאוכו אם כא למכוע על גב דרננן תיקנו שלא יקנו לגמרי מכל מקום למה שאמרו שקונות דהיינו למי שפרע קונות לגמרי ואפילו נאוכו אם כא למכוע על גב דרננן תיקנו שלא יקנו לגמרי מכל מקום למה שאמרו שקונות דהיינו למי שפרע קונות לגמרי ואפילו נאוכו אם כא למכוע מעות גב דרננן מיקנו לא יקנו לגמרי מכל מקום למה שאמרו שקונות דהיינו למי שפרע היינו למין שלא יקנו לגמרי מכל מקום למה שאמרו שהוא סובר כדעת הגאונים שהרי כתב בפרק שלישי ממכירה (היו) שאם נתן דמי המקח מעותיו לריך לקבל מי שפרע. ובדק הביתן ויותר נראה שהוא סובר כדעת הגאונים שהרי כתב בפרק שלישי ממכירה (היו) שאם נתן דמי המקח מעותיו לריך לקבל מי שפרע. ובדק הביתן או החזר לי מעותי אף על פי שיש עדים שנאבד באונס ולא היה כח במוכר להצילו ולא גתרשל בדבר ונאנס קודם שיקחנו ואמר לו תן לי מקחי או החזר לי מעותי אף על פי שיש עדים שנאבד באונס ולא היה כח במוכר להצילו ולא גתרשל בדבר הריזף (כח:) שגם הרי זה מחזיר את הדמים עכ״ל והרי זה כלוקת למימר יד] תן לי מקחי או תן לי מקחי או הלוקח למימר ידן תן לי מקחי או הוז לוקח למימר ידן תן לי מעותי ועד כאן:

(ל) ז,יא(ב) אף על פי שבדברים בלא מעות אין צריך לקבל וכו' מכל מקום ראזי לאדם לעמוד בדיבורו וכו'. נרייתל נהזהג (מס.) (ל) ז,יא(ב) אר על פי שבדברים בלא מעות אין צריך לקבל וכו' מכל מקום ראזי לאדם לעמוד בדיבורו וכו'. נרייתל נחזר (מס.) הנושל ונותן נדנרים לין רוח הכמים נוחה הימנו ולמר רצל לנו לנו לנ לל לין רוח הכמים נוחה הימנו. ופירש רש"י לין

לנו קללה אחרה אלא אין רוח הכמים נוחה הימנו. ואיפליגו שם (מט.) רב ורבי יוחנן דלרב אין בדברים משום מחוסרי אמנה ולרבי יוחנן יש בהם וכן פסק הרא"ש (פיי יד) וכן דעת הרמב"ם פרק ז' מהלכות מכירה (ה"מ):

פרישה

שם נהזהנ: אלא כשחוזר משום יוקרא וזולא. פירוש הלוקת מוזר משום שהוזלה הסמורה נשוק והמוכר משום שנחייקרה: (י) שיפסיד הכל. כן הוא לשון הרא"ש וכתנ רמינו ירוחם דוקא שיפסיד הכל לא יפסיד הכל לא: כההוא גברא כו'. נהזהנ דף מ"ט: (יא) אף על פי שבדברים בלא מעות כר׳. נרייתא נהזהנ:

הגהות והערות

יב] עיין ספר המקח שם כתב ואירע כו׳ לפי שלא בא לידו, מלשון זה משמע דכבר אירע האונס, ועיין רמב״ן ב״מ מז ע״ב ד״ה וראיתי גם כן נראה שהבין כך מלשון זה של רבינו האי שאחר שמביאו כתב ובשם ר״ת אמרו אף החוזר בו מחמת פתד וכו׳: יגן בדפו״ר שפירשוה ״רבינו והגאונים״ ולפנינו כפי מה שהגיה בעל חדושי הגהות דפוס דיהרנפורט, ובדפוסי קניגסברג ורשא ״רבים מהגאונים״ יד] בדפוםי ב״ה הראשונים נדפס בשבוש ״שגם הוא כתב ללוקח שהגיה בעל חדושי הגהות דפוס דיהרנפורט, ובדפוסי קניגסברג ורשא ״רבים מהגאונים״ יד] בדפוסי ב״ה הראשונים נדפס בשבוש ״שגם הוא כתב ללוקח תן״ ובדפוסים מאוחרים תוקן ע״פ חידושי הגהות דפוס דיהרנפורט. ועיין ב״ת מכיאו בזה״ל ״שגם הוא כתב שא״ל הלוקח תן לי״ דבין לרב ובין לרבי יוחנן קרא לא

אתא אלא לאחד בפה ואחד בלב דוה

אסור בכל ענין ופלוגתא דרב ורבי

חשן משפט רד הלכות קנין בחליפין בית חדש בית יוסף

וכתב בעל המאור (כמ:) וכו׳. כן כתב הרא״ש נפרק הנזכר (שם) לאוקמי כדקא סלקא דעתיה דמקשה אלא דקרא מיירי נחד תרעא וטעמו מידי דהוה אמעות לרבי שמעון (מד.) שקונות ללוקת שהוא ורב בתרי תרעי ויש לומר דקרא ליכא לאוקמי לרב דלא מיירי אלא אינו יכול לחזור ובתרי תרעי יכול לחזור כדאמרינן באיזהו נשך (ב״מ בחד תרעא דוקא דמקרא מלא דבר הכתוב וכן לרבי יוחנן ליכא עד:) וראיה מפרק קמא דקדושין (ח:) דבני רב הונא זבון אמתא לאוקמי קרא דוקא במתנה מועטת דקרא סתמא כתיב הן שלך לדק ותשמע בכל ענין ולפיכך לריך לפרש ואומיבו נסכא למשכון עלה ואמר

שפרע מכל מקום ראוי לאדם לעמוד בדיבורו אף על פי שלא לקח מהדמים כלום ולא רשם ולא נתן משכון וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר הרי זה ממחוסרי אמנה ואין רוח חכמים נוחה הימנו (ב). וכתב בעל המאור הני מילי בחד . תרעא אבל בתרי תרעי אין זה ממחוסרי אמנה (ינ) ח וכן האומר ליתן מתנה לחבירו ולא נתנה

> כמב כדברי בעל המאור בשם החכם הגדול אחיו והביאו ראיה מדאמרינן לעיל (מס:) דרבי סייא בר יוסף יהב זוזי אמילחא ובעא לאהדורי ביה במה שהוא יותר מכנגד דמים שנתן ואמאי לא חייש לאחקורי הימנותא ומיהו יש לדחות דכיון דקבירא ליה דערבון כנגדו לחוד קונה כרב הכי נמי סבירא ליה כרב דאמר דדברים אין בהן משום מסוסרי אמנה ומיהו מדברי רש"י נראה דסבר דאף בנשמנה השער פליגי רב ורני יוחנן בדברים אם יש בהם משום מחוסרי אמנה שהוא ז"ל פירש (מט. ד"ה שלא) בההיא דאוקי אביי אליבא דרב ברייתא דהין שלך לדק (ויקרא יט לו) שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב כלומר בשעה שהוא אומר הדיבור לא יהא בדעתו לשנות אבל אם נשתנה השער לאחר מכאן והוא חזר בו לפי שינדי השער אין כאן תסרון אמנה אלמא דרבי יוחנן דפליג עליה אפילו בכי האי גוונא פליג ומיהא למאי דכמיבנא הא דאמר אביי כפשטא דמיפרשה דבשעה שהוא אומר הדיצור לא יהא בדעתו לשנות שהוא אחד בפה ואחד בלב אבל אם אחר כך נמלך לשנות אפילו בלא נשתנה השער אין בכך כלום כיון דבשעת הדיצור לא היה דעתו לכך ותירולא דאציי אף על גב דלרב איממר לרבי יוחנן נמי אימיה ולפיכך כתבו הרי"ף (כט:) אף על גב דהלכה כרני יוחנן משום דרני יוחנן נמי מודה ניה ע״כ. וכתנ הר״ן (מט. ד״ה א״ר פפא) שדעת הרשנ״א (מט. ד״ה וכתנ) שאפילו נשמנה השער דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה. וכתב בעל נמוחי יוסף (כט. ד״ה איחמר) שדעת הראב״ד כדעת הרשנ״א ושלוה נוטה דעת הר"ן. וגם הרב המגיד כתב בפרק ז' מהלכות מכירה (ה"מ) שכדברי הראב"ד והרשב"א עיקר. וכן נראה מדברי התוספות דאהא דאמרינן (מט.) דאף על גב דאמר רבי יוסנן האותר לסבירו אתן לך מתנה מותר לחזור מודה במתנה מועטת דחינו מותר לחזור צו

רבי אמי אי פריטי אין כאן משכון

אין כאן ואי סלקא דעתך יש בדברים

משום מחוסרי אמנה אפילו בתרי

מרעי היכי מורה להו רדי אמי

לכתחלה למהדר בהו אטו דברים

ומשכון מי גרע מדברים לחודייהו.

ובחידושי תלמידי הרשב"א כתוב

שבעל העיטור כתב טון שרבינו גם כן

יותנן אינה אלא בסברא מבחוץ דלרב ליכא תקרון אמנה אלא בחוזר בו בחד תרעה ולרבי יוחנן הפילו בתרי תרעי נמי אית ציה תסרון אמנה דמשום יוקרא הוי כמו מתנה מועטת דלא שרי לחזור בו כמ״ש התוספות והכי משמע להדיא מדברי הרא״ש (סי׳ יג) דמפרש להא דכתג האלפסי (כט:) פירושא דאניי שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב דלרבי יוחנן דהלכתא כוותיה נתי לריך להך פירושה דהי קרה לה ההה לרבי יוסנן אלה למתנה מועטת קשיה ודהי מיהו דלא מסתבר לחלק בקרא בין מתנה מרובה למועטת עי"ש: איכא לחמוה טובא דבתר הכי מייתי האשיר"י (סי יד) הא דבעל המאור פירש דרבי יוחנן לא קאמר דאית ביה משום חסרון אמנה אלא במד תרעא וכו׳ והוא חולק אפירוש רש״י ותוספות דמנואר מדבריהם דמשום יוקרא הוי כמו מתנה מועטם ולא פליגי רב ורבי יוחנן אלא בתרי תרעי אבל בחד תרעא מודה רב דאית ביה משום חסרון אמנה וכדפירשתי והיאך שנק דעת רש"י ותוספות ותופס דעת בעל התאור. גם על דברי רבינו איכא לתמוה טובא דכתב תחלה בקתם דמשמע בכל ענין אם חוזר בדברים אין רוח חכמים נוחה הימנו אפילו חוזר בו משום יוקרא וזולא וכפירוש רש"י והתוספות ואחר כך הציא דעת בעל המאור החולק עליהם. ולכאורה נראה דפירוש רש"י והחוספות עיקר והבית יוסף כתב גם כן שכך דעת הראב״ד והרשב״א והר״ן דאפילו בתרי תרעי אית ציה תשום תסרון אמנה וכן כתב הרב המגיד שכך הוא העיקר וכן כתב הרב בהגהות שלמן ערוך סוף סימן זה (סי״א) מיהו בנמוקי יוסף פרק הספינה (ג"ב מד רע"א) אמתניתין דארבע מידות במוכרים הביא הירושלמי ופירשה דרבי יוסנן האמר היכא דנשתנה השער יכולין לחזור בהן לגמרי ואין בי משום מחוסר אמנה עיי״ש לפי זה ודאי נראה יותר להשוות הבבלי עם הירושלמי ודלא כפירוש רש״י ותוספות ולריך עיון:

דאית ציה משום מחוסרי אמנה כתצו (ד"ה מודה) ויוקרא הוי כמו מתנה מועטת. וכן כתב רצינו ירוחם בשמם בנתיב ט' חלק ד' (לד.). וריהטא דסוגיין כוומייהו משמע דמעיקרא איתא עובדא דרב כהנא יהבו ליה זוז ארימנא איקר כיתנא אמר ליה רב במאי דנקיטת זוז הב להו אידך הוה ליה דברים ואין בהם משום מחוסרי אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהם משום מחוסרי אמנה ורבי יוחנן אמר יש בהם משמע דכי אמר רבי יוחנן יש בהם משום מחוסרי אמנה אפילו היכא דאייקר אמר דהא אעובדא דאייקר מייתי פלוגתא דאיממר דברים רב אמר וכו׳. ולשיטת בעל המאור כתב הר״ן דכי אורי רב לרב כהנא ככולי עלמא אורי ליה והא דאמרינן עלה דאיממר ומייתי פלוגתא דרב ורבי יוחנן לאו למימרא דבהא פליגי אלא משום דדמיא לה אייתי לפלוגתייהו:

(יצ) ח וכן האומר דיתן מתנה דחבירו וכו׳. גם זה שם (מט.) אהא דאמר רדי יוסנן דברים יש בהם משום מסוסרי אמנה ומי

דרכי משה

(ב) כתב נמוקי יוסף פרק הזהב (דף פ״ו ע״א) (כט. ד״ה איחמר) דמקרי דלא עושה מעשה ישראל ועיי״ש:

פרישה

דעסוד בדיבורו. דכמיג (זפניה ג יג) שארים ישראל לא יששו עולה ולא זדק יהיה לך שיהא הן שלך זדק שלא יהא אחד גפה ואחד גלג גשעם דיבורו בהבטחה לא יהיה בדעמו לשנומו אבל אם נשמנה השער לאחר מכאן והוא חוזר טי מחמת שינוי השער אין כאן חסרון דברים וזהו דעת בעל המאור שהביא רבינו אבל הראב"ד והרשב"א אוסרים אפילו בתרי חרעי וכן מ"צ ד"ה אין) וסימן שס"ו (פרשה מ"א ד"ה אין) שכתבתי בשם רש"י (קיושין כתב נמוקי יוסף ודוקא אעשה דאורייתא דהן לדק אינו עובר בשינוי השער יו: דייה אין, נייק נד: דייה אין) ור"ן (קידושין ז: דייה אמר) פירוש אחר בוה: אבל מכל מקום יש בו משום מחוסרי אמנה דבני ישראל לא יעשו עולה וכתב בע? המאור כו׳. כאביי דאמר התם דף מ״ט דהא דכתיב הין ולא ידברו כוצ כו׳ עי״ע: (יצ) וכן האומר דיתן כו׳. גם זה שם:

ואין רוח חכמים נוחה הימנו. רנה לומר אין נמת רוח ידברו כוב: לחכמי ישראל במעשיו של זה שאין דעתם נוסה הימנו כן פירש רשיי בפרק הזהב דף מ״ח וכן פירש נמוקי יוסף (כח סוע״ב) ועיין בסימן קכ״ו (פרשה

הגהות והערות

טז] בדפו״ר הנוסח ״שבעל העיטור כבעל המאור כתב שרבינו גם כן כתב כדברי בעל המאור״ כו׳, והנוסח שלפנינו הוא מבעל חידושי הגהות דפוס דיהרנפורט. אולם נוסחזה קשה להולמו דהרי בעל העיטור היה הרבה שנים לפני הרשב״א ואיך יביא דבריו, על כן נדצ״ל באופן אחר ואולי כך, שבעל העיטור כבעל המאור כתב ״ורבינו״ ג״כ כתב כרברי בעל המאור כו׳:

חשן משפט רד הלכות מוכר באונס nn יוסף בית

אמר רבי יוחנן הכי והא אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן המרדכי (סי׳ שינ) דהאי עני היינו שאין לו מאחים זוז דאז נעשה לך יכול לחזור בו יכול לחזור בו פשיטא אלא מותר לחזור בו אמר רב נדר וכופין אותו לקיימו דאמירתו לגניה כמסירתו להדיוט וקידושין פפא מודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמכה דעתייהו. ופירש רשיי כה:). ולריך לומר שהירושלמי שאמר מותר לחזור בו דוקא במתנה ובתב הרי"ף מרוצה דאילו צמתנה מועטת אינו מותר לחזור בו. וכתב שרבי יוסף משום דסמכה דעמיה דמקבל אדיבוריה: טוב עלם היה מוליא ממון ממי (כט:) ירושלתי (ב״ת פ״ד ה״ב) רדי לו הרי זה ממחוסרי אמנה. במה דברים אמורים שתקע כף לחצירו ליתן לו כך יעקב בשם רבי יוחנן אמר ליתן במתנה מועטת אבל במתנה מרובה אין בה משום וכך. ועיין במהרי״ק סימן קי״ח מתנה לחבירו ובקש לחזור בו מותר מחוסרי אמנה: לחזור בו אלא בשעה שאומרה לריך (UCP T) ראשונות נהגהות לומר בדעת גמורה רב מפקיד כתוב דמרדכי פרק ו' דמליעה (סי׳ תנה) לשמשיה אימת אימר לך חתן מתנה לבר נש אי הוא מסכן הב ליה מיד ואי עתיר אימליך צי תניינות. רצים שאמרו לאדם אחד ליתן לו מתנה אינם יכולין לחזור בהם וכתב הרמב״ם ירושלמי זה בפרק ז׳ מהלכות מכירה יזן. וכתב אפילו אם היא מתנה מרונה (ג): דרכי משה

(ג) כתב המרדכי סוף פרק כל הגט (גיטין סי׳ שסג) דכל מתנות כהונה חשיבה מתנה מועטת ואסור לחזור לכתחלה מיהו אם חזר בו הוה חזרה רעיין לקמן סימן רמ״ג (ס״ב) מדין זה:

פרישה

במה דברים אמורים במתנה מועמת כוי. שלו סמכה דעמיה של מקצל שימן לו אצל צממנה מרוצה לה סמכה דעתו שימן לו כיון שלא הקנה לו בדברים שהם נקנים בהם ועיין לקמן סימן רמ"ע (ס"א) ובדרכי משה בסימן זה חהו דוקא המבטים לעשיר אבל המבטים לעני אין חילוק בין מרובה למועט:

הגהות והערות

יז) עיין כנסת הגדולה הגב"י אות י דתמה דהרמכ"ם לא כתב כי אם הגמרא שם, ועיין הגהות מיימוני אות ז שם הביא דכרי הירושלמי:

16

בעולם ויכול לחזור עיי״ש:

קקמן) סימן רכ״ב סק״ב: סעיף ב׳. הרי זה מחזיר הדמים. נ״ב, דעת הרז״ה וב״מ כיח ע"ב מדפי הרייף) דמין הלוקת יכול לחזור אם כבר נאנק ואין הדבר עוד בעולם, רק אם ירא שיפסיד יכול לחזור כיון שהדבר עדיין בעולם, וכן במחה הבהמה מיקרי עדיין

חירושי רעק״א סימן רד סעיף אי. בין לוקה. ניינ, נראה פשוט דאף אם המוכר אמר שלא יהיה שבעו מכרמ לי חפץ בקנין מעות והלה כופר, אם לרין לישבע היסת, עיין ש"ן (לעיל) בידו (למחות) ומחורא מ״מ הוי רק כדברים בעלמה ויכול לחזור, הולם הם הלוקם הומר שלא יהיה בידו לחזור אם יחל, צידד הפני יהושע בב״מ דף (ק״מ) ושיד עיאן מוס׳ ד״ה אי תקפה, דאפשר דמהני, דהוי כאומר הלוקח שיהיה המעוח מחילה אם יחזור, עיי״ש. ועיין הגה לעיל סימן (קנ״ח) וקציחו סעיף ה׳: שם. לקבל מי שפרע. נ״ב, ובחס

הרי"ף [ב"מ כ"ט ע"א מדפי הרי"ף] והמרדכי [קדושין סי חפ"ר] והעיטור [מאמר שני קנין] ובעלי התוס׳ [הנ"ל] והר"ן [ב"מ מ"ט ע"א ד"ה דברים] והריטב"א [שם ס״ג ע״א ד״ה והאן והגהות אשר״י ושם פ״ד סי׳ ח׳ן, ולא מצינו חולק בהריא על דבריהם זולת (הרמב״ם) והרמב״ם, שם מ״ח ע״ב ר״ה כתבן והרשב״א [בחידושי תלמידיו הובא בב״י שם] שהיו כמסתפקים בדבר אבל לא חולקים, בודאי יש לפסוק כן לדינא, ע״ש. ועיין מה שכתבתי לעיל סימן קע״ה סעיף מ״ט ס״ק כ״א: ג. לקבל מי שפרע. עיין באר היטב וסק״בן שכתב, מי שאינה לחבירו בשיעור שתות כו׳, עד אלא דשניהם צריכין לקבל מי שפרע כו׳. ועיין בחידושי רע״ק איגר זצ״ל למסכת ב״מ דף מ״ט ע״ב והובא קצת לקמן סימן רכ״ז סעיף ח׳ סק״ה:

סימן דד סעיף א׳ א. שלא. כתנ בשלטי גבורים בפרק שנים אותזין דתדברי הגהות אשרי שם מוכח דאע"ג דקי"ל דבדברים בעלמא אינו נגמר המקח, מ"מ לאחר שנתקנה שבועת היסת, אם ראובן טוען לשמעון מכרת לי כלי פלוני, והלה כופר, אע״פ שהכלי ביד שמעון ואם היה אומר אני חוזר בי היה פטור מכלום, עכשיו שכופר מלי להשביעו היסת, עכ״ל. ואין דבריו נראין, דכיון דיכול לחזור למה ישבע. ודברי הגהות אשרי יש לפרש שקנה בקנין המועיל, וכמ״ש ריש סימן רכ״ב ע״ש. ש״ך [סק״א]: ב. מי שפרע. מי שאינה לחבירו בשיעור שתות והלוקה נתן לו הדמים ולא משך עדיין, והמחאנה רלה לחזור, אינו לריך לקבל עליו מי שפרע אף דהלה רולה להחזיר לו האונאה, אצל המאנה לריך לקבל מי שפרע אם רולה לחזור, כן פסק הצ"ח בסימן רכייו, ע״ש שרולה להוכיח כן מדברי הגאון שהביא הרי״ף פרק המוכר את הספינה ע״ש. ולא ירד לעומק דעת הרי״ף, גם הדין ליתא, אלא דשניהם לריכין לקבל מי שפרע, דכללא הוא דמעות לענין מי שפרע הוי כמשיכה לענין דקנה ומחזיר אונאה, וכ״כ הרתב״ן נחידושיו שם נפשיטות, ע״ש נחורך שהומת כן. שם וש״ך סק״בן: ג. מקצת. פירוש, אפילו אינו רולה לחזור רק מהמותר שלא קיבל דמים נגדו. והיינו טעמא, דכבר נתבאר בסימן ק"ל דבקרקע קונה הכל במקלמ כשאינו עייל ונפיק אוחי, וגם לענין מי שפרע במטלטלים הדין כן, כמ״ש הטור והמחצר שם סעיף י״ו ע״ש. סמ״ע וסק״גן:

כאר הימכ

בשם רב האי. וכ״כ מלמידי הרשב״א בשם ר׳ ילחק בר ראובן והובא בב״י טימן זה טעיף ט׳-י׳ן, וכ״כ המרדכי בריש האהב נטי׳ רצ״זן וכו׳.

Kollel Zichron Michel of NMB - Choshen Mishpat Chabura & Shiur

חשן משפט רד הלכות מקח וממכר

סימו רד

אמנה

ובו י"א סעיפים

סימי שנתן דמים ולא משך המטלטלים.

סימן רד סעיף א׳ א. משנה פרק ד׳ דנ״מ דף מ״ד ע״א. נ. כן כתנ הרמב״ם ריש פ״ז מהלכות מכירה, וכן כתב העור ומעיף אין, ופשוט הוא, דכיון דטעמא לפי שאינו עומד בדיבורו מה לי מוכר מה לי לוקח. וב״ר שםן. ג. כרבי יוחנן דאמר ערצון כנגד כולו הוא קונה, ופירש רש"י, ערצון מקלת מעות, וכדאמרינן שם בגמרא בקרקע לקנין גמור ובמטלטלין לקבל מי שפרע, שם דף מ״ת (ע״ה) וע״בן. סעיף ב׳ ד. רמנ״ם שם נפ״ג נממכירהן דין ו׳, וכן כתב הטור בסימן קל״ת סעיף י״ד, וכן כתבו הרי״ף [ב״ת כ״ח ע״ב מדפי הרי״ף) והרל״ש נריש פרק הזהנ (שם סי׳ ח׳). ד*. שס נטול נסימן קצ״חן סעיף (י׳) ני״דן, וכן כתב הר״ן נב״מ מ״ז ע״ב ד״ה כך תקנון בשם הגאונים, אבל כל שחוזר בו קודם שיגיע האונם מקבל מי שפרע, והא דלא הזכירו בעובדא דחמרא דבעי למנקביה שם דף מ״ט ע״ב דבעי לקבולי מי שפרע, לאו ראיה היא, דאינהו לא אמו אלא לשאול אם לוקם יכול למזור בו, אבל אה״נ דבעי לקבולי מי שפרע, וכ״כ רבינו סננאל ושם, וכן אמרו

> הגהות אשרי יש לפרש שקנה בקנין המועיל כו׳. ועיין בתשובת חתם סופר חלק חו״מ ריש סימן ק״ג מ״ש בזה: כ. המטלטלים. עיין בב״י סעיף ה׳ בענין אי שייך קבלת מי שפרע בקרקעות היכא שלא נגמר המקח, כגון אם נתן כסף במקום שכותבין השטר שלא קנה בכסף, ע״ש שהביא מחלוקת הראשונים בזה, וגם בדרכי משה לעיל סימן ק״צ אות א׳ [בקצר] מזה. ועיין בתשובת רבינו עקיבא איגר זצ״ל סימן קל״ר, כתב שם בפשיטות דגם בקרקע שייך מי שפרע היכא דלא קנה במעות, כמבואר בתוספות כתובות רף צ״ג ע״א בד״ה עד, וכתב דחידוש בעיניו, רבסימן ק״צ סעיף ז׳ איתא אבל במקום שדרכן לכתוב שטר לא קנה, ולא נזכר בשום פוסק דצריך לקבל מי שפרע, עכ״ל. ווחידוש בעיני שלא הזכיר דברי הב״י והד״מ הנ״ל. ואולי מ״ש ולא נזכר בשום פוסק, כונתו על האחרונים מפרשי השו״ע. וגם מ״ש כמבואר בתוספות כתובות כו׳, הנה גם בתוספות ב״מ דף י״ד ע״א בד״ה עד שלא החזיק מבואר כן, אלא דבתוספות כתובות שם מבואר כן להדיא טפי]. ועיין בתשובת משכנות יעקב [חו״מ] סי׳ (מ״ו) [נ״ה] שהאריך ברין זה, ומסיק, מאחר שדעת הרבה גדולי הראשונים דגם בקרקעות יש מי שפרע, ה״ה

> פרקים פריך שם והה לה משך כו׳: פתחי תשובה סימן רד סעיף א׳ א. שלא נקנו לו. עיין באר היטב [סק״א] עד ודברי

כו׳. שם מ״ה צ׳ דכתינ [שמות כ״ב כ״ז] נעמך כו׳, ועיין רש״י [ד״ה חכתיי בעושה], ולשון הרי"ף [כ״ט ע״א מרפי הרי״ף] ושמעינן מהא דכה״ג לאו *עושה מעשה ישראל הוא: ג. ואפילו כר׳. עיין כאר הגולה ואות ג׳ן, וכן הוא צירושלמי להדיא שם [פ״ד ה״ב] חד נר נש יהיב דינרין למטכסין, חזר ניה, אתא עובדא קומי ר׳ חייא בר יוסף ור׳ יוסנן, ר׳ חייא בר יוסף אמר או ימן לו כדי ערצונו או ימסור אומו למי שפרע, ור׳ יומנן אמר או ימן לו כל מקחו או ימסור אומו למי שפרע: סעיף ב׳ ד. נתן כר׳. שם [ב״מן מ״ז נ׳ אלא גזירה שמא תפול כו׳, וכתב הרי״ף [כ״ח ע״ב מדפי הרי״ף] ושמעינן מהא כו׳, וכ"כ הרמנ"ס [פ״ג ממכירה ה״ו] ע"ש ושס. ונחולין [פ״ג א׳ן ועירונין [פ״א נ׳ן נד׳ פרקים כו׳ לפיכך אם מת כו׳, משמע דאף מי שפרע אינו מקבל, וכן בד׳

ביאור הגר"א סימן רד סעיף א׳ א. בין לוקח כו׳. שס [ב״מ] ע״ל נ׳: ב. לא עשה

ציונים ומקורות סימן רד 6) לשון רמנ״ס פ״ו ממכירה ה״א. ג) טור סימן קל״ח סעיף י״ד וגרמנ״ס שס פ״ג ממכירה ה״ו.

באר הגולה

לי מעותי אף על פי שיש עדים שאבד באונס ולא היה כח במוכר להצילו ולא נתרשל בדבר הרי זה מחזיר הדמים "ואין כאן מקום למי שפרע

איאף על פי שלא נקנו לו המטלטלים אוכמו שנתבאר כל החוזר בו יבין לוקח בין מוכר לא עשה מעשה ישראל ^{בא}וחייב ^{בו}לקבל מי שפרע ^{אנונ}ואפילו לא נתן שין מויד מויס מוג זף אלא מקצת הדמים. ב ^{גיה עיב} מקחי או החזר ^{נקשיבן}

ק״ן נסעיף י׳ן דבקרקע קונה במקלת הכל כשאינו עייל ונפיק אזוזי ע״ש, וגם לענין מי שפרע במטלטלין הדין כן, אימתי מקכל החוזר כו מי שפרע ומתי נקרא מחוסר

וכמ״ש הטור והמחבר בסימן ק״ך נטור סעיף י״ט ומחברן סעיף י״ז ע״ם, וע״ן

פרישה ונדרכי משה וסעיף ב׳ן:

אע"פ שהכלי ביד שמעון ואם היה שמעון אומר אני הוזר בי היה פטור מכלום, עכשיו שכופר מצי להשניעו דיכול לחזור א״כ למה ישבע. ודברי הג״ה אשרי שם יש לפרש שקנה בקנין המועיל, וכמ״ש לקמן ריש סימן רכ״ב [סק״ב], ע״ם ולוק: ב) וחייב לקבל מי שפרע. מי שאינה לחבירו בשיעור שמות והלוקה נתן לו דמים ולא משך עדיין, והמתאנה רצה לחזור, אינו צריך לקבל עליו מי שפרע אף דהלה רולה להסזיר לו האונאה, אבל המאנה לריך לקבל מי שפרע באם רוצה לחזור, כן

סימן רד סעיף א' אן כמו שנתבאר. היינו נסימן קל״מ וקל״ט כתצ בשלטי גבורים דפרק שנים אוחזין [ב״מ א׳ סוף ע״ב מדפי הרי״ף], ור״ג: בן לקבל מי שפרע. בסמוך סעיף ד׳ כתג המחבר נוסחו: גן דמדנרי הגהות אשרי שם נסי בין מוכה דאע"ג דקיימא לן דנדנרים ואפילו לא נתן אלא מקצת הדמים. פירוש, אפילו אם רולה לחזור בעלמא אינו נגמר המקח, מ״מ לאחר שנחקנה שבועה היסת, אם ראובן מהמוחר מה שלא קיבל דמים נגדו. והיינו טעמא, דכבר נתבאר סימן

X

טוען לשמעון אתה עשית המסחר עמי על כלי פלוני ומכרתו לי, והלה כופר, ע״פ מהדורת היסת, עכ״ל. ואין דבריו נראין, [*כיון]

מאירת עינים

מאירת עינים

המקח. דקדק וכתב כל המקח,

לאפוקי אם אין לו לירא אלא מקצת

כתבו קלת פוסקים. ועיין בב"י ובד"מ

[סעיף ט׳-י׳] שלתבו לעות בזה: מעיף

ג' הן נתכאר בסימן ר"מ ועיין

לקמן בסימן ר״מ סעיף ו׳. ר״ל שס

בסימן ר״ט סעיף ו׳ כתב המחבר

דהפוסה בהיתר וחוזר לריך להבל עליו

מי שפרע, ומור״ם כתב שם דהפוסק

באיסור אין לריך לקבל עליו מי שפרע,

ע״ש: סעיף ד׳ (ו) זן אוררין

אותו. "אותו" לאו דוקא הוא, דהא

מסיק, ואומרים "ממי" שאינו עומד

בדיבורו, ולא בא כאן אלא לומר

שאוררין על זה, ולאפוקי ממאן דאמר

ןב״מ מ״ח ע״בן שאודועי מודעינן מילט

לא לייטיט: (ון) הן מאנשי דור

שעהחיש הפסד, כגון שקנה יין וירא שיחמין*, כן

חשן משפט רד הלכות מקח וממכר

עמ שפתי כהן

מעיף ב׳ דן מפני שהוא ירא הפפיד. פירוא, אע״פ אעדיין לא פסק הצ״ח נסימן רכ״ו ומעיף ד׳ ד״ה גרסינון, ע״ש שרולה להוכיח כן הפסיד כלל, ואין המוכר יכול לומר לו כשתפסיד אחזיר לך דמי מקחך וכל מדברי הגאון שהציא הרי"ף פרק המוכר הספינה וב"ב מ"ב ע"א מדפי ומן שלא הפסדת עדיין אין עליך לחזור, כי הלוקח יכול לומר לא ניחא לי הריייףן ע"ש. ולא ירד לעומק דעת הרי"ף, גם הדין ליתא, אלא דשניהם במהדורת למיקם עמך אח"כ בדינא ודיינא, גם שמא אחר *שתפסיד לא יהיה לך לריכים לקבל מי שפרע, דכללא הוא דמעות לענין מי שפרע הוא כמשיכה ניגטברג: שאמסיד ממה לפרוע לי: הן להפסיד כל

> ^{ג)ג)ס}ויש אומרים דהוא הדין למי שחוזר בו ^{-ו}מפני שהוא ירא ^{הזרי}להפסיד כל המקח.

> הפוסק על שער שבשוק וקיבל דמים ולא היה לו אותו המין שפסק עליו ^{יז}נתבאר בסימן ר״ט (ועיין לקמן סימן ר״ט סעיף ו׳).

> ^{זיי}כיצד מקבל מי שפרע ^{יז}אוררין אותו בית 7 דין ואומרים מי שפרע ^{הו}מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סרום ועמורה וממצרים שטבעו בים הוא יפרע ^{מוה}ממי שאינו עומד בדבורו (סיויש אומרים שאומרים לו הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך "ויש אומרים שאומרים לו ברבים').

ציונים ומקורות ג) טור נסימן זה סעיף (י״ו) ט׳-י׳ נשם הרח״ש ב״מ פ״ז סי׳ י״ג, ונ״י פרק הזהנ שם כ״ח ע״ב מדפי הרי״ף נעם הרלנ״ד ור״ח שם מ״ז ע״ב תור״ה אי. ד״מ י׳. ד) שם נרמנ״ם פ״ז ממכירה ה״ב. ה) טור סעיף נ׳ נשם הרא״ש ב״מ פ״ר ס״ י׳. ו) מרדמי סוף פרק הוהג שם סי׳ ש״ח. ד״מ נ׳. סימן רד ו) בד״ר: ויש אומרים לו.

לענין דקנה ומחזיר אונאה, וכ״כ בפשיטות הרמב״ן בחידושיו פרק הספינה [פ״ג ע״ב ד״ה אמר], ע״ש באורך שהוכיח כן [*על נכון, מכתיי ומהחימה על הב״ח שלא ראה דבריו, אף שקלת משמע בדברי נמוקי יוסף לשס כדעת הצ״ת, המדקדק שם אין ראיה מדבריו, וכ״ש שדברי הרמב״ן נכו... נוכונים ודברי]] (ונימול ירושלמי) הגמון כן וראה דהגיה עיפ נדחים כמבואר ברמב"ן מכמה הוכחות הבתיי וראיות, וזהו כונת הרי"ף ודוק, כן כיל: מעיף ב' a וי״א דה״ה כו׳. וכן פסק הנ״ת וסעיף ט׳ן. עיין נתשונת כשד"ם [חו״מ] סי׳ ל״ל [קש״כ]: ר) להפסיר כל המקח. ע"ל ניו"ר קיתן קע״ה [סעיף ד׳]: בעיף ד׳ ה׳ ממי שאינו עומר בדבורו כו'. וכן פסק הנ״ח וסעיף ב׳ן ודלא כהרא״ש [המובא בציונים אות ה׳]:

> המבול כו׳. נפרישה וסעיף ב׳ן כתנתי דנ״ל דנקט הני, משום דבהני נתפרסם השגחת השם יתברך על מעשים הרעים דצני אדם ופרע להן צפומצי לפי מעשיהן, ומשום הלי נמי אתרו וממצרים שטבעו בים, מפני שטביעה בים סוף היה גדול שבניסים ובדרך ההשגחיי, שבדבר שזדו להשליך בני ישראל לים בא עליהן: (הז) שו ממי שאינו עומד כוי. ס"ל להרמצ"ם והמובא בציונים אות דין שאין מקללין לנוכח, אלא מטילין הקללה צפני זה החוזר נסתם על כל מי שאינו עומד בדיצורו, והוא שמע וידע שגם עליו קאי. ומור״ם כתב דיש אומרים [והוא דעת הרא״ש והטור [המובא בציונים אות היז] דאומרים לו הוא יפרע "ממך" לנוכח:

ערך לחם סימן דד סעיף ג׳ בסופו. בסימן ר״מ דין ו׳.

באר הנולה

ה. טור בקימן זה קעיף ע׳ ויין בשם הרא״ש ושם פ״ד שיי י״גן מעובדא הנ״ל מדלא קאמר והא בעי לקבולי עליה מי שפרע וכו׳, אלא דליכא מי שפרע אלא היכא דמוור מחמת יוקרא ווולא, וכ״כ התוס׳ עם דף מ״ז ע״ב וד״ה איז, וכ״כ רבינו ירותם נתיב ט׳ חלק ד׳ שכן דעת רבינו האי ורבינו תם, וכן ע"פ ב״י ש־כשמות מסמת שהיה יין והסמין כיון שהות פסידת קלת (*מקבד מי שפרען. וכייל הריין נשםן בשם הראבייד. וכתב הביית נסעיף טין שד במקום דאיכא פלוגחה דרבוואחה קולה לנתבע וחומרה לתובע ואינו לריך לקבל מי שפרע. סעיף ד׳ ו. לשון הרמנ״ס שס נפ״ז ממכירהן דין ב׳, ושס נב״מ מ״ד ע״אן במשנה, וכ"כ ב"י וטעיף ב׳ן בשם חלמידי הרשב"א. ז. כתב הב"ח וטעיף ביא שיונקטינן לקלנו שלא לנוכם כלשון המשנה והברייתא ושם מיח עיאן, בבית

דין שהוא דן לפניהם, בין שנמלאו שם רבים או מועטים.

הוא יפרע כו׳. ממ״ש שם מ״ח נ׳ לייטינן ליה:

כאר הימכ

סעיף ב׳ ד. וי״א. וכן פסק הצ״ח. ועיין ניו״ד סימן קע״ה ונתשונת רשד״ם סי׳ ר"ל. וש"ר סק"ג-דין: ה. ירא. פירוש, אע"פ שעדיין לא הפסיד כלל, והמוכר אינו יכול לומר כשתפסיד אחזיר לך דמי המקח, כי הלוקח יכול לומר לא ניחא לי למיקם עתך בדינא ודיינא, גם שמא אחר כך לא יהיה לך ממה לפרוע. סמ״ע נסק״דן: סעיף ד׳ ו. אותר. לאו דוקא הוא, דהא מסיק ממי שאינו עומד כו׳, אלא לאפוקי ממאן דאמר שאודועי מודעינן מילט לא לייטינן. שם נסמ״ע סק״זן: ז. המבול. נ״ל דנקט הני, משום דנהן נתפרסם השגחת השם יתברך על המעשים הרעים דנני אדם ופרע להן צפומצי לפי מעשיהן, ומשום הכי נמי אמרו וממלרים שטבעו בים, מפני שזה היה גדול שבניסים ובדרך ההשגחיי', שבדבר שודו להשליך בני ישראל בים בא עליהם. שם וסמייע

:10"20

להפסיד כל המקח. עיין סמ״ע סק״ה שכתב, דקדק לכתוב כל המקח לאפוקי אם אין לו לירא אלא ממקצת הפסד כגון שקנה יין וירא שיחמיץ כו׳. וכתב בספר שער משפט [סק״א] דמדברי רבינו ירוחם (נחיב ט׳ ח״דן שהביא ב״י [סעיף ט׳-י׳] משמע דאף שכבר נפסד יש חילוק זה, דאם נפסד לגמרי אינו מקבל מי שפרע, אבל משום הפסד קצת כגון יין והחמיץ מקבל מי שפרע. ונראה דדוקא ביין והחמיץ מקבל מי שפרע, אבל אם נאנס קצת מהמקח וליתא בעינא, אף שנשאר הרבה אינו מקבל מי שפרע, דכיון שנחסר לגמרי ואינו בעין הוי כנפסד הכל ואינו מקבל מי שפרע נגד החסרון, ולא דמי ליוקרא וזולא ויין והחמיץ שהדבר בעין

ביאור הגר"א

ה. וי"א כר׳. מעובדה דבי פרוק רופילה שם [ב״מ] מ״ט צ׳, ולה קהמר רב

חקדה לקבולי עליה מי שפרע, ועיין חוק׳ שם מ״ז ב׳ ד״ה הי ור״ת מפרש

כו׳. וסברא הראשונה ס"ל דבאמת צריך לקבל אלא דלא אתשיל אלא אם יכול

לחזור, וכמ״ש שם מ״ט א׳ והא בעי לקבולי כו׳, אמר להו הכי נמי, ואעפ״כ

לא אמר בראשונה משום דלא אחשיל להא: (ליקוט) וי"א כו׳. עיין נאר

הגולה [אות ה׳], ועיין תוס׳ דבכורות י״ג צ׳ בד״ה הכי קאמר כו׳ א״נ כמו

כו׳, ועוד דכאן כו׳ (ע״כ): *וי״א כו׳. וסנרא ראשונה חולקים על זה, ועיין מהשמטות

באר הגולה [אות ד*], וכ״כ במלחמות [ב״מ כ״ח ע״ב מדפי הרי״ף] נשס מהדורת

רצינו חננאל [שם מ״ט ע״ב] והגאון, ע״ש. ועיין מש״ש: סעיף ד׳ ו. קויגסברג

בב״ד. *תוספתא כילד מקבל מי שפרע, עומדין נ״ד ואומרין **לו מי ידיים שפרע כו׳: ז. רמאנשי כו׳. שס וב״מן מ״ח א׳: ה. ממי כו׳. כן לשון שרפויוו

המתניתין [שם מ״ד ע״א] וגת׳ [שם מ״ח ע״א]: ט. וי״א שאומרים לו אימרייג

פתחי תשובה

סעיף ב׳ ד. וי״א דה״ה למי שחוזר בו כו׳. עיין בתשובת נודע ביהודה

[מהדו״ק] חלק יו״ד סי׳ ס״ט בר״ה וראיה לדבר: ה. מפני שהוא ירא

אלא שנתקלקל, אבל מה שנחסר מהמקח גרע טפי, וכן מוכח מדברי התוספות בבכורות דף י״ג ע״ב בד״ה הכי קאמר כו׳ ע״ש:

חירושי רעק"א

שם. להפסיד כל המקח. בציי ומעיף טירין כתב בשם רבינו ירותם ונויב טי חיזן דדוקה הפסיד לגמרי אצל לא הפסיד קלת כגון יין והתמתי. ניצ, עיין תוס׳ בצימ דף (ס"ה) וטיר עיא: ד"ה

אי מהפה:

שפתי כהן

Ð

חשן משפט רד הלכות מקח וממכר

מאירת עינים

סעיף ה׳ (מו) זו והניח משכון כו׳ לא קנה. דמנה אין כאן משכון אין כאן, וכמ״ש נסימן ק״ל נסיק ט׳ז: סעיף ט׳ז: סעיף ו׳ (ז) יאן ורשם האוקח רושם כו׳. חו״ל מיקט [ב״מ ע״ד ע״א] להיות לרושס דין נתינת מעות על המקת: סעיף ז׳ (יאן) יבן ראוי או אישור בדיבורו. דרשו רנותינו ז״ל נשם מ״ט ע״אן אמ״ש נויקרא י״ט ל״ון הין לדק, שיהא הן שלך לדק, ואפילו נתיקר השער ס״ל להרמנ״ס והמובא בציונים אות ט׳ן והמתכר דלא יחוור נו, משום הכי כתנו סתמא, אנל הרא״ש וב״מ פ״ד סיי י״דן והטור נסעיף י״אן ס״ל דאם חוזר נו המוכר משום זולא לית לן נה, ע״ש ונדרכי משה ושסון: עיבן) יבן

> סעיף ח' ח שהם נקנים בהם. עיין לקמן קימן רמ״א סעיף א׳: סעיף י׳ ח מי שהיה לו חוב אצל חבירו. עיין נתשונת ר״א ן׳ חיים קי קע״ו דף קע״ג, ונתשונת רשד״ם [חו״מ] קי׳ עי׳נן:

ה ^{זות}הלוקח מחבירו קרקע או שאר מטלטלים ופסקו הדמים ^יוהניח משכון על הדמים לא קנה וכל הרוצה לחזור משניהם חוזר ואינו חייב לקבל מי שפרע^{מ*}.

ו ^{מוע}מכר לו בדברים בלבד ופסקו הדמים ^{יאז}ורשם הלוקח רושם על המקח כדי שיהיה

לו סימן ידוע שהוא שלו אף על פי שלא נתן מהדמים כלום כל החוזר בו אחר שרשם מקבל מי שפרע ואם מגהג המדינה הוא שיקנה הרושם קנין גמור נקנה המקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו וכל זה בשרשם בפני המוכר או שאמר לו המוכר רשום מקחך (ועיין לעיל סימן ל״ל).

ז ^{ט״}הנושא ונותן בדברים בלבד הרי זה ^{יבו}ראוי לו לעמוד בדבורו אף על פי שלא לקח מהדמים כלום ולא רשם ולא הניח משכון וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר אף על פי שאינו חייב לקבל מי שפרע הרי זה ממחוסרי אמנה ^{יגו}ואין רוח חכמים נוחה הימנו.

ח ^{יז}וכן מי שאומר לחבירו ליתן לו מתנה ולא נתן הרי זה ממחוסרי אמנה כמה דברים אמורים במתנה מועטת שהרי סמכה דעתו של מקבל כשהבטיחו ^לאבל במתנה מרובה אין בה חסרון אמנה שהרי לא האמין זה שיתן לו דברים אלו עד שיקנה אותו בדברים ^{יז}שהם נקנים בהם".

ואין רוח חכמים נוחה הימנו כו׳. פירוש, אין נחת רוח לתכמי ישראל במעשיו של זה, ואין דעתם נותה ״הימנו״, פירוש בשבילו, עיין פרישה וסעיף י״אן. ומול״ס חזל ולתב דין זה בסוף סימן זה, ונמשך אחר לשון הטור, ולא שם לבו שכבר כתבו המחבר כאן, והמתבר אזל בשיטת סדר דברי הרמנ״ס: בעיף מ׳ (יגו) ידו שאם רבים אומרים לאדם אחד כו׳. מפני שבוה סמכה דעתו דלא יחורו בו הרבים, גם מפני שאינו מגיע על כל חתד כי חס דבר מועט: בעית י' (ידו) מון שהרי זה כמי שנותן דמים כו׳ ויש חודקין. החולקים ס״ל דכיון דאין נותן לו עתה כלום אינו יכול לקנות בו, ואפילו היה המלוה עדיין בידו, מ״מ כיון דלהוצאה ניתן בידו המלוה, הרי הוא כאילו אינו ידוע. והרמנ״ס [המובא בציונים אות י״ב] לא ס"ל הא, אלא אע"פ שאין בידו המלוה

ט ^{יזא}יש מי שאומר ^{ידז}שאם רבים אמרו לאדם אחד ליתן לו מתנה אינם יכולים לחזור בהם אפילו אם היא מתנה מרובה.

י ^זמי שהיה לו חוב אצל חבירו ואמר ליה מכור לי מטלטלים אלו בחוב שיש לי אצלך ורצה המוכר ^{ינז}יש אומרים ^{מוז}שהרי

ציונים ומקורות ז) שם גרמנ"ם פ״ז ממכירה ה״ה. ס) שם גרמנ"ם פ״ז ממכירה דין ו׳ ז׳. ט) שם גרמנ״ם פ״ז ממכירה דין מ׳. יא) הגהות (לשנות ז) שם גרמנ״ם פ״ז ממכירה דין ט׳. יא) הגהות (לשנות) שניות דמררכי דפרק ו׳ מליעא סי׳ תנ״ח, ד״מ י״נ. יג) עור סעיף ו׳ גשם רמנ״ם פ״ז ממכירה ה״ר.

ערך לחם

סעיף ז׳ כסופו. אפילו נשתנה השער. וב״י סעיף י״א בשם הנ״י ב״מ כ״ט ע״א מדפי הרי״ף בשם הרשב״א והראב״ד ועודן.

ביאור הגר"א

סעיף ה׳ י. הלוקח כו׳. עיין גאר הגולה [אות ח׳]. והו״ל כנושא ונותן בדברים לבד [להלן סעיף ז׳], ולכן לא הלריכו למי שפרע. ובירושלמי סוף מסכח שביעים [פ״י ה״ד] רבי זעירא רבי אבה בשם רבי יומנן הנותן עירבון טבעת למצירו וביקש למזור בו, חוזר בו ואינו מקבל מי שפרע, רבי זעירא בעא קומי רבי אבהו זהוב, אמר ליה טבעת, מה בין זהוב ומה בין טבעת, זהוב דרכו להשמנות, טבעת בעינא הוא. ר״ל כשנותן זהב למשכון מקבל מי שפרע, משא״כ בטבעת. ועיין נ״י שם [ב״מ כ״ט ע״א מדפי הרי״ף]. וכן הוא בירושלמי פרק הזהב נשם פ״ד ה״בן על טובדא דמטכסין הנ״ל [סק״ג] רבי אבה כינ יותנן טבעת אין בו משום עירבון, כל הנושא ונותן בדברים און מוסרין אות יותנן טבעת אין בו משום עירבון, כל הנושא ונותן בדברים און מוסרין אותו גמי שפרע: סעיף ט׳ יא. יש מי כו׳. דלגבי רבים הו״ל מתנה, ועוד דרבים אינם יכולים למזור, כמ״ש לעיל סוף סימן קס״ג כל דברי הקהל אינם שניין ^{ומסוק} סעיף י׳ יב. מי כו׳. אניין לעיל סיי קצ״ט סעיף צ׳:

שם (סימן אָכי״ג) פעיף רעי״ש בביאור הגרי״א סק״ט וביאערות

הרמי״גו

כפירוש ר״ת נשםן וההלכות נשם כ״ז ע״ב מדפי הרי״ף), ע״כ. ועיין במ״ש בשמו בסימן הל״ט סעיף ד׳.

באר הימכ

דברי סעיף ה׳ ה. משכון. *אע״פ שלשון הקללה הוא מי שאינו עומד בדיבורו, אפילו הכי הבארים סודרו והופון (שלא מיקנו לקללו כי אם נמן המעות דוקא, כיון דהמעות קונות דבר תורה אין לו שיים הביית לאור. וכתב הנ״י פרק הזהב [ב״מ כ״ט ע״א מדפי הרי״ף] דאימא בירושלמי ושביעית בדר במוד אחר פ״י ה״דן, הטומן ערבון טבעם לתבירו ורלה למזור בו, תוזר ואינו מקבל עליו מי שפרע, רבי זעירא בעי קומי רבי אבהו זהוב, אמר ליה טבעם, אמר ליה מה בין זהוב לטבעת, אמר ליה זהוב עשוי להשתנות טבעינה הוי. פירוש, דאם נמן וזהוב למשכון לריך

לקבל מי שפרע משום דלפעמים קונין לו בחורת דמים, משא״כ טבעת דלעולם חוזרת בעינה, עכ״ל הב״ח [סעיף ג׳-ה׳]: סעיף ו׳ בו רושם. מו״ל מיקנו להיות לרושם דין נמינת מעות על המקת. סמ״ע [סקי״א]: סעיף ז׳ י. בדבורו. סתם המתבר משום דס״ל דאפילו נחיקר השער לא יתזור, אבל הרא״ש והטור ס״ל דאם חוזר בו משום יוקרא וזולא לית לן בה ע״ש ובד״מ. שם [סמ״ע סקי״ב]: סעיף ט׳ יא. רבים. מפני שבזה סמכה דעתו דלא יתזורו בו הרבים, גם מפני שאינו מגיע על כל אחד כי אם דבר מועט. שם [סמ״ע סקי״ב]:

באר הגולה

סעיף ה׳ ח. לשון הרמצ״ם שם פ״ו (ממכידה) דין (ד׳) (ה׳ן. וכתב הרב

המגיד, זה מפורש בהלכות בהזהג (בים כיט עיא מדפי הרייף), וראיה מפ"ק דקרושין [דף ח׳ ריש ע״צ], וכ״ר הטור סעיף ה׳. ח*. ועיין לעיל סימן

ק"ל קעיף ט׳ נהגה. סעיף ו׳ ט. שס וברמב"ם פ"ז ממכירהן דין ו׳,

ונתנאר בסימן ר״א. סעיף ז׳ י. שם וברמב״ם פ״ז ממכירה) דין ח׳. כתנ

הרב המגיד, מימרא דרבי יותנן וברייתא בהזהב (ביים) דף מ״ט ע״א.

סעיף דו׳ כ. מימרא דרב פפא ומודה רבי יוחנן וכו׳, שס וב״ם מ״ט ע״אן.

וכתב הרב המגיד ופ״ז ממכירה ה״טג וכל מכר כמתנה מועטת. ל. מימרא

דרבי יותנן ושםן וכדמפרש לה רב פפא. מ. ואם המקבל הוא עני אפילו

במתנה מרובה אינו יכול למזור, כמ״ש ביו״ד סימן רנ״ת וסעיף י״בן ולקמן סימן רמ״ג וסעיף י״בן ולקמן סימן רמ״ג נסעיף ב׳ן. סעיף ט׳ ג. ב״י בסוף הסימן בשם הגהות

(ראשונות) [שניות] דמרדכי [ב״מ סימן תנ״ח]. סעיף י׳ ס. רמנ״ס שס פ״ז

נממכירה) דין ד׳. וכתב הרב המגיד שדעת המחבר וכו׳ מכח ההיא דאמרינן

ויש דמים שהן כחליפין כילד החליף דמי שור וכו׳ [שם וב״מן דף מ״ו ע״ב]

מאירת עינים

בטול נסעיף א׳ן ובדברי המחבר סעיף

נ׳ דאפילו הרא״ם והמובא בציונים אות

קנין גמור, כיון דחוב כזה אינו שכיח

לא גזרו חז"ל שמא יאמר נשרפו חיטיך

בעליה: (מון) מון רק שהרויח לו

ייגן מודה דקונין בו אפילו מטלטלין

חשן משפט רד הלכות מקח וממכר

ND מאירת עינים

שכבר הוציאה, הוי ליה כאילו היא בעינה, ואם קנה צה קרקע זמן הפרעון. לשון הטור (המובא בציונים אות ייד) הוא כגון שהגיע זמנו דנקנים בכסף קונה אותה בו קנין גמור, ובמטלטלין עומד בה במי לפרוע והרוים לו כו׳. ודקדק לומר ״שהגיע״ זמן לפרוע, דאז מחשב שפרע, כמי שניתן לו עתה מעות בעין לקנות בהן המטלטלין או הקרקע. הנאה גמורה, *אבל אם עדיין לא הגיע הזמן, אף שמרוית לו הזמן יותר, משהיא שקיג וכל אחד יש לו ראיה מהגמרא. ופלוגמתם היא דוקא כשהחוב בא מחמת לא מחשב בזה הנאה כל כך, ועיין פרישה ושםן: סעיף י"א (מיז) יז הלואה שהלוה לו, אבל אם בא החוב

מחמת מכר, כנר נתנאר נסימן קל״ט זה כמי שנתן דמים וכל החוזר בו מקבל מי שפרע "גייניש חולקים ("יואומריס דאינו קונה אלא בהנאת מחילת מלוה אפילו לא מחל לו לגמרי מיזרה שהרויה לו זמן הפרעון ואמר ליה יקנה לי חפץ שלך בהאי הנאה הוי כנתן לו מעות).

יא ^{טוופ}ראובן שהיה חייב לשמעון מנה ואמר שמעון לראובן טלטל זה אמכור לך במנה ונתן

אבל אם אמר ליה ראובן הא לך עוד כוי. עיין לעיל בסימן ק״ל סעיף ו׳ מ״ש מור״ם בהג״ה דין כזה לענין קנין קרקע, ושם נסק״זן פירשתיהו נק״ד, ע״ם: (יון) יחן אע״פ שבדברים בלא מעות כו׳. כל זה כבר כתב המחבר בעלמו לפני זה

בקעיף ז׳ וכמ״ש שם נסקי״גן ע״ש:

וחצאת אות

לו ראובן המנה יכול שמעון לומר מנה זה אני גובה בחובי והחפץ לא אתן לך ²ואיני במי שפרע ^{יוז}אבל אם אמר ליה ראובן הא לך עוד מנה ותן לי החפץ צריך ליתן או יקבל מי שפרע. הגה "חשואף על פי שנדנרים נלא מעות יכול לחזור בו ואין צריך לקבל עליו מי שפרע מכל מקום ראוי לאדם לעמוד בדיבורו אף על פי שלא עשה שום קנין רק דצרים בעלמא וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר אין רוח חכמים נוחה הימנו. יואיוהני מילי בחד תרעי אצל בתרי תרעי אין בדפוטית

מוצאות אחת בינגרים ומקורות יג) שם בטור סעיף (ו') ז' נשם הרא"ש קדושין פ"א סי' ה'. יד) טור שם סעיף ח' נשם הרא"ש שם. טו) מרדרי סוף כמונות סי' רע"ח. ד"מ א'. טו) טור סעיף י"א. וכנר ציבטחור על המולים: וכל האומר בכמה מהדורות: ואינו.

ערך להם

סעיף לי בסופו. אבל אם אמר לו יקנה לי שדה שלך בהנאת מחילת מלוה, קנה וכן אם הרויח לו הזמן ואמר יקנה לי שדה שלך בההיא הנאה שהרוחתי לך הזמן, קנאה. (טור סעיף חי בשם הראיש קדושין פיא סיי ה').

ביאור הגר"א

יג. (ליקוט) זיש חולקים כו׳. וכן נסימן קל״ט סעיף צ׳ בהג״ה מיהו יש אומרים כו׳, וונזה מחורץן קושית תוס׳ בפרק ה׳ דב״מ ס״ב ב׳ ד״ה הרי, וכן קתם ניו״ל [סימן קס״ג [סעיף א׳]] (ע״כ): יד. (ליקוט) ואומרים כו׳. משמע דאף בהנאת מלוה לא קני אלא לענין מי שפרע, וליחא, דלדידהו אין חילוק בין דמי מכר או דמי הלואה, כי הרמב"ם [פ״ה ממכירה ה״ר] לבדו מחלק כנ"ל סי׳ קצ״ט סעיף ב׳, אבל לדידהו בהמעום לא קני כלל בין בדמי מכר או הלואה ואף למי שפרע, ובהנאח מחילה בשניהם קנה לגמרי. ועיין במגיד משנה פ״ה מהלכות מכירה [שם] שכתב ומכל מקום נראה שהוא ז״ל מחלק כו׳, וכתב שם, אבל לדעת הרמנ״ן [ב״מ מ״ו ע״ב ד״ה ויש] והרשנ״א [קרושין כ״ח ע״ב ד״ה ויש] כו׳, ובכל גוונא כו׳. ועיין תוס׳ דכ״מ ס״ב כ׳

ביה בתוטי דייה הרי שנושה כו׳ (נימה) [*תימה] כו׳, ושם מ״ו צ׳ ד״ה יש כו׳ (ע״כ): סעיף י״א טו. ראובן כו׳. כמ״ש לעיל סימן ק״ל סעיף ו׳ נהג״ה, וכמ״ש נמונות קיי אין שיכול למשכנו, וכן כאן יכול למשכנו אבל אין יכול להחויקו כמיש שם וסקייטן: טו. אעיים ברי. גמי שם וביימ מיש עייאן וכנייל סעיף ז': יי. וה״מ בחד כו׳. כמו לרצי שמעון שם ע״ד צ׳ דיכול לחזור בתרי תרעי, וז״ש שם מ״ח צ׳ ורצי חייא צר יוסף סצר כו׳ וכי היה רצי תייא בר יוסף ח״ו ממחוסרי אמנה. וכן בפ״ק דקדושין [ח׳ כ׳] בני רב הונא בר אבין זבין אמתא כו׳, וכי גרע מדברים לבד:

פתחי תשובה

חלק תו״מ סי׳ ק״ע, על דבר ראובן שנתן לשמעון מאה זהובים דראן גאב על מקח עשר ככר צמר בעד המשים זהובים כל ככר, וכן השער, ושוב כשהגיע זמן הצמר ונתן לו עשר ככר בעד ה׳ מאות זהובים, שילם משמעון הריוח שהרויח (במעות) [במכירת] הסחורה, כי שלו מכר והריוח שלו. ועתה יש להסתפק אם קנה ראובן הסחורה ע״י אותן מאה זהובים

סעיף יי יב. חולקים. היינו כשהחוב גה מחמה הלואה, אבל אם גה החוב מממת - פעיף יי ו. ויש חולקים. עיין באר היטב נסקייבן. ועיין בתשובת חתם סופר מכר, כבר נתבאר בסימן קנ״ט סעיף צ׳ דאף הרא״ש מודה דקונין בו קנין גמור אפילו מטלטלין, כיון דתוב כזה אינו שכית לא גזרו משום נשרפו חיטיך בעליה. שם נסמ״ע סקט״ון: יג. שהרויח. מלשון הטור משמע דאם עדיין לא הגיע זמן הפרעון, אף שמרוים לו הזמן יותר, לם מחשב צוה הנלה כ"כ. שם וממיע סקט"ון. ועיין נתשונת לו ראובן כל הסך ה׳ מאות זהובים, ולא ניכה לו מאה זהובים דראן ראנים מי קט"ז ונתשונת רשד"ם מי (קנ"נ) (שנ"ב]. (ש"ך סקייזן: סעיף י"א יד. גאב, כי אמר שמניחם על מקח פאטאשען שעתיד לבשל בקיץ הסמוך, בחובי. עיין לעיל סימן ק״ל סעיף ו׳ נהג״ה. ועיין געידון כעין זה נתשונת פנים וכשהגיע זמן הפאטאשען מכרו שמעון לאחר ביוקר, ועתה תובע ראובן

כאר הימכ

באר הגולה

ע. הראב"ד בהשגתו (שם), מהא דאמרינן בקדושין [דף (ו' ע"ב) ומ"ז ע"א]

וטוין במכר וכו׳. וכ״כ הרב המגיד בשם הירושלמי (קדושין פ״ב ה״ה), ושכן

פסקו הרמנ״ן (קדושין מ״ו ע״ב ד״ה תמהנין והרשנ״ל ושם מ״ז ע״א ד״ה ושויון

וכו׳, ושיטת האחרונים ז״ל עיקר, ע״כ. וכן כתב הטור קעיף ז׳ בשם אביו

הרא״ש ושם פ״א סי׳ ה׳ן אפילו המעות עדיין בעין. וכתב עוד הרב המגיד,

ומכל מקום אם כתב לו את השטר קנה בשטר, דהוי ליה כמתנה, וכן כתבו

ז״ל, ע״כ. סעיף י״א פ. ב״י בריש הסימן בשם הגהות מרדכי בסוף

כמובות וסיי רע״חן. ל. טול וסעיף י״אן בשם בעל התאול וב״מ כ״ט ע״ב מדפי

הרייףן, וכ״כ הב״י (שם) בשם חידושי תלמידי הרשב״א בשם בעל העיטור.

מאירות ח״א סי׳ פ״ב ובתשובת שבות יעקב ח״ב סי׳ קנ״ח, ע״ש:

או לא, ואת״ל לא קנאו, אם שמעון רוצה ליתן לו הריוח אי יש בזה איסור ריבית או לא. והשיב דפשוט מאד דאין כאן קנין גמור בשום אופן, דממה נפשך אם נאמר מסתמא מאה זהובים ראשונים שנתן על הצמר הם נחשבים בעד הצמר, וכשנתן לו ה' מאות זהובים הארבע הראשונים הם בעד הצמר לתשלום ה׳ מאות דמי צמר ומאה זהובים האחרונים הם דראן גאב על הפאטאשען, א״כ הרי קנה בכסף ממש ואינו קונה אלא למי שפרע ולא קנין גמור, ואי נימא דמאה הראשונים נעתקו מדמי צמר ונעשה מלוה ונתנו לדראן גאב על הפאטאשען, א״כ לרוב הפוסקים לא קנה כלל במלוה, ולרמב״ם (פ״ז ממכירה ה״ר) קונה למי שפרע אבל לא לקנין גמור דאין זה חוב מחמת מכר. ובענין אם שמעון רוצה למיקם בהימנותיה ולומר דפאטאשען דראובן מכר ובעי למיהב ליה ריוח שלו אי יש בזה איסור ריבית, האריך שם בסוגיא דיין אין לו בכ״מ ס״ב ע״ב בשיטת התוס׳ [שם ד״ה הרי] ונ״ז שם [ל״ד ע״ב מרפי הרי״ף] ובדברי הפני יהושע שם [בתוס׳ שם], ומסיק בנידון דידן דאפילו אי נניח דפרעון ה׳ מאות היה בעד הצמר וחוב של מאה היה לדראז גאב של פאטאש. ולרוב הפוסקים לא קנה אפילו למי שפרע, מ״מ אי בעי למיקם בהימנותיה וליתן הריוח של הפאטאש מה שמגיע נגד ה׳ מאות זהובים, מותר ליקח ממנו ולסמוך אפוסקים נעיין יו״ד ב״י ריש סימן קס״גן דיש לו ממון הוה כיש לו פאטאש, וכיון שעכ״פ ה׳ מאות מזומנים היה בידו בשעת פיסוק ומסתמא יצא השער של פאטאש אז, דאי לאו הכי לא היה השואל מסופק, וא״כ יש לסמוך אנ״י [הנ״ל] בשם רשב״א ושם ר״ה ופירשהן (ורוקת) (ור״ן, שם ד״ה וכין ורבינו האי (בספר המקח שער מ״דן דבכהאי גונא נחתינן דרגא דביש לו מהני אפילו קנין ע״י חוב שלא בא ע״י מכר ולא מחילת מלוה וליכא אבק ריבית, אבל יותר מחמש מאות תליא בהימנותיה אי היה לו אז זוזי בריוח לקנות פאטאש ולהניחו או לא, ע״ש היטב. ועיין ביו״ד סימן קס״ג ובט״ז שם סק״ד ובש״ך סק״א ובספר חות דעת שם ס״ק ב׳ וג׳ מענין זה: סעיף י״א ז. גובה בחובי. עיין באר היטב נסקיידן. ומה שרמז לעיין בתשובת פנים מאירות ובתשובת שבות יעקב, עיין מ״ש לקמן סימן רצ״ב סעיף ז׳ סק״ה, יובא שם

: דבריהם באריכות ע״ש עוד

שלחן ערוד השלם <מהדורת פריעדמאן> - כו חויימ ז (קפט - רמ) / קארו, יוסף בן אפרים (עמוד 103) 111792

הודפס מאוצר החכמה

שפתי כהן

۵۵

מכת״י

חשן משפט רד-רה הלכות מקח וממכר

מאירת עינים

ראינו וידענו מאונסא דהמוכר כלל, וגם נראה דעת המוכר שאינו מוכרו

םעיף י"א ה) וכן נראה עיקר. וצנ״ת וסעיף ייאן נסתפק צוה סימן רה סעיף א' אן מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד לדינא מאחר דצירושלמי וב״מ פ״ד ה״גן מפורש כהרז״ה וב״מ כ״ט ע״ב שמברו ובו׳. בפרישה וסעיף א׳ן כתבתי והוכחתי מלשון הרי״ף וב״ב כ״ו מדפי הרי״ף] והרח״ם (שם פ״ד סי׳ י״ד]. ועיין בספר התחור והתלחתות ע״ב מדפי הרי״ף) והרתנ״ם (פ״י ממכירה ה״א-ד׳) והתחנר שס״ל דחפילו לח ושםן האריכו בטענותיהם *בזה:

םימן רה מעיף א' א) מי שאנסוהו כו׳. עיין נתשונת ן׳ לנ *ובמהדורת ספר מ׳ דף ק״ן [בשו״ת שבסוף הספר*] ס.ל.א. הוא **וספר ג׳ סי׳ כ״ה, ונתשונת מהרח״ן ייציון זה שטון סי׳ קי״ז ורכ״ד, ונתשונת מינים בדפוסים כשל מיין בדפוסים בדפוסים (וס״ג סימן להלן אחרי לשל״ס (וס״ג סימן יובתשובת ריים אבסימן וה רעיין מדינים שבסימן וה מיד", והוא בתשובת ר״ש כהן ספר ג׳ סי׳ כ״ד שייר לכאן, בתשובת ר״ש כהן ספר ג׳ סי׳ כ״ד וכוניתו ***וספר כ׳ (ו)סי׳ ר״ו, ובתשובת י״nכ פרע״י מהרי"ט [ח"א] סי׳ ל"א וקש"כן:

ברצון, אמרינן כיון דמכרו וקיבל דמים זה ממחוסרי אמנה ימיוכל האומר לתת לחבירו גמר(ו) והקנהו ומכרו מכר, ושמלשון הטול וסעיף דין והלא"ש וב״ב פ״ג סי׳ מתנה מועטת ולא נתנה לו הרי זה ממחוסרי ב״אן לא תשמע הכי, אלא כל שנראה אמנה ועיין לקמן סימן רמ״טי״. יוי״א דאפילו מהמוכר שאינו מוכרו ברצון, אף שקיבל בתרי תרעי אסור לחזור ואם חזר בו יש בו משום

מחוסר אמנה היוכן נראה עיקר.

סימן רה

דין מוכר מחמת אונם ומסר מודעא וכמלה

ובו י"ב פעיפים

^{אואולמ}מי שאנסוהו עד שמכר ^{בו}ולקח דמי המקח ^{גו}אפילו תלוהו עד שמכר ממכרו ממכר בין במטלטלים בין בקרקע ^ישמפני אונסו גמר והקנה ^{רז}'אף על פי

ציונים ומקורות יה) טיר סעיף י״כ. יט) סעיף א׳. כ) ל״י פרק הזהנ^ק ב״מ כ״ט ע״א מדפי הרי״ף נשס ראנ״ד ורשנ״א שם מ״ט ע״א ד״ה הא דפריק והמגיל פ״ו למכילה ה״ח ונ״י טעיף י״א געט מוספות שם ד״ה מודה ורנינו ירותט נתיב ט׳ ח״ל. ד״מ י״ל. סימן רה מ) לשון רמנ״ס פ״י ממכירה ה״א-ב׳.

דמי המקח אין מכרו מכר, אם לא שהמכירה היתה באונס, דאו אמרינן דאגב אונסא וזוזי גמר והקנה להלוקח, ע״ש*. ועיין מ״ש עוד מוה בסמוך משה״א סק״א ס"ז*: כן ולקח דמי המקח. דינותו, אולי הוא פירוש, אפילו לא אמר נהדיא מתוך דיתיסימן האונס שנתרצה למכור לו מרצון נפשו, דמים מ״מ אמרינן כיון דלקח דמי המקח וציע דאגב אונסיה וזוזי שקיבל גמר והקנה לו, כל שלא מסר מודעא תחילה. ובטור וסעיף ג׳ן כתב דאפילו לא מנה המעות

אלא לקחם והשליכם לכיסו, דיש גילוי

דעת דבעל כרחו קיבלס, אפ״ה הוה וציניה וציני: גן אפידו תדוהו (כו׳) עד שמכרו כו׳. נקט אונס גדול וגם עוצדא היה כן בגמרא וב״ב מ״ח ציבן, ור"ל וכ"א אונס הקטן ממנו, דאינו יכול לבטל המקח ולומר אנוס הייתי: דן אצ"פ שלא לקח הדמים בו׳. פירוש, אלא יש עדים שהודה בפניהן שקיבל המעות, ועכשיו טוען שמעולם לא נמן המעות אלא שהוצרך להודות לו מפני האונס, אין שומעין לו, דא״כ ה״ל למסור מודעא*. משהיא מקיב והחולקין ס"ל, כיון דידעינן גאונסיה על התכירה מסתמא אנסוהו גם על ההודאה :

ערד לחם מימן רה סעיף א׳. מי שאנסוהו כו׳. מפשט הלשון משמע דלא שנא אנסו הקונה עצמו או אחר בערו, ועיין הרש״ך וחאן סי׳ קצ״ז.

אשותפות כדין המכר. רדב"ז סי' ס"ה ולפונו בח"ז סי' אלף קכיון. **אעפ"י שלא לקח הרמים בפני העדים.** אלא שהודה בפניהם שקיבל מעותיו. וביי סעיף בי בשם הדב המגיד פיי ממכירה היאן. ויש מצריכים שיראו העדים נתינת המעות, שאליכ נתלה שמפני האונס הודה אע"פ שלא מסר מודעא. (מור סעיף בי, וביי שם בשם

הראכ״ד שחז.

בספר התאור והמלחמות שהאריכו בטענותיהם. ש"ך [סק״ח]:

באר הגולה

ק. בשם הראב"ד והרנב"ר ושם מיט ע"א ד"ה אמרן. ל. בשם (הרמנ"ן)

ע"ב] גבי תליוהו חבין, והלכתה בכולהו הוה זביניה זביני. ב. שם בגמ׳ ע"א. ג. כתב הרב המגיד ושטן, נראה שהוא מפרש ארצי ולא ארצי [שם ריש ע״בן צעדים ושלא צעדים, ואסיקנא דאפילו לא ארלי צעדים קנה, והוא שהודה לו, ולא אמרינן אגב אונסא הא מודה כל זמן שלא מסר מודעא.

וכתב הרב המגיד, זה מוסכם בפסק הלכה בפרק חזקת הבתים [דף מ״ח

והראב״דן והרשנ״ח (שם, מ״ם ע״א ד״ה דפריק) ושכן עיקר. ובשס מידושי תלמידי הרשב״א לדעת רש״י בפירושו שם (ד״ה שלא) באוקימתא דאביי אליצא דרב, ואנן קי״ל כר׳ יוחנן, וראיות פוסקים הנ״ל מבוארים בב״י, וע״ש כי קצר הגליון מהכיל. םימן רה סעיף א׳ א. לשון הרמצ״ם ריש פרק י׳ מהלכות מכירה.

יח. וי״א דאפילו כו׳. כמ״ש שם וב״מן מ״ט א׳ רב כהנא יהבו ליה כו׳ ואידך דברים כו׳ דאיתמר כו׳, משמע דרבי יוחנן פליג אף בכהאי גוונא, וכ״כ תוק׳ שם ד״ה מודה כו׳ ויוקר כו׳, ועיין רש״י שם ד״ה שלא ידצר כו׳ אצל כו׳, משמע דלרבי יוחנן אף בכהאי גוונא, אף שדברי רש״י אין מוכרחין, דא״ל לפרושי בשינוי השער. ומהא דרבי חייא בר יוסף אין ראיה, דילמא ס״ל כרב כמו דקבר כרב בעירבון, ועיין ב"י וסעיף י"אן. ובירושלמי פרק הזהב משמע כסברא ראשונה, דאמר שם סוף הלכה ג׳ והביאו נ״י בב״ב פרק המוכר את הספינה [מ״ב ע״א מדפי הרי״ף] על מתניתין ד׳ מדות נמוכרין, מכר לו שוה חמשה בששה, לה הספיק לישה וליתן עד שהוקיר בשבע, רבי יעקב בר חידי רבי אצהו בשם רגי יוחנן כשם שבטל מקח מאצל זה כך בטל מזה, חמן חנינן ד׳ מדות במוכרין, מכר לו חטים יפות ונמלאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר, רעות ונתלאו יפות מוכר יכול לחזור בו, אמר רבי יוסי בר בין אתי כהדא דתני הטשא ונותן גדברים אין מוסרין אותו למי שפרע. דקס״ד דנתן כסף, ולכך פריך ממתניתין (דמאונה) ודמאנה) אינו הוחר בלא מי שפרע ואת אמרת דשניהם יכולין

ביאור הנר״א

משום לא תחמוד אפילו אמר רולה, ומשום זה אינה יולאה בדיינין, וכן אין נפסל לעדות דלא תחמוד לאינשי כו׳ וביימ הי עיבן וכ״כ תוס׳ שם ובב״קן ד״ה חמסן כוי, אלא דמפרשי ושם דייה מהן מה בין כוי גייכ בחמסן שאסור מדרבנן, אלא דהסוגיא קשה לפירושם מאי פריך מרב הונא. ועיין לקמן סימן שניע סעיף טי הכופה כוי, ואין צריך לוה, דאפילו הפציר צו כוי אסור כמיש שם סעיף יי, אלא דקמיל דאין נפסל לעדות מדאורייתא, ולא שייך הדין שם, וכבר השמיענו הדין נסימן ל״ד סעיף י״ג, אצל הרמצ״ם השמיטו (ע״כ): ב. אפילו כו׳. שם ובב״ב המובא בבאה״ג אות א׳ן: ג בין כו׳. קרקע הוא שם ובב״בן נסוגיא, וכן מטלטלין ממ״ש וב״ק שםן מה בין גולן לחמסן כו׳ והאמר רב הונא חלוהו כו׳, ועיקר גולן במטלטלין כמ״ש וב״ק ע״ט צ׳ן היכי דמי גולן כגון ויגוול אם כו׳, ועוד, מדלא קמתרץ דחתסן הוא נתטלטלין: ד. אע״פ כרי. עיין נאה״ג ואות ג׳ן, ור״ל שמפרש כפירוש הרי״ף בפרק הניוקין וגיטין כ״ז ע״א מדפי הרי״ףן לא ארטי

לחזור, ומשני דהכי האמר שלא הספיה ליחן מעות דאין כאן מי שפרע, והמ"ל דבכה"ג אף משום מחוסר אמנה אין כאן: סימן רה סעיף א׳ א. ולקח דמי המקח. ר״ל כמ״ע נהג״ה וי״א דגעינן כו׳. ואמר ולקח, פרט לשנחן לו געל כרחו המעות ולקח דגר הנתכר, דאינה מכורה, כמיש בסוף פרק הכונס [ביק סייב עיאן לא קשיא הא דאמר רולה אני כוי, ובריש ביימ [בי עייב] ובפייד דקדושין [עייד אין לא לריכא דנקט מחרוויהו כוי ומחד בעל כרחו. וז״ש ולקח דמי המקח והוי כמו שאמר רולה אני: (ליקרט) מי שאבסרהר כרי. ולא הוכירו הא דאמרינן ס״פ הכונס דוקא בשאמר רולה אני, דסיע דסוגיא דשם סיע דחמס הוא דאורייתא כמיש מה בין גזלן כוי, אבל לסוגיא דסיג דסנהדרין ובייה נין דחמסנין מדרבנן, אייכ לא קשיא מדרב הונא דאמר מלוה וזבין כו׳, כיון שהוא מדרבנן אין יולאה בדיינין וזביניה זביני אפילו לא אמר רוצה אני. וכן הרמב״ם בפ״א מהלכות גזילה [ה״ט] לא הזכיר החמסן, רק שעובר

באר הימכ פתחי תשובה סימן רה סעיף אי א. בין בקרקע שמפני אונסו כוי. כתב בספר שער 🔤 אי עיקר. והנ"ח נסמפק כוה לדינא מאחר דנירושלמי מפורש כהרו"ה והרא"ש. ועיין

סימן רה סעיף א׳ א. שאנטוהו. עיין נתשונת ן׳ לב ספר מ׳ דף ק״נ וסיי צ״חן, ונתשונת מהר״א ששון סי׳ קי״ז ורכ״ר, ונתשונת רשד״ט וחו״מן ס׳׳ מ״ד. ועיין מדינים

20

שבסימן זה בתשוצת רש"ך ספר ג׳ סי׳ כ"ד ווספר ב׳ן (ו)סי׳ ר"ז, ובתשוצת מהרי"ט וח"אן סי׳ ל"ח. ושיך סק"אן: ב. ולקח. פירוש, אפילו לא אמר בהדיא מתוך האוגם

Kollel Zichron Michel of NMB - Choshen Mishpat Chabura & Shiur

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

77

שפתי כהו

על ידי ישראל לא חשיב מילה כלל.

אבל אין ר״ל דאם לא נשארו זיצין

כו׳ דאין צריך אפילו להטיף, דהא

מוך שמונה לא מקרי מילה. וגם

לעיל סימן רס״ב ס״ק ב׳ העליתי

דלריך להטיף אם נמול תוך שמונה,

וחדע, דהרי גם בנמול על ידי

עכו״ם קיימין הכא, ובעל ידי

(*) פירוש, לענין היוב למולו על ידי ישראל דוקא, אבל אם מלו ישראל מוך שמונה כראוי יצא כמו שכתב רמ״א קימן רס"ב סעיף א׳, ואם מלו גוי כראוי מוך שמונה, לדעת הכרעת רמ״א וכאןן לריך להטיף ממנו דם ברית:

ציונים דרמ״א עם ציונים מהש״ר

וושובת הרשב״א (פו״מ) מכח"י סימן קמא, מהדורת מכון ירושליסן: ה) אור זרוע ושם סימן קו :[1 D16 ט) מרדכי טוף פרק כל

הגט ןגיטין רמו שסג, כשס שו״ת מהר״ם מרוטונורג דפוס פראג סימן תתקמטן:

נסודות הכסף

ג] (שם פיק ד) ווהו עיקר רבותא של רשב״א כו׳, וס אינו, כמו שכתבתי בש״ך ס"ק י', ע"ש:

הגהות והערות

טן הושמט ממהדירת אמ״ד :6"vo

יורה דעה רסד מילה

מורי זהב

ה איז חידוה כזי. כלומר, ואפילו עכו״ם יכול למולו מוד שמונה: (ד) אם נשארו ציצין כו׳. זהו ממשובת הרשב״א ושי״מ מכמ״י ו מידו אם נשארו ציצין בו׳. פירוש, דאם נשארו לילין כו׳ לריך סימן קמא, מהדורת מכון ירושלים, הונאן בנ״י [עמוד לד ד״ה כתב הרשנ״א].

שיגמור כהלכחו, דהיינו ליטול הציצין או לפרוע, אבל היכא דלא ומשמע שאם לא נשארו ציצין אין צורך לישראל לעשוח שום דבר נשאר כלום לריך להטיף דם בריח, דמילה דחוך שמונה אף שהיה אחר כך ביום שמיני, והיינו כדיעה שפסק בעל השו"ע באם מל העכו״ם לישראל אין לריך לחזור כגוי. בן מינוק שהוצרכו למולו חוך שמונה מפני הסכנה ולמול פעם שנית, והיינו שאפילו ד ויי אין מילוק בין ישראל לגוי דכל מוך שמונה לא (י) מיקרי להטיף אין לריך, יו חהו עיקר מילה דמיהו (ד) אם (ב) נשארו ציצין המעכצין המילה רבוחא של רשב״א, דאם לא כן או שמל ולא פרע יגמור ישראל המילה לשמונה או לאחר למה לו לרשב"א לכתוב האי מילחא, שיתרפא וא ייש לאדם לחזור ולהדר אתר מוהל ובעל ברית דהא דאם נשארו בו לילין (דהא) "

היותר טוב ולדיק [יב] יי יי ואם יא נתנו לאתד (ה) אסור פשיטא הוא, אלא דאתי לדיוק דבלא נשאר אין זריך כלום. ואם כן כיון

עכו״ם אף להר״ב צריך להטיף. אלא ודאי לא בא לומר שאין צריך שפסק רמ״א כיש אומרים דחייבים לחזור ולהטיף כו׳, גם כאן לריך

להטיף דם ברית ביום השמיני אפילו בלא נשארו ליצין, ולא היה לו

לרמ״א לכתוב האי מילתא דאם נשארו לילין כו׳: (ה) אסור

דהזור בו. משום שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כוב וזפויה ג, יגן ומותר לקרותו רשע, כן כתב ב"י ושם ד"ה ואיון בשם (ר"ת)

[ר״מ] ומרוטנבורג דפום פראג סוף סימן חתקמט]. ונראה לי דאם הוא בענין שנודמן לו אחר כך מוהל שהוא אוהבו או לדיק, ואנן סהדי דאלו היה שם בשעה שנתן להראשון למול היה נותן לזה, אין כאן משום דבר כזב ומותר לחזור בו. ומכל מקום אם נשבע להראשון לא

סמכינן על סברא זאת אם לא שימירו לו השבועה, ומיהו היתר ודאי מהני, כן נראה לי: כיאור הגר״א

הגהות רעק״א

כתב ברשב"א ושו״ת מכת״י סימו קמא. מהדורת מכוז ירושלים: להדיא דהוי כחתיכת בשר בעלמא, ואף על ידי ישראל דינו כנמול על ידי עובד כוכבים, והוכתת הרא"ש (שבת פי"ט סימן הן ממה שכתוב בשבת וקלז, אן דלא ניתנה שבת כו' אינה מכרעת, דכיון שנימול כבר מה יעשו בו, וכמו שכתב כאן ובהגהן מיהו אם גשארו כו׳, ובשביל הטפת דם ברית אין מחללין את השבת, דאף מאן דסבירא ליה ושב קלה. אן בנולד כשהוא מהול דמחללין את השבת הטעם משום דודאי ערלה כבושה. מיהו מדברי הרשב״א ושםן משמע דאף הטפת דם אינו צריך וכדברי הרמב״ם (מילה ב, אן חן ושו״ע (כאן) בעובד כוכבים, וטעמם דהוא כמו נולד כשהוא מהול, ואף למאז דמצריך שם היינו שמא צרלה כבושה, מה שאין כן כאן: [יא] ויש לאדם בו׳. עיין שו״ע סימן רס״ה סעיף י״א (בהגה): יאם נתנו בו' מיהו בו'. כמו שכתוב בבבא מציעא מ״ט א׳ הכי נמי מסתברא[יב] כו׳, נתגו לבן לוי כו׳, ועיין רש״י שם וד״ה משום הכין:

להטיף, ודוק:

[י] תינוק שהוצרכו בז׳. דלא כמו שכתב בסימן רס״ב סעיף א׳ בהג״ה, וכן

לא מכרעה מלתא דבמומר לעל התורה להצריך הטפת דם ברית, דמה שכתב דינו כנכרי היינו דמדינא לא ימול, אבל לא לענין הטפת דם כרית. וקצת משמע כן, מדלא כתב הרמ״א תחלה דמומר לכל התורה ומומר לערלות דינו כנכרי, ואחר כך דיש אומרים דאם מל צריך לחזור ולהטיף דם ברית, דהוי קאי אכולהו, משמע קצת דהכרעת הרמ״א בחזרת דם ברית זהו רק בנכרי דלכולי עלמא פסול, מה שאין כן במומר, וצ״ע לדינא. אחר כך מצאתי כאבן העוזר (או״ח) סימן קפ״ט דמפשט פשיטא ליה דלרבי יוחנן מומר לכל התורה כשר. דהוא בכלל המול ימול, דכמאן דמהילי דמי. והביא ראיה מיבמות ע״א [ע״ל] דאמרינן לא צריך קרא בפסח לגבעוני מהול דבכלל ערל הוא, ואף על פי כן צריך קרא מפורש דבן נכר לא יאכל בו נשמות יכ, מגן, הרי דאינו בכלל ערל, וכן בתרומה אסור גבעוני מהול, ומשומד מותר, כמו שכתבו תוספות שם [ד״ה ואין]. והוסיף לדון דמכח זה מוכח דגם לרב כשר למול, דהוא בכלל שמירת ברית, דלא כתוספות סנהדרין [ענ, ג ד״ה ישראל] רסבירא להו דמומר אינו בכלל בני בריח, והיינו מדלא אמרינן איכא בינייהו דמומר לכל התורה, אלא על כרחך דגם לרב כשר. וסיים שם הרי ברונו דמומר לכל התורה לדירן דקיימא

לן כרבי יוחנן דהמול ימול מותר למול, ועל כרחך צריך לומר הא דפסק הרמ״א דמומר אסור למול היינו משום דפסק שם אשה לא תמול. וסבירא ליה כתוספות סנהררין דמומר לאו בן ברית הוא. עכ"ל. ולפי זה צריך לזמר דמה שכתב הרמ"א דדינו כנכרי היינו לענין לכתחילה בעלמא. דהא נראה דעת הרמ"א דמעיקר הדין דאשה כשירה ורק חיישינן להרר אחר איש, ובאמת לענ״ד רחוקא לומר כן בכוונת הרמ״א, דלשון דינו כנכרי משמע דמעיקר הדין פסול דגרע מאשה. עכ״פ נקיטנא מיהא דרעת גדול האחרונים אבן העוזר בפשיטות דמומר לא גרע מאשה, ואיהו לנפשיה סבירא ליה דעדיף דאפילו לדב כשר דבכלל שמירת ברית הוא, לזה נראה לענ״ד לסמוך במומר שמל דאין צריך להטיף דט ברית, וכן בשעת הדתק מותר למול על ידי מומר, כן נראה לעניד. ובדהיא עניינא תמהני על הרשב"א (ד"ה והני) והריטב"א (ד"ה והני) בתדושיהם ליבמות ע״א וע״אן דתמהו על רש״י דכתב שם וד״י בערעי ישראלן בההיא דקונם שאני נהנה לערלים דמותר בערלי ישראל, רהטעם משום דבנדרים הלך אחר לשון כני אדם, דאם כן מאי מייתי גבי (ערבוני) (ערבי מהול וגבעוני) מהול דלא תשיבי מולים מההיא דנדרים, שאני הכא משום דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם. ותירצו דלגבי נכרים בפירוש קרא אותם הכתוב ערלים, כדכתיב (יכמיה ע, כה] כי כל הגוים ערלים, ע"ש. ובער אנכי ולא אדע, דמה יענו לתרץ סוגיא דידן בעבודה זרה בפרכת הש"ס ולמאן דאמר המול ימול ליכא והתנן קונם וכר, והא בהך מלתא דמותר בערלי ישראל הוא משום דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, וד' יאיר עיני. זעיין בתשובה דנשאלתי דיש אחד בעיר שמפורסם למחלל שבת בפרהסיא והוא מוהל מומחה, ורובם מכבדים אותו למול בניהם, אם הוא כשר למול, וכן אותן שנימולו על ידו אם צריכים הטפת דם ברית, דכתבתי אף דממה דכתב התשב"ץ בתשובה חלק ג׳ סימן מ"ג ושם בסימן (מ"ר) (מ"ן (ד"מ ומלאמין דמחלל שבת דהוי מומר, הא ליתא אלא בעבודת קרקע, קשה לי לעשות סניף מזה, כיון דהוא מלתא דתמיה, ובעניי לא מצאתי יסוד לזה ולא מצינו חבר לזה בפוסקים, מכל מקום במה שמפורסם שמחלל שבת בפרהסיא אפשר על ידי שיש לו חנות פתוחה לישא וליתן בשבת וכן נוסע לדרך ביום השבת, ובאלו דהוי רק אסורי דרבנן לא הוי מומר לכל התורה, כמו שכתבו הפרי חדש [קינערס אחרון סימן ג על הניה הילל שם ס"ק גן והתבואות שור (שם ס"ק כה), ואף דביושב בתנות אפשר דכותב גם כן, וכן בהולכי דרך בסוטים אפשר ששותין טוטין, מכל מקום מאן יימר דעושים כן בפגי עשרה מישראל, ואם עושה כן עם חבירים כמוהו מספר עשרה אנשים וכולם יתר מחללים שבת, מאן יעיד על זה הלא כולם פסולי עדות גינהו, ואף אם עמהם שני כשירים שרואים מעשיהם, מכל מקום אם גדון לכל אחד בכלל מהללי שבת בפרהסיא ממילא חביריו מומרים לחלל שבת פרהסיא, ולא נעשה בפני עשרה ישראלים כשירים, דגראה דבפני עשרה מומרים לכל התורה שאין זה בכלל פרהסיה עשרה ישראל, ולזה ראוי לירא ד' שלא לכבד לאיש כזה למול בנו, אבל למחות דלא ימול אם אין מוהל אחר בעיר, או באיזה ענין דחק, לא, כמו שכתבתי לעיל דאפילו במשומד דבכהאי גוונא כשר למול, ואפשר דלענין מחללי שבת בפרהסיא מקרי דחק שלא לעשות ריכות וקטטות, ועכ"פ אין מהחיוב לתקור ולברר אם חילל שבת במלאכה דאורייתא בפני עשרה מישראל, ואת צנועים חכמה:

פתחי תשובה

(ב) נשארו. פילש הש"ך נס"ק ין לאס נשארו לילין וכו' לריך שיגמול כהלכמי, סימן ג', ובתשובת בית יעקב שם: (ט) אין חילוק בין ישראל לגוי. ציין בשו״ת שאגת אריה סימן נ״ב מה שכתב בזה: (י) ואם נתנו לאחד. עיין בתשובת אדני פז סימן וטזן שכתב בשני מוהלים שנתכבדו למול, אחד לחתוך ואחד לפרוע, יכול לומר אחד לחבירו נטיל גורל בינינו או אני אזכה בכל

ברית. ועיין לעיל סימן רס"ב ובאר היטב ס"ה או:

באר הימב

דהיינו ליטול הציצין או לפרוע, אבל היכא דלא נשאר כלום צריך להטיף דם

המצוה או אתה, ולא הוי ביזוי מצוה, אע"ג דאפשר שיפסיד גם חצי המצוה, מכל מקום מצי לומר דבעי למיעכד כל המצוה. ע"ש: (יא) נתנו לאחד אסור אהוור. [עיין ט״ו ס״ק ה׳ וס״ק ז׳, ועיין בתשובות תהם סופר ויו״רן סימן רמ״ו על דבר מי שגולד לו בן וכיבד לאחד להיות מוהל. וגם תקע לו כפו על זה לבל יחזור בו, כי אמר שחושש פן יתן המצוה לחברת סנדקאות, והאיש המוהל הוא דר בריחוק מקום ונסע ממקומו, ובא ביום המילה לבית הכנסת לקיים מצותו, ואמנם בעל הברית אינו נאמן בבריתו אשר כרת את המותל וחזר בו ביני וביני ונתן המצוה לחברה הנ"ל. והמוהל הזה צוח כי כרוכיא על מצותו וטרחתו ובשתו, וקפץ אחר מהמורים ופסק שיתירו שלשה את החקיעת כף לבעל הברית ושוב אין לחוש לכל טענותיו של המוהל הנ״ל. והשיב דהמורה הזה לא טב הורה. כי הט״ז לא כתב אלא אם מציע בין כך מוהל הטוב ממנו דלא אסיק אדעתיה כו׳. והטעם פשוט דקיימא לן ובכא מציעא עד. בן בתרי תרעי לית ביה משום מחוטרי אמנה ולא קאי באבל, והכי נמי כתרי תרעי דמי, ומשום הכי אפילו כשנשבע יש היתר לשבועתו, דהיינו פתחו וחרטתו שמצא טוב ממנו, אבל הכא דמעיקרא אסיק אדעתיה חברה סנרקאות לית כאן מצא יותר טוב ממנו, ויש כאן מחוסר אמנה, ואם נשבע אין היתר. ותו, דהכא שנשבע על דעת חבירו וקיבל ממנו טובה שיתן לו שכירות חמשה זהוב אין היתר לשבועה זו כי אם מרצון המוהל, לדעת ר״מ אלשקר (סימן צו) דמייתי ש״ך סימן רכ״ת סוף ס״ק מ׳ (אין זה מוכרח לפי מה שכתב הוא החתם סופין ז״ל בעצמו בסימן רכ״ו (ביו״רן הבאתיו בסימן רכ״ח שם וס״ק ין בד״ה (דעהו בשביל) שום טובה). ועור, לדעת גדולי הראשונים תקיעת כף הוא כריתות ברית, וחמורה משבועה, ואין להתירו כל כך בנקל. ועוד, תינח אם היה מודיע זה להמוהל יום או יומים קודם, ולא גדם לו הוצאה וכילוי זמן ליסע ממקומו כוי. ותו, אפילו היה דר פה בעיר ולא הגיד לו טרם יומו וזה היה מתבייש ברבים אחר שעלה איך ירד, וחלילה מזה לא דיבר הט״ז כו׳. על כז אומר אני כי המורה הזה הגיס לבו בהוראה, ע״שו:

יורה דעה רפד מילה שפתי כהן מורי זהב

1012

(ז) זאין מועיל בזה קבול קנין. דקנין דנרים הוא ואינו חל: ז זאין מועיל בזה קבול קנין. י דקנין דנרים נעלמא הוא, תשונת (ז) כופין אותו שיקיים. ימכל מקום אם יע לו היתר על השבועה, הרא״ש וכול יב שימו ביג: כול קב שימו ין. ואפשר דהרא״ש לא קאמר ודאי יכול להחיר שבועתו על ידי שלשה כשאר היתר שבועות, כן אלא דהביח דין לא יוכלו לכופו, אבל מכל מקום מודה להר"מ נראה לי פשוט: (ה) עד שתתגלה העמרה. בציי ועמוד עו דיה ומרוטנבורגן דאים ביה משום שארים ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו

מחלוקת איזה מיקרי עטרה, אם לחוור בו מיהו אם " חור בו וא הוי חורה ד (ד) ויגו יואין מועיל הבשר אשר בראש הגיד כולו, או בזה קבול (ג) (יבי קנין (י) ד (יד) א אבל אם נשבע לו (ז) כופין אם הוא לבד המוט הגבוה הסובב אומו שיקיים נטון ייו ואם נמנו לאחד ולא היה בעיר והאב היה קבור שלא יהיה שם בזמן המילה ושלח אחר אחר ובתוך כך בא לענין מלות מילה לריך לגלות הראשון ימהלנו הראשון דודאי לא חור מן הראשון. נטיו יי אשה ניחן : כיצר מלין חותבין את הערלה (יג) בל העור החופה העמרה (ח) ויטן ער שתתגלה

כוב ולפניה ג, יגן ומותר לקרותו רשע, ואע״ג דכתב שם והרא״ש בסימן גן וז״ל, ואע״ג דכתב מהר״מ בתשובה ושו״ת מהר״ם מרוטנבירג דפוס ברלין כח"י פארמא סימן דן שיש לילך אחר המנהג, לא נראה לי כו׳, יהיינו דלא הוי קנין משום מנהג, כמו שמשמע במרדכי דלעיל ושנת רמז מעבן בשם מהר״מ ומרוטנצורג שסן דסבירה ליה דמכח מנהג הוי קנין ולא יוכל לחזור בו, דומיא דסטימתה דהניה ובנה מציעה עד, הן, אבל מודה להר״מ שאסור לחזור בו לכתחלה, וכן משמע לשונו בתשובה, עכ״ל דרכי משה וחות ד דהרי אינה דהרי אינה

שייכא במצוה למול את בנה. כדלעיל סימן רס"א ונהגהן:

ערך לחם למהריס"ש

בוא שעיי ב בי שנדר למצורו להיות צעל בריתו או למול את בנו, לריך לקיים לי, והוא הדין היכא שהמוהל רגיל למיל את בניו. אבל אם נדר לו בעודה מעוברת איני כלום. ובכל גוונא יכול למזור בו, אלא שעובר משום שארים ישראל לא יעשו עולם כוי נפטיה ג. יגן. ואין לו קיום אלא בתקיעת כף או בקבלת תכם אז כופין אותן לקיים: גדר לאתד ולא היה בעיר, ובחשבם שלא יבא נמנו לאחר, ואחר כך בא הראשון, ימול הראשון: אין כח באשה ליחן למול, דלא שייכא במלוח מילה:

ביאור הגר"א

(יג) ואין מועיל בו׳. דקנין דברים הוא, כמו שכתוב בריש בבא בתרא (ג. א): (יד) אבל אם כוי. עיין תו״מ סימן ר״ז סעיף י״ט וסימן ר״ט סעיף ד׳ן בהג״ה: [טר] ואם כו׳ דודאי כו׳. כנזכר לעיל (ס״ק יב), דודאי לא עבר על שארית ישראל כר׳ נצפניה ג, יגן, ולא שלח לאחר אלא באפיסת הראשון: [טז] אשה כר׳ נצפניה ג, יגן, ולא שלח לאחר אלא באפיסת הראשון: כנכתב לעיל סימן רס״א ובהגהן, ועיין תוספות דעבודת כוכבים שם ועבודה זרה כז, אן ד״ה אשה כו׳: [יז] ופעיף כן ומצוה מן כו׳. ממה שכתוב בריש פרק

י״ט דשבת וקל, אן ועוד אמר רבי אליעזר כורתין כוי: [יח] וסעיף גן כיצד כוי ואחר כך כוי יאחר כך כוי. מתניתין שם וקלג, אן: [יט] עד שתתגיה כוי. כמו שכתוב בסעיף ה׳ וסעיף ר׳: [כ] ואהר כו׳. מתניתין שם: [כא] והנהן ויהיה נזהר כו׳. גמרא שם (שבת קלר, א]:

באר הימב

(יב) קנין. עיין באר היטב וסיק גן. ועיין בתשובת חכם צבי סימן ע״א דאחיו (ג) קנין. ומכל מקום אית ציה משום שארית ישראל לא יעשו עולה וכו׳, ומותר לקרותו רשע, כן כתב הש"ך וס"ק ון:

של הילד קודם להאפוטרופס, ע״ש. וגראה לי פשוט דהוא הדין קרוב אחר. ועיין ב״י (עמוד צד ד״ה כתב המרדכי) מה שכתב בשם הר״ר יחיאל י׳ דאם הוא

פתחי תשובה

מתנה בעודה מעוברת יכול לחזור כוי, ועיין מתשובת רדב״ז החדשות (ח״אן סימן רע״ח שפסק גם כן כדעת הר״ר יחיאל, ע״ש. [*ועיין מה שכתבתי בזה בפתחי תשובה לחו״מ סימן ר״א סעיף ב׳ בר״ה וכן כל דבר ס״ק בן: (יג) כל העור החופה. כתב בספר תמודי דניאל כת״י יש מוהלים שאין תותכים רק מעט מעור העור: העריה אדין לחתוך כל העור: הפריעה, וצריך עיון מניין להם זה, דמשמע בשו״ע דלא מהני זה, רק שצריך לחתוך כל העור

רבד (א) והגה פעיף אן הוי חזרה. נמשונת דכר שמואל אנוהר נסתפק אם סיק א׳: (ג) ושם פעיף גן מוצצין המיאה. והמולפין יין ואתר כך מולנין טועין, כי אם להיפוך יש לעשות כדי להוציא תחלה העלול לצאת ואחר כך לעצור על ידי היין, תשובת דבר שמואל אבוהב סימן צ"ה:

נס במי שמוחוק במלוה וקהל נתנוה לחחר מועיל בדיעבד, ע"ש סימן מ"ז

ד״ה הן: [ב] ושו״ע פעיף בן בצור ובזכוכית. עיין נע״ו לעיל קימן ו׳

לא מצינו שיועיל בו המנהג להחשיבו כקנין גמור, ע״ש. ועיין בקצות החושן סימן ר״א וס״ק אן דהביא גם כן בשם המרדכי הנ״ל כן, וכן כתב בספר נתיבות משפט ושם חדושים ט״ק הן בשמו, ונפלאתי עליהם שלא הביאו דברי הב״י הנ״ל דכבר קודמים רלא זכרו אותו כלל, וגפקא מינא לדינא כגון באורענדא דהוי דבר שלא בא לעולם כמו שכתב הט״ז באו״ח סימן ת״נ (ס״קו ר״ה אחרי), רק דמכל מקום מהני דשכירות בשטר כמו שכתוב בתשובת מהרש"ל וסימן לון, והמקור חיים הביאו ע"ש בסימן הנזכר לעיל וביאורים ס׳ק חן, ואם כן בלא שטר רק היה קנין סטומתא לבד שפיר יכולין לחזור, דזה לא הוי קנין כלל, דהוי דבר שלא בא לעולם ולא מהני בזה קנין סטומתא כנזכר לעיל. אך הב״י ושם ד״ה ואנין הביא מתחלה דעת מהר״ם ומרוטנבורג דפוס ברליו כה"י פארמא סימן דן וכן הדרכי משה (אות דן והש"ך כאן, ומשמע דסבירא ליה למהר״ם ומווטנבורגן דאף בדבר שלא בא לעולם מהני קנין סטומתא, רק רבינו יחיאל חולק בזה, ואם כן לפי זה אפשר די״ל היכא דזה מוחזק דיכול לומר קים לי כמהר״ם. והמחברים הנ״ל לא הביאו אותם כלל, ולא זכרו בזה כלל, וצ״ע בזה: ועצי לבונה)

ז (מיז כיק ז) מכף מקום אם יש או היתר על השבועה וכו׳. ועיין בחו״מ סימן ר״ט (27728 77) ןסעיף ד כהגה):

(הנהית חתם פופר)

ח (שו"ע סעיף ג) מוצצין המילה וכוי. עיין תשובתי א:

22

(יד אברהם) ו (שם) היינו דלא הוי קנין משום מנהג וכו'. ר״ל, כמו שכתב הב״י (עמוד צד ד״ה כתב המרדכין בשם המרדכי (שכת רמז העגן בשם רבינו יחיאל דסטומתא לא קניא אלא

משום דהוו דבר שלא בא לעולם, אלא שנהגו להקנות. ואלו בכאן לא מהני מנהג

לדעת הרא״ש משום שהוא קנין דברים. אי נמי דוהו דבר שאינו מצוי, ובכהאי גוונא

לא שייך מנהג. ונראה דגם המהרש״ל לזה נתכוון בפרק החובל וים של שלמה בכא קמא

פ״ח סימן סן דרוקא כאן לא מהגי מנהג. ודלא כבעל קצות החושן בסימן קכ״ו

וס"ק גן זר"א וס"ק אן שהביא שם דברי המרדכי פרק הבונה ושבת רמז תעגן בסתם

דאין מועיל לקנות דבר שלא בא לעולם:

(הנהות התם פופר) ה (שיך כיק ז) דקנין דברים בעלמא הוא תשובת הרא״ש ואפשר ההרא״ש לא קאמר אוא דהבית דין יכו' ומותר לקרות: רשע. ונראה שלא ראה תשובת הרא״ש הנוספות ברפוס שכתוב בהדיא בכלל ק״ב (סימן ין דמותר לחזור ואין בזה משום מחוסר אמנה. ואפשר שלא נדפסה עדיין בימי הש״ך. ומבואר שם דהוא הדין בכל דבר דלא שייך ביה קנין, כגון דבר שלא בא לעולם אין בו משום מחוסר אמנה, מיהו לענין זה עדיף דבר שלא בא לעולם דמהני בו קנין היכי דנהגו, כגון גבי חכירות, כמו שכתב בתשובה כלל י"ג וסימן כאן דקנין חכירות לאו מדין תורה הוא

אוצר מפרשים דווקא בדבר שבא לעולם, אבל דבר שלא יועיל בו קנין כגון בדבר שלא בא לעולם, ד ושם) אבל אם נשבע. עיין תשובתי וחתם מופרן חלק יו״ד סימן רמ״ר:

גליון מהרש״א

דאם רגיל כבר ליתן לו התנוה וגם נדר לו ליתן לו, לכולי עלמא אינו יכול לחזור, דהוי כמו מסטומתה, הלה הם כן נדר לו קודם שנולד הולד, ע"ם: דו וציונים הרמיא אות יב) ומהרי"ק שורש ע"ו. ומנואר שם אף דלא נתן להדיא להראשון אלא שהיה רגיל למול את בניו:

שמצץ נותן עליה אספלנית או רמייה או אבק סמים העוצרים הדם: הגה (כאן יי) ויהיה נוהר אם יש לאספלנית שפה שיהפרנו לחוץ ולא לפנים שלא לדבק במכה ויבא לידי סכנה:

ג) (שמ) חזר בו הוי חזרה. נים של שלמה נגח קמת פרק ח׳ קימן ק׳ כתנ

והנה] מביא בשם תכמי ספרד

אשר בין אותו הבשר והגיד. ומסיק

שניהם, רוב הבשר ורוב החוט

: 33100

2

1

הגהות רעק״א

העמרה " ואחר כך פורעין את הקרום הרך שלממה מהעור בצפורן ומחזירו לכאן ולכאן עד שיראה כשר העמרה ואחר כך ניו " מוצצין המילה עד שיצא הרם מהמקומות הרחוקים כדי שלא יבא לידי סכנה מוכל מוהל שאינו מוצץ מעבירין אותו ^{וכן} ואחר

אינה יכולה ליתן לאחר למול ה דהרי אינה שייכא במצוה למול את בנה: י בכל מלין ואפילו ^{ובן} בצור ובוכובית ובכל הדבר הכורת ז חוץ מבקרומית של קנה לפי שקסמים ניתזים ממנה ויבא לידי כרות שפכה נייו ומצוה מן המוכחר למול כברול בין בסכין בין במספרים ונהגו למול בסכין:

ע״א ודף קל״ז ע״א ורמב״ם שסו: ט. מימרא דרב פפא שם דף קל״ג ע״ב:

ציונים לרמ״א עם ציונים מהש״ך

באר הגולה

עם ציונים מהש״ך (*) פירוש, משום דהוה

קנין דברים בעלמא, אבל

תקיעת כף מועיל כמו

שבועה, וכמו שכתב חחר כך בשם הרא״ש:

ד. טור [עמיד לה] בשם

הרמנ״ס פרק נ׳

מהלכות מילה והלכה אן: ה. מימרא דרב הסדא

חולין דף ט״ז ע״ב:

ז. שם ונטורן מדברי

הרמב״ם שם והלכה בן: ח. ממשנה שבת דף קל"ג

ו. עם ברמב״ם:

י) הגהות מרדכי דשבת ורמו העב, בשם שו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפום ברליו כח״י פארמא סימן דן וחשובת הרא״ש כלל (ב׳) [יב] [סימן ביג; תשב"ן סימן

:1055 יל) שם בהרא״ש: יב) ב"י ועמוד לד ד"ה ואכין בשם תשובת מהר״ם [מרוטנבורג דמום פראג שס]

ה ומהרי״ק שורש ע״ו :[t quu] יג) שם בתשובת (מהרי״ק) בשם רבינו טוביה:

יל) רבינו ירוחם נתיב א׳ ומ״ב יד, לו:

הגהות והערות

ין מקורו בתשב"ך סימן שלת ובהנהות מרדכי שנת רמו מעג: יאן כפי הנראה כוונתו לתשובחו בענין מלילה ע״י ספוג, שנדפס בכתביעת כוכני ילחק שנת תר״ה עמוד 41 [ולה נדפס בספרי

משובותיון, וכתב התנו הרב

זלמן שפילר ו"המחכף" שנה

ד קימן הן שהיה או השש

סכנה. ועיין עוד שו״ת

מהר״ם שיק או״ח סימן

קנב; שו״ת מהר״ן חיית קימן ס; שו״ת רשכ״ן סימן

קמ -- קמג; יד אליעזר סימן

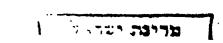
נה; בנין ליון סימן כד; עין

הכדולה סימן יג; שדי המד

אסיפת דינים קונטרס תדיני

מליצה קיתן א אות יא – יג;

ביאור הלכה ריש סימן שלא:

23

120

דעביר איטורא כהא רשדעה כנט דרכ מעיד שלה לא חהיי החקנה כתים הד"ן ולקמן טי׳ כליה בחקנה פטיטות והוא החיה רכיין דמני מביד בעים נים מברא צ בחים כחינ בחליח שרק כי מזכיה וכן

סרמכין מחיה עיש וע׳ כשמיש פי׳ מיוסקכיא מיש ביהן: [נ] [הניה טי׳ חש׳ נידנים מ׳ ייח שהעלה דנגט ל״ח מידעה בכתב דכל כשמא דמהגי בכתב הוא חשים הקנה והיכא

כזה ושיע כביי איע מי קלין שם כשם מרשבין ראס לא היתה התידעם בפני שני ערים נס אם הבעל דין מידה שמשר מודעה אין בה ממש ואם משר מידעה בפניו ובפני ע"א נסחסק

ח"ש כישוב קושית התל"ח : [כ] [ה יה ע׳ שעמים טימן פיא סקיו מים עיד הריכים ורמיא

[א] [העיה עיע נסטר רט ליעקב בנטוים מוכח כפרה לבנח עית

סימן היה

מהרים שאיט בכלל מושה מששה מתד והביא דין יכריא עליו שאינו ככלל שאריה ישראל ונו׳ ומתוסר אמנה וכן עשה סום מששה והביא עוד נשם משו׳ מיגרים דהיכא דעובר על שיארית ישראל ונו׳ נקרא רשע והבית דין מתוייבים להתרית בי ולהוכיתו ולביישו ברבים ומדינה מכין אתו עד שתלה נפשי אלה שבותן היה אין כח בית דין יפה ועל כל פנים מה שבידיט חייבים אני לפשית עד שימשה תשינה וירלה את תבירו ושיום ביה הלשין רחמנא ליללן מכיסושא דמולם הזה ומולם הכא ומים ככיי יוד כי׳ רסיד בהביא נה כן מחשי מהר"ם דנקרא רשע יע"ש כר"מ מינן סי ל"ש עיד כזה): [מו] [הג"ה ע"ע בחשי ח"ל סי ע בטנין נ' הרשי]:

אל מקורשת כ"ב] : [יד] [הניה נמים נפנים נשם ריי מיק שי קיא הניא שם נשם

רסי ק"ל בשם ירושלתי ורשב"א דנם בחליה דלא קנה מכל מקום המוכר אינו יטל לחצר טייל דברי רשיי גם אם לא סיל כהרתבים ועתשי רדבין חיא טימן הקכיה בתי שקנה סיורה במלוה דלה קנה והתוכר רולה לשמוד בהתקת אלא שנתייקר השער ויש חשש ריבים והשב דליכא בזה משום ריבים אם היי אומן פיריה ברשימו כשמה מכירה ע"ש וע' ע"זיויד ט׳ קסינ טקינישיך ותויד שם דמוכח נסכן כן ועסמ"ע סקע"ו כדין הרייח אזן קודס שהניע ומן פרעין ובנה"מ חמה עליו ופחח"א הל׳ קנין משות סימן נ׳ בהיכיח מחים׳ ב"ק לים ורחים פיא דקירושין וראביד פרק כ' מאינית דדוקא בהניע און סרעון וכרויה הזמן ומרכרי הרשכיא שם גראה דנם בהרויה קורם

בפנים תדברי רחית פי׳ כיב ובנויי דדנריהם ליע ואכחינן: [ינ] [חנ"ה סציף י׳ כח"ם נפנים דגם רש"י ס"ל כיגתכ"ם לפתש"ל

דרותה כשהביתו חת החכם מעירו לעירם חיבים לפרוע לו גם בלא מוד בקנין כדין טעל מה שאין כן בהכטימי יכתכו לתכם בכעיר שמקבלים אותו והיה כלא קנין פטיר וציע וע׳ תבי׳ צ'ל סימן ע"ב ותניא טומי הגד ובאר סי׳ המיו ושמיא חיב סימן כיה ילפחים

ול"ע שהא ער השים ופוסקים] : [יב] [הניה נדין רנים שיגטיתו . ישין פוד כתשו' מניים באיות חדב מי קגיג בכל זה וללים במי שיושכתב להיפיך

דהטמן מהנה מיעשת קנה הבירו משים דגמר ומקני

כסראם ביאח האנם חיר בי ומה שלא אתר שמוה בי היא מפני שלא היה המיכר שם יבכה"ג גם הח"ה מידה) : [יא] [הניה סעיף ח׳ יעיין בחיש׳ כתיטח ק״ב א׳ ר״ה אליכיה

מי׳ קינ דנס מרשיי קירשין כית ב׳ מוכת דלה כהרויה ועיש עיד בה וע׳ בוכליה ח"ג ח"מ מוח מ׳ ס׳ ליו בשם לח"ש דנם המיחוק אי שמר קים לי כרויה כיון דרשיי לא כיל כהחיה והוכליא כחב דיכול לומר קים לי דהשיקר דנם רש"י סיל כן ולפמים החים הג"ל איט יטל לומר קים לי ומלאמי בחשי אבקה ריכל שיי קכים שכחב גם כן שמרכרי רשי חין הכרח כהרויה וחיב התוכר לההיר התעות ובפרט לפח"ש הח"ם ראיה מרש"י קידיבין וש"ש בוכל"א דאש הבהתה כרשימו אלא שמתה נס החיה מודה דהייא ברביה מיכר ויכיל הליקח לחצר עו וע׳ מרומח הגרי בדין נתחייב ליקח מש"פ יאחר כך נאבד החפך קודם שקיבל המש"פ וע׳ חשו׳ ש"מ הניגא ח׳ד טיס׳ קיי שהחה ראייתו וש"ם בחשיי אבקה ריכל הניל דאם היה הליקה שם בבעה שאירע האנם והמוכר לא היה שם היצ כחור בו ליקה מקירם המשחמה

הביא סמידה מרש"י גיטין גיב ריש ע"ב יע"ש חיש לישבו ושיש החי"ח

משטרת שלום

לחזור ובמהרמים לכימ מיז סממים כן נם בדפה רסיי אבל הרמכין חילק עליו ועים בכיאר מסרמים מים לתחית רחיים הרתכין וע׳ חים יויר סימן שייר שהעיר גם כן מדברי רשי בית אכל

המטוח והתעיין שם ימנה שכתב בנירון שנו דכל השוסקים סיל האיל לקבל מי שמרע ואשי אם ימוא חילק לימר דלרייף ודמבים שסתמו דבריהם סיל דנריך לקבל משים לא הושיל כלום כיון דלדיה לריך להחזיר מעותיו חייב להחזירם ואם יאמר שיקבל משים כיון דלרוב הסיסקים איל לקבל הוא פטור ואפי׳ במקום שדנים כהרייף ורחבים מ"מ כיון דחיט מטורש בדבריהם שמחייכים בה תש"ם הן למייט ומכ"ש מיש הוכחה גם בדבריהם כחיש עכיד סרי דרוקה בכה ג ססק כן וע׳ ההיד וביי אייה ט׳ קים דהיכה דמטרם בטוסק א׳ לאיטור ובדברי שסק השני לא נחמא להריא אלא דאיכא הוסתה גם בנט"י ראולינן להולא אין להקל בכה"ג ועח"ם בדש"ם סימן י"ו סק"ע וס"כ כזה תאליכ בפטנתא נתורה ובספק השתע ואם דבכל ספק חקנה מוקמינן אד"ח גם להוציא מהמוחוק כמיש סהית פיד תגילה ושחשיל סוסיי קע"ה הרי הכא מד"ח כסף קינה אד שים לרין בזם מהא דב"ב כ"ד בספק אילן קרס דקולן ואיני ניחן דמים כיון דלמיתן קיים אבל אה חליי בפלינתת המין וח"ל לעיל סי׳ קינ ואי נימא דא"ל לסתור סתפות מר שיקנל התש"ם כמש"ל סק"ה דלשי׳ כמים כל הע שלא קיבל המש"ם המקח קיים איכ ה׳ כפסק המע"ה ומ"ש הער"ם לחכיח כן מחשמעות דכרי הכ"ח והציד אינו מיכרח למעייוניל העיקר לדינה כח"ש]: [י] [חנ"ה בדין נאנם המקח עי׳ בכסח"מ דש"ל דאם נשרף איי

מהא דב"מ כ"ב ועמים׳ שבת מ"ה ומניא מי ש"ם מקיו]: [ט] [הניח טעי׳ כ׳ כרין טלונהה רחיסי כמ׳ פרים מהביה מהשכח אבקה רוכל שימן קביע דשותום שטנמא לריך להחור

עירות בסטום כו"כ ונתחייכ ליתנם לו מד זהן מ׳ ופלח תחר ט בחתרו כלא היה במילם והשיב מכמה משתים דמיך לקיים תונו ובטוף החבו׳ כהכ דכיון שהמוכר היח ויודם שרשנביל לחקנה ומבחמה לח היה מאגהו ועוד שיודע שעל סמך אז מעך פקונה ומחחיוב כהס לטותרים עכי"ם אין לך איטור אולאה גדולה מז וחזקה שנתמייב במיוכ לקיים המקח כהא דפא"נ רב טילש נכרא רבא ולא סטי איסורא ואמיי אינו ה"ח אאמע"ר ואיט כאמן טמר השמחיו פיש ומטאר דלא אחי עלה משום דד"ב ונש לא שמד של שברטי הג"ל אלא בלירוא טעם הראשון לפי שהיה שם נם היוב ישימנד דמהני גם בדשלביל ומש בסנים דאיהו אשטיד אנפשיה דלא היל לממוך על זה בלא קנין המופיל עיע נחשו׳ מהריק שרש קלינ שרמוי בקטר נסמיע סוסי׳ רסיר ובב"י כי׳ שלה ובניף החשי׳ כחב דהה של נכ דמוליה שמשין מטוחיו על סמך הכטחתו איהו דאפשיר אנפשיה דהודל לאסוקי אדעתא דלמא הרר ביה ראוכן ואתר זה כתב יאח"ל שלא מיה יטל ראוכן לחזור בו משים בהוניא שמעין מעיה בנרמהי מכל מקום הרי כבר נחרנה ונחטיים ש"ש הרי שחיכך כוה ולפח"ש הרדב"ו ח"א מי רי"ח היכא דהפוסק טחב ואת"ל דעתו טעה כן אבל בב"ש איע שי ליו סקביא מוכח לראשוך ועי׳ בש"ך מי"מ סימן קכ"ו שק"ח במ"ש במס במרדכי בענין המללר דתוכה דלא כרדב"ו ובמק"א הבאתי כאים מהתרדכי בב רים מי שמה וחחש שם וע׳ בי חיע מימן ליה דמוכה דהמור ונ"י נחלקו בד"ו ובגוף דברי מהרי"ק שמל"מ פרק ו מתנים הכ"ר שהשיג טליי שר"ז חלוי׳ בפליגחה רחבים תחב"ד שהנחחי בסנים וס׳ בשיך לעיל פי׳ עיב סקייה בשם ריה הסיקטין ומיש עטון והתלה כעין סכרא זו דאיהו דאסטיד אנסטיה במה שכתך עליו דיל דהכא דחיוב לקבל חשים היה ראוי לסתוך שלא ידלה לקבל הקללה וכן בנירון מהרייק ייל רחה דשעל תחר ט מים שוי מוכר משום שארית ישראל לא יפשו עילה כמ"ש הנימוק"י פ׳ כשאליוכנוף מחליקת רמכ"ס וראב"ר שבאה"ע סי׳ כ׳ שיבאתי בפנים מים בקיא להמקנה חיש לחלק כוה ועחשוי מהרשר"ם חיו"ע סימן ליב בחתוע המשי מיש בוה ומחשו׳ הריבים ט׳ ה׳ שפסק בפשיטות כארפבים ושמלית פרק ו׳ מוכיה הג'ל וע׳ חשו׳ ר'ח מינן שימן ייז שפסק כשצ׳ האיל להתיר היואת הנט כלא עשה קנין המושיל ואיהו דאפשיד אמשים וע׳ כניש דיני תלילה סימן כ"ר הית נ' ר' שלא ידע מדי רמ"ת הכל ומ"ש כרח"ת טימן ק"א ועי׳ פה"ם אינו טי קיים מק"ו ועי׳ שוים הנימו חיא סי׳ עיב חים בענין זה וע׳ באס"ו בימ עדו ב׳ דיה לא יהא וט׳ בחים בשם הראב"ר דחייב מרד"ג ובשם סומי וריטב"ה דטמור וטוחר לדעה ראביד עלמו שהובא באהיע שימן ל' הניל וחיש בענים דכיון שיורע שוה דרכו בכך הויל כחמר בטירוש מי כחיג בהום׳ ביק סיח כי

קונטרס י

172

פרי

שרת סימן נגא

יצחק

רים אומר כו' דרים סיל דדיח משוח קונוח וכמבואר בסוגיא שם ומימ סיל דיש בדברים משום מחושר אמנה :

וכן נראס לישב קו׳ סתוס׳ בבימ (דף מיח) בהא דאמר רכא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו - והקבו בתום׳ מאי קמיל רבא בברייתא נמי ככי קתני כמוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו עים ועי׳ בשימ שם - וניל דהנה לכהורה קשה מאי פריך בגמ' ובדכרים מי קאי באבל והא תניא ר"ם אומר כו׳ כא י"ל דוראי לר"ם דס"ל שס ד"ת מעות קונות וא"כ כא דקאי באבל הוא משום דמעות קונות ולפ"ז בדברים לא קאי באבל · אולם לרבון אליבא דר"ל דם"ל דמעות אינן קונות ואיכ בעיכ דקאי באבל משום דברים ואיכ אפשר דבדברים למודים קאי באבל אך ליל דמימ פריך שפיר דבסברא זו לא פליני רים ורבון וכיון דסיל לרים דבדברים לא קאי באכל היה לרבכן י והנה רבא סיל בם כריל דמעות אינן קונות וע"ם דחמר רבא קרא ומתניתא משייע לים לר"ל -ולפ"ז נראה דבאמת היינו הך דאשמעינן רבא דלא תימא הא דמבואר בברייתא דסתוזר בו אין רוה חכמים נוחה הימט דדברים לא קאי באבל היינו רק ר"ע לשיטתיה דס"ל ד"ת מעות קונות ולפ"ז לא קאי באבל משום דברים ורק משום דמטות קונות - אולם לדידן דס"ל דמעות אין קונות דבע"כ קאי באבל משום דברים כוי אפיל דבדברים לתודים קאי באכל י וע"ו אמר רבא אנו אין לנו כו' היינו אף אנו דסבירא לן דמשות אין קוטת מימ אין לנו אלא אין רוח הכמים

נוחם בימנו :

סימן נא

כענין הא דמבואר כמור חו"ם סי' ר"ד דהאוסר ליתן סתנה לחבירו ולא נתנה לו הרי זה סמחוסרי אסנה בד"א בכתנה סועפת אכל בסתנה מרובה אין בה משום מחוסרי אסנה וכ"כ בשו"ע שם יש להקור אם מ"מ יש בזה מדת חסידות שלא לחזור אפילו במתנה מרובה יאו דאין בה אפילו מדת חסידות :

רורה בספר מהגם אפרים כ׳ לדקה (סי׳ ז׳) הביא מחלוקת האתרונים בדין מי שנדר ליחן מתנה לשני ידוע אם

יכול לשנותו ליתנה לויני אתר · דהרב מהר"ש יפה בחבובה השיב דיכול לשנוחו לעני אחר אבל הרדב"ז כובר דאינו יכול לשנותו י ועי׳ בכ׳ קלוס"ח סי׳ רייב שהביא ג"כ חקירה זו וכתב דלשי׳ הראשונים דאמירה לגבוה אמרינן נמי באמירה לעני דכוי קנין כמו באמירה להקדם ודאי אין לבנוח מעני לטני - אבל לפי דעת רוב הפוסקים דאמירה לעני אינו קיין אלא משום נדר יכול הוא לשנוהו לעני אחר עיש וכינ מדברי הרדב"ו שם דתלי' בזה עיש י והנה המחיא שם ה"ר דאינו יכול לשנותו לעני אחר מסירושלמי בפ׳ כזהב ה"ב ז"ל אמר ליחן מתנה לחבירו תוזר כו' הדא דתימא בעשיר אבל בעני נעשה כדר רב מפקד לשמשים אימת דנימר לך תתן מתנה לבר כש אין הוה מסכן הב ליה מיד ואין עחיר אימליך כי תניינות עים וסיינו דרב סיל דברים אין בהם תשום מחושרי אמנה וכשיטחים בתלמורא דידן ב"מ (דף מ"ט) אלא דבעני נעשם נדרי ולכך איל לשמטים אם בוא עני כב לים תיד ומשום דנעשה נדר כניל ואם הוא עשיר המליך בי שניח אם לא חזרתי בי וע"ם בפי׳ הפ"ע י ולפ"ו אי נימא דבנודר למני זה יכול לשנותו לעני אחר איכ השם דמיע איל לשמעיה אין הוה משכן הכליה מיד כרי גם בעני יהיה לריך למימלך ביה במא חזר

בו ורוצה עכ"ם ליחן לעני אחר :

כוא פשוט דמקשה לרצ דס"ל דמעות לא קני מה"ת א"כ אמאי מוסרין אותו לתש"פ וכוא כמו דפריך בתלמודא דידן אא"א מעות אינן קונות אתאי קאי באכל וכן פי׳ כפימ עים אולם תי' הירושלתי לריך ביאור ועי' בפית מה שכתב בזה ודבריו לריך מיון ולכן נראה דעיקר תי' הירושלתי הוא דמוסרין אותו למי שפרע משום דברים וכדמשני בתלמודה דידן וכה דמייתי בברייתא כוא להביא ראיה דדברים יש בהם משום מהוסר אמנה וכמו שבארט דכל עיקר דקאי באבל משום דברים הוא משום דדברים יש בהם משום מהוסר אמנה - והנה הברייחא דהנושא ונוחן בדברים אין מוסרין אוחו למש"פ היינו סך דמייתי בחלמודה דידן והנושה ונוחן בדברים לה קנה ועים בפית וסנה בבית (דף תיט) פריך לרב דחתר דברים אין בכם משום מתוסרי אמנה מהברייתא ר"ש אומר כו' אכל אמרו כו' וע"ם בפרש"י אבל אמרו כו' סיפא התני כחוזר בו אין רוח הכמים נוחה הימנו אלתא יש בהם משום מתוסרי אמנה ע"ש . הרי דס"ל להך ברייתא דדברים יש בהם משום מתוסרי אמנה והיינו דמבואר בירושלמי וחייא כהין תנאה דמני הנותו בדברים כו׳ י דקתני בסיפא החות כו אין רוח חכמים נוהם בימנו אלמא דיש בדברים משום מחוסר אמנם ולכך ניחה דקאי בהכל מפוס דברים - ואף דבירושלמי לא מייתי סיפא דברייתא אולם גם בחלמודא דידן כרי מייתי רק רישא דברייתא וסמיך אסיפא דבחוזר בו כו' וכמו שפרש"י כנ"ל :

ועדל פי זה יתכתר שפיר דברי הרמב"ה דלעולם ס"ל דגם היכי דלא קני ד"ת במעות קאי במש"פ ומשום דגם לר׳ יותגן קהי באבל משום דברים כמו דמשני בגמ׳ לר״ל . ומש"כ דבמוכר לחבירו דבר שלב"ל אין חייב לקבל מש"פ הייכו משום דלפתצ"כ דהה דקהי באכל תשום דברים היינו תשום דים בדברים משום מתוסר אמנה ולפיז ייל דסיל לכרתב"ם כשי׳ סראים בתשובה הגיל דבדבר שלביל דלא שייך ביה הגיו אין בדברים משום מתוסר אמנה - ולפ"ז ממילא גם כי איכא בהדייהו מעות לה קחי במש"פ דעיקר מש"פ הוא משום דברים דיש בו מתוסר ממנה ובדבר שלב"ל דדברים לאו מידי נינהו ואין בכם מתוסר אמנה ממילא ליכא מש"פ וכנ"ל - והיינו ג"כ דמחלק הרמכ"ם בין דבר שלב"ל לדבר שאינו ברשותו כמו ספיסק על שער שבשוק דחייב לקבל מש"פ והוא כמש"כ בשי' סרא"ם דדוקת בדבר שלב"ל דלת שייך ביה במציתות קנין כלל אין בדברים משום מתוסר אמנה אבל במוכר לחבירו דבר באינו ברבותו ומנוי למכור בבוק יש כו משום מחוכר חמנה וכמש"כ הרח"ם גבי ארעה ודיקלי וכנ"ל ולכך בפוסה על שער שבשוק כיון דיש בו משום מחוסר אמנה לכך חייכ לקבל מש"פ כניל ועכים לפ"ז שי׳ הרא"ב מתבאר גיכ מתוך דברי כרמבים זיל וכניל :

ודבר לפי משיכ דהא דקאי באבל משום דברים הוא משום דים בדברים משום מחוסר אמנה אפשר לישב קו' הראשונים י דהנה צגמ' שם פריך לרב דאמר דברים הין בכם משום מתושר אמנה מהברייתא רש אומר כו' וכל - כתור בו חין רוה חכמים טחה הימט ועי' פרש"י שם וכקבו כראשונים דכוי מני לאקבויי מהמשנה דסוף שביעית וכל כתקיים דברו רוח חכתים טחם סימנו דמבמע כבחינו מקיים אין רוח חכמים נוחה הימנו עי׳ בשיעה מקובלת בם י ולפי כניל אתי שפיר דלכתורה ייל דדין זה אי דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה תגי׳ אי מעות קונות ד"ת או משיכה דבודאי אי גימא דמעות לא קני איכ כא דקאי באבל משום דברים זבעיכ דים בדברים משום מחוסר אמנה י אולם אי נימא דדית מעות קונות חיכ אפיל הא דקאי באבל משום דמעות קונות ואין הכרח דיע בדברים משום מחושר, אמנה ולפ"ו מהמשנה דסוף בניעית ליכא לאקשויי דאפיל דשיל דמעות אין קונות י הולם רב ס"ל דד"ת מעות קונות כנ"ל ולכך פריך מהברייתה

פרי

שוית סימן גא

ונראה לישב דהנה בירובלמי סוף שביעית איתא רב אמר

כד אנא אמר לבני ביחי ליחן מתנה לבר נש לינה תוזר בי פי׳ אם אני אומר ליחן מתנם אין אני חוזר בי ומבום מחוסרי אמנה י ומקשה מהא דחד בר נש אפקיד עירבון פל מילחא ויקרת אחא לגבי רב איל או יחן לו כל ערבונו או ימכור לו למי שפרע מחלפה שיעתים דרב כו׳ י ועי׳ בשטת אליכו שכגיה כנגד .ערבונו עיש והיינו דמקשה מהא דאמר רב הו יתן לו כנגד ערבונו הרי דיותר מכדי ערבונו יוכל לחזור בו ובעיכ דדברים אין בהם משום מחוסרי אמנה י וזהו כמו דמכואר בחלמודה דידן ב"מ שם רב כהנא כו' אתא לקמים. דרב ה"ל במתי דנקיטת זוזי הב להו וחידך דברים נינהו ודברים אין בכם משום מהושרי המנה וזכו ג"כ דמקשה הירושלמי כנ"ל י ומשלי תמן למדת הדין ומה דרב נהג למידת חשידות פיב והיינו דלעולם מדינא פיל לרב דברים אין בסם מבוס מחוברי אמנה ומותר לחזור בו ומה דנהג רב שלא לחזור בו הוה למדת חסידות : והנה בביאור הגר"א ביו"ד (סי׳ רנ"ח) הקבה דזכו בותר להירושלמי בב"מ הנ"ל דלפי המבואר בראן דעכ"ם למדת הסידות היה נוהג רב בלא להזור בדברים א"כ אמאי איל רב לבמעים אין עתיר אימליך בי הניינות י ותירץ עיפ המבואר בכימ עם דרב ור׳ יוחנן פליני אם דברים ים בהן מבום מחוסרי אמנה ור"י ס"ל ים בהם משום מחוסרי אמנה ומסיק שם בנת׳ דגם ר״י לא אמר אלא במתנם מועטת דסמכם דעתים אבל במחנה מרובם מודם ר"י דמותר לחזור בו ע"ם . ולפ"ו ניחא שפיר דהא דאמר בירושלמי ומה דרב נהג למדת חכידות היינו דאף דס"ל לרב דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה מית למדת חבידות נהג בעלמו כר"י אלא דזהו רק במתנה מועעת אבל במתנה מרובה דגם ר"י ס"ל דמותר לחזור בו ואין בזה משום מחושרי אמנה ממילא גם למדת חבידות לה נהג רב שלה להזור י ולפ"ו ניהה שפיר הה דה"ל רב לשמעים חין. נתיר חימליך בי תניינות דזכו במתנה מרובה י וזה לשונו העהור של הגר"ה שם ומדחזינן דר"י גופיה לה קחמר דים בהם משום חסרון כו' הלא במחנה׳ מועטה לחוד כמסקנא דבבלי לכן אמר רב כו' אין הוה מסכן הב ליה מיד משום בהיה מחנה מועטת ובזה נהג בעלמו כר"י כנ"ל וחין הוה נהיר אימלך כו' מבום דלפעיר כוי מחנה מרובה ור"י גופיה כ"ל דבמתנה מרובה אין בהם משום תשרון. אמנה ע"ש וכן מכואר כל טענין בשנות אליסו שם ע"ש י והנה מש"כ הגר"א דהה דחמר רב חין כוה משכן הב ליה מיד משום שהיא מתנה מועעת ובזה נהג בעלמו כר"י כנ"ל לע"ג ולא זכיתי להבין דמה ל"ל משום שנהג בעלמו כר"י תיפוק ליה משום דבעני נעבה נדר וכמבואר בירושלמי שם ואפילו במחנה מרובה נעשה נדר ולפ"ז הרי י"ל בפשיעות דהא דאמר רב אין הוה מסכן כב ליה מיד היינו אפילו במתנה מרובה דומיא דעשיר. הלה דמ"מ המר הב ליה מיד משום שנעשה נדר ומדינה לא יוכל להזור ולא משום שנהג בעלמו כר"י ואין עתיר אימליך בי הגיינות זהו מבום דבמתנה מרובה גם למדת חסידות לא נהג

רב בלא לחזור ולע"ג :

ועם"ו מיושב בפיר הירובלמי דב"מ לשי׳ ההתרונים דם"ל דבנודר מתנה לעני זה יוכל לשנותו לעני אחר דמ"מ בפיר אל רב נבמעים אין כום משכן הבליה מיד י ולא קשה דיהים צריך למימלך ביה שמא ירלה לשנותו לעני אחר . והיינו דהנה אפילו לשי׳ ההתרונים דבנודר מחנה לעני יוכל לשנותו ליחן לעני חחר מימ נרחם ברור דזהו רק לענין דיולא ידי נדרו אפילו אם יהן לעלי אחר י אבל מ"מ בודהי עדיין היכא מבוס מהושר אמנה ואם הצעים לשני ליתן לו מתנה נהי דידי נדרו יולא גם אם יהן לעני אחר מ"מ פשיעא דאשור לחזור בו משום חשרון אמנס. דהפילו אש יאמר לפשיר ליתן לו מתנה מועטת אסור לסזור בו למ"ד דברים יש בהם משום מתוסרי אמנם וכמבותר בנת׳ ומכש"כ תם מבטיח לשני כנ"ל · וביותר נרחם דאם אמר לעני ליתן לו מתנה אף במתנה מרובה מ"מ אשור

יצחק

(1)

לחזור בו משום מחושר אמנה · דכנה בבימ (דף מט) מייתי ראים דש"ל לר׳ יותנן דבמתנה מועמת אשור לחזור בו מהא דאמר ר"י ישראל שאמר לנן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רבחי לעשותו הרומה מעשר על מקום אחר י ופרש"י והא מתנה מופטת היא שאין לישראל במעשר זה אלא טובת הנאה כו׳ וכיכ התו׳ בניב (דף קכינ) דיה הכא דמתנות כהונה השיב רה מתנה מועטת פ"ם י ולפ"ז נרחה דחם אומר לעני ליחן לו מתנה אף מתכה מרובה כיון דהוי נדר ולריך עלים לקיים נדרו וליהן לעני אם לעני זה או לעני אחר ואין לו רק עובת הנאה ולפיז לא חשיב רק מתנה מועעת מה שהבטיח לעני זה וא"כ אסור לחזור בו ואף לפנותו לעני אחר משום מתוסר אמנה כיון שכבר הבטיח לעני זם י ואף מתנה מרובה לא חשיב רק כמתנה מופטת לטנין זה כיון דבע"כ לריך ליתן לו הו לחתר כנ"ל וכ"ז ברור. ולפ"ז ניהה שפיר הירושלמי דח"ל רב לשמעיה חימת דנימר לך תתן מתנה לבר נש אין הוה מסכן הב ליה מיד ומיירי באמת אפילו במתנה מרובה ולא לריך למימלך ביה שמא ירלה לשנותו לעני אחר י ומשום דנהי דיולא בזה ידי נדרו מית הא איכא משום מחוסר אמנה · ואף דרב לשי' כא ס"ל דברים אין בהם משום מחוכר אמנה מ"מ הא ממדת הסידות נהג רב בעלמו כר"י וכמבואר בירושלמי שוף שביעיתי ואף דזהו רק במתנה מועטת מ"מ בחומר ליתן מתנה לעני אף מתנה מרובה לא חשיב רק כמחנה מועטת לענין הסרון חתנה כניל ובמחנה מועטת הא נהג רב למידת הסידות כר"י וכנ"ל - ועפ"ז נראה לישב דברי הגר"א במש"כ לפרש הירושלמי דהא דאיל רב לשמעים אין הוה מסכן הבליה מיד היינו משום שהיא מתנה מועטת ובזה נהג בעלמו כר"י כנ"ל . ולכחורה דבריו הה׳ לעיג דמה ליל משום בנכג בעלמו כר"י תיפוק ליה משום דבעני נעשה נדר ומדינת לה יוכל לחזור בו כנ"ל . הולם לפי הנ"ל י"ל דם ל לרבינו דבנודר מתנה לעני יכול לשנותו לעני אחר ולפ"ז תשום שנעשה נדר הרי עכ"פ יכול לשנוחו מעני לעני וא"כ אכחי לריך שמעיה למימלך בו שמא הזר בו מעני זהי אלא דבאמת אף דמשום ללאת ידי כדרו יכול לשנותו מעני לעני מ'ת אכתי איכא משום מחושרי אמנה ואף דס"ל לרב דברים אין בהם משום מתוסרי אמנה ת"מ הא במחנה מועטת נהג בעלמו כר"י. ואפ"ל עוד דמש"כ הגר"א

בהיא מתנה מועטת היינו דלטני שנעשה נדר אף מתנה מרובה חשיב רק כמתנה מועטת וכניל :

נכים כנה לפי מה שפי׳ הגריא הירושלמי בסוף שביעית דהא דאמרי שם ומה דרב נהג למידת חסידות זהן

רה במחנה מועטת דלמידת חשידות נהג בעלמו כר' יוהגן. מכל במתנה מרובה לא נהג מידת חסידות כיון דאפילו ר"י ס"ל דאין בזה משום מחוסר אמנה והיינו דאמר רב אין עתיר אימליך בי תניינות כנ"ל. ולפ"ז מכואר דבמתנה מרובה גם מידת חשידות ליכא שלא לחזור. אולם לענ"ד נראה מסוגי׳ הירושלמי שם דכא דאמר ומה דרב נהג למידת חשידות זהו באמה אפילו במתנה מרובה וכמו שיתבאר . דהגה בהא דמקשה שם בירושלמי מחלפא ביטתים דרב כו׳ לכאורם לע"ג דבנם בבעל המאור בב"מ שם כתב דהא דקי"ל דברים יש בהן משום מתוסרי אמנה והנושא והנוחן בדברים בלא מעות אסור לחזור בו ה"מ בהד תרעה הבל בתרי תרעה כנון שכוזל הו שכוקר לית בכו משום מחוסרי אמנה - וכא דמבואר בגמ' דרב כהגא יהכו ליה זוא אכיתנא אייקור ואורי ליה רב למיסדר אליבא דכים אורי לים ע"ם וכן הרחש שם הביח דברי בהמ"ח בפשיעות ע"ש ולפ"ז קשה מאי פריך שם על הא דאמר רב כד אנא אמר לכצב ליתן מחנה לבר נש לינה חוזר בי מהא דחד בר נש אפקיד עירבון על מילחה ויקרת והמר רב דיתן לו רק כנגד ערבונו כניל. הה מכיון דאייקור מילחה איכ בתרי תרעא לכיע לית בדברים משום מתוסרי אמנה י וביותר דבנה בראשונים כ׳ר לבי׳ בהתיא מהירושלמי בפ׳ הזהב סוף הלכה ג׳ מי׳ להנימוקי יוסף בביב (דף פיכ) גבי אריח מכר לו בוה חמש בשש פיש. ופיי

0"33

174

פרי

שרת סימן נא

יצחק

דמהרא דהין לדק ביהא כן בלך לדק ילפינן מזה לענין דברים

שיש בכם משום מחוסרי אמנה - ולא ס"ל לדרוש הקרא דשלא

ידבר אחת בפה ואחת בלב אלא לענין שיהא אסור לחזור בדברים

כניל · וממילא מקרא זה הרי אין חילוק בין מתנה מרובה למועטת דלטולם אסור לחזור וכמש"כ הרמבץ והרא"ש כניל ·

ועפיז מדוייק שם דברי הירובלמי דר"י אמר דאם אמר ליתו

בב"ח ובש"ך הו"מ שי׳ ר"ר ובביאור׳ כנר"א שם י ועכ"פ כרי דשי׳ הירובלמי כוא דבתרי חרעא ליכא משום מחוסר אמנם וא"כ קבה דיאי פריך לרב כנ"ל:

זיתבאר בכקדם דברי בירושלמי שם כריש הסוגיא שום לשונו ר' יעקב בר זבדי ר' אבהו בשם ר' יותנן אמר ליחן מתנה לחבירו ובקש לחאור בו תוזר בוי קס ר' יוסי עם ר' יעקב בר זבדי אמר הכן לאו לדק והן לדק י אמר בשעה בהמר הין של לדק היה ירב פליג דרב המר כד הנה המר לצ"ב ליחן מתנה לבר נש לינה חוזר ביי מתניחין פליגי על רב אימתי אמרו המסלפלין נקנין במשיכה כו' ברבות המוכר לא קנה עד שינביה או עד שימשוך את ככל מרבות הבעלים ברבות זה בהיו מופקרים אללו כו' י ועי' נפי' הפ"מ שם שפי' להקו' וז"ל התני מיסת באם כן ברשות המוכר לא הנה עד שיגביה או עד בימבוך כו' וכשתא אם במוכר ולוקח אמרו כן דלא קנכ כלוקח עד שיגביה מכש"כ במקבל מתנה דלא זכה בדבור לחודים והמאי האמר רב לית אנא חוזר בי ע"ם י אולם באמת עדיין צע"נ דקו' הירוצלמי הוא כספר החתום דמאי ענין רב להברייתא. דרב מיירי רק מדין מחושר אמנה והיינו אש מותר לחזור בדברים בלבד וע'ז אמר לינה מוזר בי דבדיעבד בודאי יכול לחזור בו אולם בברייתא מיירי מדין קנין שלא יוכל לחזור בו כלל ולכך מבואר דלא קנה עד שיגביה או עד שימשוך

מרבות הבעלים:

ולכן נרחם לפרש דברי הירושלמי בש"ר דהנה הרייף בפי הזהב בם כתב דהילכתא כר"י דאמר דברים יש בהם משום מתוסרי אמנה . אח"כ הביא בם הירושלמי ר' יעקב בר זבדא ר' אנהו בשם ר' יותנן אמר ליחן מתנה לתבירו וביקש לחזור בו מותר לחזור בו ע"ם וכן הביא הרא"ם דברי הירושלמי הנ"ל ע"ש י והנה לכאורה הדברים סותרין זה את זה ופי׳ להרמב"ן במלהמות בכתב דהירושלמי שכתב רבינו ז"ל אתה מפרק במתנה מרובה וכאידך דחמר רבה בב"ח אמר ר' יוחנן בנמ' דילן ע"ם י וכיכ הב"י בסי' ר"ד דהירושלמי שחמר מותר לחזור בו דוקא במתנה מרובה ע"ש וכן פי׳ הפ״מ בפ׳ הזהב שם. ועליפ נקעינן מזה דהא דמבואר בירושלמי ר"י בר זבדי רא בשם ר"י אמר ליחן מתנה לחבירו הוזר בו מיירי במתנה מרובה כניל י ולפייו ליל דהא דאמר אח"כ רב פליג דרב אמר כד אלא חמר לב"ב ליחן מתנה לבר נש לינה חוזר בו בע"כ דס"ל להירושלמי דרב מיירי בכל גווני אפילו במחנה מרובה ג"כ אינו מוזר בו לכך אמר רב פליג - דאי נימא דרב מיירי דוקא במתנה מוטטת איכ אין ראים דרב פליג דסא ר"י דאמר חוזר בו בע"כ מיירי במתנה מרובה כנ"ל ובע"כ ל"ל דס"ל להירושלמי דגם רב מיירי הפילו במתנה מרובה כניל · תולם לכאורה לריך להבין הטעם דבאמת מ"ט ש"ל לרב דאף בממנה מרובה אשור לחזור בו והא בגמ' דידן מכוחר בפשיטות דבמתנה מרובה מותר לחזור בו משום דלה סמכה דעתיה . ונרהה לומר ע"פ המבוחר שם בגמי דידן דפניני רב ור"י אם דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה דלרב ס"ל דאין בכם משום מתוסרי אמנה ופריך מהא דתניא ר׳י בר״י אומר מה ח״ל הין לדק כו׳ אלא לומר לך שיהא הן בלך לרקי אמר אביי הסוא עלא ידבר אחד בפה ואחד בלב ע"בי והנה הרי"ף כתב דהילכתא כר"י ואח"כ הביא הברייתא ר"י בר"י הומר כו׳ שיכה כן שלך לדק ופירשה אביי שלא ידבר החת בפה וחחת בלב עכ"ל הרי"ף - וכתב הרח"ם חמיה לי מה הוצרך הב אלפש הך פירושא דאביי דלכאורה משמע דהגיבה דרב בולרך לפרש כן דלר"י אחיא ברייתא כפשטים לאשמועינן דרברים יש בהם מכום מתוסרי אמנה י ויראה דסבר רב אלפם דלבתר דמפליג לר"י בין מתנה מרובה למוטעת מסתבר דלא במיע ליה לר"י מקדא דאי שמיע ליה מקרא לא מסתברא לחלק בין מתנה מרובה למוטטת ע"ש וכ"כ הרמכין במלחמות לישב דברי כרידף ע"ש:

ועם"ז יש להסביר המעם דלפי שי' הירושלמי כיל לרב דחפילו במהכה מרובה אסור: לחזור בו י והיינו משום דכיל

מתנה לחבירו תוזר בו קם ר' יוםי אמר הכין לאו לדק והן לדק אמר בשנים שאמר כין של לדק הים רב פליג כו׳. וכיינו דלפמשיכ מיירי ר' יוחנן במתנה מרובה כניל י וע"ו קם ר' יוסי והקשה וכי זם כוא לאו לדק והן לדק דמקרא זה אין חילוק בין מחנם מרובה למתנה מועטת כניל י וע"ז מפני בפעה שאמר הין בל לדק סים וכיינו דהין לדק שיכא בן שלך לדק לא קאי לענין חורם שלא יחזור בו אלא שבשעם בהוא אומר הדבור לא יהא בדעתו לשנות וסיינו שלא ידבר אחד בפס ואחר בלב ועי׳ בגמ׳ בפרשיי שם י אבל אם בשעה שאמר הין של לדק היה מותר לחזור בו -וע"ז אמר דרב פליג דס"ל לרב דקרא דהן לדק הוא כפבטיה שלא יחזור ולכך אפילו במתנה מרובה אסור לחזור : וכועתה נכא לפרש קו׳ הירושלמי שהקשם לרב מהברייתא דברבות המוכר לא קנה עד שיגביה כו' דלכאורה אינו מובן כלל אך לפ"ז יש לפרש שלא יסיה מוקשה כ"כ דהנה בכתובות (דף פ"ו) אתר לים ר"כ לר"פ לדידך דאתרת פריעת בע"ח מנוה אמר לא ניחא לי דאעביד מנוה מאי איל חנינא בד"ה בתנות ל"ת אבל במ"ע כו׳ מכין הותו עד בחלא נפשו -ופירשו הראשונים דבמלות פרשון חובו עד שאתה כופהו בנופו כופהו בממוט עי׳ בשיטה מקובלת בסי והנה רשיי פי׳ פריעת בע"ח מלום דכחיב הין לדק שיהא הן שלך לדק ע"ש עכ"פ הרי מכואר דמשום קרא דהן שלך לדק דהוא מיע לענין פריעת בעיח טופין אותו עיז ונחתינן לככסיה - ולפי הניל יש לפרש קו׳ הירושלמי על רב דלפמ"ם הרי ס"ל לרב דאפילו במתנה מרובה אשור להזור בו כנ"ל ובע"כ דכנעש משום קרא דהן שלך לדק. ולפ"ז מכיון דנלמוד מקרא דהן שלך לדק לענין ביהא אסור לחזור בדברים בעלמה א"כ ב"ד כופין הותו ע"ז לקיים דבריו ונחתינן לנכסים כתו לענין פריעת בע"ח מלוה וכנ"ל. ולפ"ז היינו דמקשם

בדברים בעלמא א"כ ב"ד כופין אותו ע"ז לקיים דבריו ונתחינן לנכסים כתו לענין פריעת בע"ח מלוה וכנ"ל. ולפ"ז סיינו דמקשם לרב מהברייתא דתניא ברשות המוכר לא קנה עד שיגביה כו' ומשמע לים להירושלמי מדקתני לא קנה דעכ"פ יכול לחזור בו ולרב הרי גם בדברים בלבד בדין הוא שלא יוכל לחזור בו וב"ד יכו כופין אותו לקיים דבריו משום הן שלך לדק ואף דלמ"ד יכו כופין אותו לקיים דבריו משום הן שלך לדק ואף דלמ"ד יל"ח מעות קונות ומפני מה המרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו כשרפו חיטך בעלים הרי דגם קנין מעות עקרו משום שמא יאמר נשרפו חיטך בעלים הי דגם קנין מעות עקרו משום שמא יאמר נשרפו חיטך בעלים הי דגם קנין מעות עקרו משום שמא יאמר נשרפו חיטך בעלים הי דגם קנין מעות עקרו משום שמא יאמר נשרפו מיטך בעלים הי דגם קנין מעות עקרו משום שמא יחמר לו כשרפו חיטך בעלים הי דגם קנין מעות עקרו משום שמא יחמר לו כשרפו חיטך בעלים ברי גדם קנין מעות עקרו משום על רב כו׳ ברשות המוכר לא קנם כו׳ דעכ"פ יכול לחזור בו עד שיגבים להירוש׳ מהבריו׳ דלא קנה כו׳ דעכ"פ יכול לחזור בו עד שיגבים ובע"כ דאין בדברים משום הן שלך לדק דלא כרב דלרבהרי לא יוכל לחזור בו ובדין הוא לכוף אותו לקיים דבריו משום הן שלך לדקכילני לחזור בו ובדין הוא לכוף אותו לקיים דבריו משום הן שלך לדקכילני

שיטחים דרב דחמן אמר כד אנא אמר לב"ב ליחן מחנם לב"נ לינה תואר בי וגבי בר נש דאפקיד ערבון על מילאא ויקדת אמת רב דיחן לו כעד ערבונו - ולכאורה לע"ג דהא בחרי חרעא ליכא משום מתוסר אמנה - אצלם לפי הג"ל ניחא שפיר דהנה הראשונים כהבו בטעם הסוברים דבתרי חרעא ליכא משום מחוסר אמנה משום דבנשחנה השער הוי כמו מחנה מרובה מחוסר אמנה משום דבנשחנה השער הוי כמו מחנה מרובה דלא סמרה דעחים עי בחי הר"ן - ולפ"ז לפמש"כ דס"ל להירוש' דלא סמרה דעחים עי בחי הר"ן - ולפ"ז לפמש"כ בי"ל להירוש' דלא סמרה דעחים עי בחי הר"ן - ולפ"ז לפמש"כ הס"ל להירוש' דלא סמרה רב כד אנא אמר לב"ב ליחן מחנה לב"ג לינה מאד דהי דימו אפילו במחנה מרובה דלכך אמר דרב פליג על ר"י ולפ"ז מכיון דט"ל לרב דאף במחנה מרובה אסור לחזור א"כ ממילא אין חילוק בין נשחנה השמר ללא נשחנה ואפילו בחרי חרעא אסור לחזור ולפ"ז מקשה שפיר מהא דאמר רב יחן לו

כעד ערבונו כול:

פרי

שוית סימן נא נב

יצחק סימן נב

להאר בעו"ה דין זקן ואיגו לפי כבודו דקי"ל דפמור מלחשיב אבידה וכן מלפרוק ולמעון אם הך זקן הוא דוקא שקנה הכמה או אפי' מכובד בעלמא כל שאינו לפי כבודו פמור:

פח

הנה קי"ל דזקן ואינו לפי כבודו פטור מלהשיב אבידה והוא משנה בב"ת (דף כ"ט) מלא שק אינו קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול י ובגמ׳ שם מנהני מילי דח"ר והתעלמת פעמים שאתה מחעלם כו׳ הא כילד היה כהן כו׳ או שהיה זהן ואינו לפי כבודו כו' לכך כאמר והתעלמת עיש י אולם מכו זקן ואינו לפ"כ כנה הרמב"ם ז"ל בפי"א מה׳ גזילה ואבידה הי"נ כתב תצא שק או קופה אם היה חכם או זהן תכובד שאין דרכו ליטול כלים אלו בידו אינו חייב להטפל בהן כו׳ ע״ע. ומחבאר מדבריו דוקן לאו היינו חכם בדוקא אלא גם מכובד בעלמא כל שאינו לפי כבודו פטור מלהשיב - וכלשון הזה כתב בשו"ע חו"מ (סי׳ רס״ג) ולא הביא ע"ז . שום מחלוקת וכ"נ מדברי העור בסי' הנ"ל שכתב בסתם המולא דבר שהוא מחביים לכהזירו אם הוא בענין כו' ואם לא היה מחזירו בשלו גם אינו חייב בשל חבירו ע"ש י ומשמע מדבריו דכללא הוא לכל חדם שהוא מתבייש להחזיר אם לא היה מחזיר בשלו פעור וכ"כ הב"ח (בסי׳ רע"ב) על מה שכחב הטור דוקן וחינו לפ"כ פטור מלפרוק ולטעון . וכתב הב"ח דתש"כ זהן וחינו לפ"כ לחו דוקה זהן אלא לפי שסתם זהן אין כבודו שיפרוק ויטעון נקע הכי ולהכי גם בסי׳ רס"ג לא הזכיר זקן ואינו לפ"כ אלא סתס וכתב אם הוא בענין כו׳ י ועעם דבר זה הוא דהאי זקן לא שקנה הכמה קאמר דה"ה למכובד בעלמא י ועי׳ בהי׳ מהרשיל לענין הא דאמר רבא כל שבשלו מחזיר כו' שהקשה לפי האי כללא מה חילוק יש בזהן ואינו לפ"כ לשאר בני אדם וע"ש מה שתי' ומבוהר ג"כ כלל :

אולם בשיעם מקובלת בב"מ (דף ל׳) סביא בשם הריטב"א אולם בשיעה מקובלת בב"מ (דף ל׳) הביא בשם הריטב"א

ואינו לפי כבודו מפני חכמתו ומשום כבוד תורתו דתי לה אבל זקן או ככבד בעלמא לא השיב אינה לפי כבודו אלא או יעפל בה או יחן דמים ע"ם - ומפורש ביותר בחי׳ הריטב"א בשבועות (דף ל׳) לפנין הא דמכואר שם דלורבא מרכנן דידע בסהדותא וזילא ביה מילחא למיזל לבי דיינא דזוטר מיניה לאסכודי קמיה לא ליולי ואמר רב שישא בריה דר"א אף אנן נמי הגינא מלא שק חו קופה וחין דרכו ליטול ה"ז לא יטול זע"ם בחי׳ הריטב"א בכתב ז"ל אף אנן נמי תנינא מנא שק או קופה כו' אשמעיק מסכא דוקן ואינו לפי כבודו האמור גבי השבת אבידה היינו לורבה מרבנן אמשום כבוד חורחו י ולה בהינש דעלמה משום כבוד עשרו דעשה של מלוה עדיף או שיתן מי שיעשה במהומו דבכא לגבי סבדותא לא אמרו לא ליזל אלא לנורבא מרבכן עליל ע"ש י ועי' בנימוקי יוסף בסוגי' דפריקה וטעינה שכתב ואי חימא כיון דצער ב"ח דחורייתה זהן והינו לפ"כ למה הינו פורק ותי' הרמב"ן ז"ל דעשה דכבוד חורה עדיף י וזה לא מתוור בעיני הרכב"ר ז"ל דזהן לאו דוקא קנה חכמה לבד קא אמרינו דה"ה למכובד דאמרינן כל שבשלו פורק וטוטן כול טיש וכוא מחי הרין לב"מ שכתב כן בשם הרמנ"ן ודחה דבריו כמש"כ הנימותי יוסף בשמו י הרי דגם הרמב"ן והר"ן נחלקו בזה ולדעת הרמב"ן זקן הוא דוקא שקנה חכמה ומשום עשה דכבוד חורה י וכן נראה לענ"ד שזהו ג"כ דעת הרח"ש שכתב כב"מ (דף ל׳) לענין התבעי דדרכו להחזיר בשדה ז"ל רחיתי גדולים שפשקו כיון דלח איפשיטא אזליכן לתומרא כו׳ י ויראם לי כיון שפטרם חורם את הזהן שאין לו לזלא בכבודו איסור הוא לגבי דידיה שמולא לכבוד תורה במקום שאין חייב הביאו העור (בסי' רס"ג) ע"ע . נתבמע מסחימת דבריו דזקן ואינו לפ"כ הוא דוקא תכם דאלים חין תפיסה כלל על הגדולים שפסקו האבעי׳ לחומרא דדלמא מיירי במכובד בעלמה שאינו מכם דליכה כבוד תורה י ולה היל

ועכים לפי מה שנתצאר בפי׳ סוגי׳ הירושלמי דהא דאמר רב כד אנא אמר כו׳ לינה תוזר בי היינו אפילו במתנה מרובה י ולפ"ז נראה דלפי המסקנא דמסיק בירופלמי ומה דרב נהג למידת השידות היינו ג"כ במתנה מרובה ורק דבירושלמי דחי דאין זה מן הדין אלא למידת הסידות י דלפי מה שפי' הנר"א דהא דאמר ומה דרב נהג למידת חשידות זהו רק במתנה מוטעת דנהג למידת תסידות כר"י ולפ"ו ל"ל דהירושלמי חזר בו מכפי דבוי ס"ד מעיקרא דרב מיירי במתנה מרובה כנ"ל -אולם סנה מלבד דזהו דוחק לומר דהירושלמי נסחפק בדברי רב דברי מתחילה פשיטא ליה דרב מיירי אפילו במתנה מרובה ומסחמא היה ידוע להם או דמשמע להו הלשון ליחן מתנה אפיי מהנה מרובה י אולם אפילו אם נסבול הדוחק ונפרש דהירושלמי הזר בו כניל מימ לעיג דהנה לפמציכ לפרש הירושלמי בהא דמקשה דמחלפא שיטחיה דרב מהך טובדא דחד ב"נ אפקיד עירבון על מילחא ויקרת כו׳ י דלכאורה לע"ג דהא בחרי תרעא ליכא משום חסרון אמנה וכמיש המאור והראיש וכ"ה שיטת הירושלמי בפ׳ הזהב י וכתבנו לישב מפום דהא ס"ל להירושלמי דכא דאמר רב כד אנא אמר כו׳ לינה חוזר בי היינו אפילו במתנה מרובה אסור לחזור וא"כ ממילא אין חילוק בין חד תרעא לתרי תרעה כנ"ל ופריך שפיר כנ"ל - ולפ"ז כי משני בירובלמי תמן למידת הדין ומה דרב נהג למידת הסידות אי נימא דחזר בו וס"ל לפרש דברי רב במחנה מועטת דוקא דלמידת חבידות נהג כר"י כנ"ל י א"כ קשה דל"ל לומר כלל ומה דרב נהג למידת חסידות כא תכיון דנימא דרב מיירי במתנה מועטת ה"כ אפילו אי נימא דרב נהג למדת הדין דס"ל דבמתנה מועטת אסור לחזור מית שוב לא קשם כלל י דהרי ייל דבמתנה מרובה סיל לרב דמותר לחזור בו וח"כ ממילא לא קשה מהך טובדה דחד בר נש אפקיד עירבון על מילחא ויקרת כו' דהרי התם מיירי בחרי תרעא דהוי כמתנה מרובה ולכך ליכא משום מחוסר אמנה ולפ"ז מה ליל מה דרב נהג למידת חסידות י ובע"כ ליל דגם למסקנא כ"ל דהא דאמר רב כד אנא אמר כו' היינו אפילו במתנה מרובה ולכך מוכרה לומר דמה דרב נהג למידת השידות כנ"ל - ועכ"פ לפי מה שנתבאר צפי' הירושלמי כנ"ל לפ"ז נמלא דגם במתנה מרובה עכ"פ איכא משום מידת חסידות שלא לחזור וכמו שנהג רב למידת חשידות כניל :

דלפי מה שבארנו דהא דמבואר בירושלמי ומה דרב אלא נהג למידת חשידות היינו אפילו במתנה מרובה א"כ הדק"ל מהירושלמי בפ׳ הזהב דאמר רב לשמעיה אין עתיר הימליך בי תניינות כנ"ל אולם כלע"ד לישב בעז"ם דבנה כא דרב נהג למידת חסידות שלא לחזור נראה ברור דהיינו דוקא אם הבטיח ליחן מחנה להמקבל מחנה גופיה דבזה יש סרך משום שא"י לא יעשו עולה ולא ידברו כזב. ואףדבמתנה מרובה לא סמכא דעתים מ"מ מידת הסידות איכא שלא לחזור ממה שהבטיה ועוד דתולי סמכא דעתיה הצתי אולם אם יאמר אדם בינו לבין עלמו שיחן מתנה לאחד והמתבל מתנה לא ידע כלל נראה דבכה"ג אף במתנה מוענות ליכא שום מידת חסידות כלל שלא לחזור ומכש"כ במתנה מרובה י ולפ"ז י"ל דהא דרב מפקיד לשמעיה אימת דנימר לך תחן מתנה לבר נש כו' מיירי שלא בפני המקבל מחנה ורק לשמעיה הודיע שיחן מחנה י ולכך א"ל אין הוה משכן הבליה מיד משום דנעשה נדר י ואין עחיר אימליך בי תניינות ומשום דכיון דהמקבל מתנה לא ידע כלל ליכא שום מידת חשידות שלא לחזור - אבל אם הבטיח למקבל מתנה גופיה אפילו במתנה מרובה נהג רב מידת חסידות שלא להזור י ובשיטה מקובלת מלאתי שכתב בשם ה"ר יהונחן ז"ל ובמתנה לעשיר שהיא מתנה מרובה הודיע דעתו לשמש שלו שאינו גומר כלבו כל פעם ופעם שיאמר לכל משיר ועשיר ע"ש ול"ע י ולכן נראה לענ"ד פנ"ל. ועכ"פ לפתש"כ בפי' הירושלתי בסוף שביעית נרסב דחף במתנה מרובה איכא מידת הסידות שלא לחזור וכמו שנהג

רב וילתו דבריט במידת הסידות:

לסראים יי

שבט חרימ סימן רד הלוי

ונהי דאסיק השייסדר אשי ברותא הוא דכהיית ילפינן

מתרומה - מ״מ לא ילפינן מתרומה אלא דומיא

דתרומה דהתורה איירי בה בשליח בר דעת רייל שליח

ממש דזה לריך בתרומה מה אתם בני ברית אף

שלוחכם בני ברית – והיינ בכל התורה דבעינן שליח

ממש -- אבלהצר דלא חוי שליח במקום דבעינן

שליחות – אלא דבמקום שהוא קונה הוא קונה כעין

שליח ורק מדין שליח - אבל עכיים זה לא נכנס

בכלל הדרשה דמה אתם בני ברית אף שליחכם בני

ברית, וממילא יש קנין חלר לגוי [וכעת הראוני כזה

בקצהיית סיי קצייד, ועיין בנהיית בפתיחה לסיי רי

משייכ בזהן כנלענייד לונה דמשמעית רוב הפוסקים

דאין לו קנין חלר – מיימ דברינו טולים כהלכה

להסוברים דיש לו האר - ויש לפלפל בזה בכייד

אכמייל.

והריני מברך אותו יזכה לעלות במעלות התורה

רפא

מלפה לחסדי הי

אבל אם מעיקרא משתדל כל א׳ להשיג הלואות והנחות, וע״י מלבו הפרטי המיוחד משיג הוא מה שבדרך הרגיל אין משיג אחר הדבר נוטה כנ״ל שהרווח לו לבדו הוא.

והבה כייז באם הם שותי עייד הנייל וכרגיל היום שאינם קשורים בחבלי התקשרות על כל

פעילותיהם שיהיו בשיתי הצל הם הם שעצדו עלמן זל"ז שכל מה שירויהו יהי׳ להמלע קרוצ לשמוע שגם צנ"ד הרוח להמלע השותי ועיין הו״מ סי׳ קע״ו ס״י ובפוסקים שם וצכנה״ג – ועיין צרמ״ה שם סו״צ לענין הי גנצ וגזל הי מהשוחפים ועי״ז הרויה שגם זה להמלע והמנם צזה פליג הש״ך שם ס״ק כ״ז זה להמלע והמנס צזה פליג הש״ך שם ס״ק כ״ז ס״צ שהוה לעלמי, המנס נדמה לי שהמליהות שלכם

אינו כן ודומה ווהר למשייכ למעלה. הרני דוייש וטוצהכם --- מלפה לרחמי הי

סימן רה

כבוד הבחי המופלג בתו"י יכוי בנש"ק יוסף כתנא היייו.

אחדשה"ט אס כי לא מדעתי אכנהו עכ"ז מתוך כותלי מכתנו רחיתי בנפבו חשקה בתורה וכוי ומשייכ בענין קנין הלר בגוי ובדטת המייב והש״ך דמגוי לגוי יש שליחות והב״ש ומג״ה חולקים והדברים ידועים אמנם הנלטנייד כעת בזה - דכבר הקשו כולם ממס׳ ע״ז ע״א ע״ב דמבמע החם דיש קנין חצר בגוי דכלים מטעם הצר- והיי נראה דגם לדעת הסוברים דגם מעכויים לעכויים אין שליחות מיימ יב לו קנין חלר וטעמא דמילתא דהא דריבתה תורה דחצר קונה אין הפירוש דהתורה הכניסה חצר בתורת שליחות ממש -- דפשיט דהיכא דבטינן שליחות ממש חצר לא מכני דלא בוי שליח אלא חצר - אלא דהתורה גילה לן דחלר קינה יהיא קנין עלמי, אלא הדינים בידינו לדמותו אי ליד או לשניהוח (במקום דשייך כגון בזכות הוא לי – ובמי שהוא בגדר עשית שליה ע״י מעשיו כגון גדול) ומסקנא דהוא משום יד ולא גרע משליחית והרי זה כעין אמרם קידושין זי ע״א תו מנה לפלוני וכוי מטעם ערצות – הילך מנה לפלוני וכוי מדין עבד כנעני או מדין בניהס יעיש --אף דלא הוי לא ערב ולא עבד כנעני מיית לורת הקנין מטעם שהוא דומה לו מקצל דין ערב או דין עבד כנעני או דין שניהם היינ קנין חלר מקצל הדינים של ידו או שלוחו - אבל לא דיהיי בליח ממב -והיינ כן היא לפי מסקנת הגמי בדין אין שליח לדבר עבירה יע״ש ב״ת יי״ד ע״ב כזה דאין זה נכנס בגדרי הלכות שליחות -- והשתה הה בציימ שייה שייב היי רייל רי אשי דדוקא לטנין תרומה אין שליחות לגוי

סימן רו

יום הי פרי וירא תשלייה לפייק כבוד ידידיני המכיבד ההייג בנשייק רי צבי

יצחק אברמוביץ שליט״א, רב קרית חסידים מזור בגניל יציו.

אחדשסייט ושיית באסבה,

והיראה בזכות אבותיו הקי --

יקרתו קבלתי ואשר שאל בענין חזרת סופר קבלן יקרתו קבלתי ואשר שאל בענין חזרת סופר קבלן מחמת שלא נתן לו הבעהייב הקלף נתיקר השער של המנאכה הרבה, והדבר תלוי בשני דעות בשייע חיימ סיסיי רייד בתרי תרעא אם יש בו משום מחוסר אמנה כשלא היי שום קנין – ועייפ מה שדימה בסמיע ריש סיי שלייג חזרת פועלים כהייג שדימה מחוסר אמנה לא בייך אלא היכא דמלד לחזרת מקח לענין מהוסר אמנה – וכיית לידד ללרף שוד סניף דמחוסר אמנה לא שייך אלא היכא דמלד הקנין או שכירות היי יכול להתחיל מיד במלאכה או ליתן סחורה מיד אבל בדהכא שהיי תלוי ועומד בהשנת הקלף כי היי סיית ישן בגודל קלף שאינו שכיח

בהשנת הקלף כי היי סיית ישן בגודל קלף שאינו שכיח לקבל וזה היי באמת פעס האיחור שד שהושג הקלף והשכיב אינו מלד הקבלן בזה יייל דלכויש כשבא להתחיל במלאכה יכול לדרוש השער היוקר ואין בו משום מחוסר אמנה.

הנה אם היי מגלה דעתו בדבור או שהיי זה גלוי ומפורסם שעשה מחיר זה רק עיימ שיתחיל

במלאכה מוד כי בינחיים יכולים השערים להשתנות היי מקום ללדד כמשייכ כיית דאומדנא דמוכח דרק שיימ כן עשה לו מחיר הזול ובדומה למבואר בחויימ סיי רייז סייג דלא הוי כהייג דברים שבלב אבל כיון דהסופר בשעה שעשה המחיר ידע שהקלף אינו בידו

רפב

שבט חרימ סימן רו הלוי

והועל עליו להשיג הקלף וידע שהוא תולה בדעת אחרים ואעפייכ שעבד עלמו בדבור עכייע נעבוד במחיר הנייל – לפי דעתי העניי בכזה אינו יולא מחשש דברים שיש בהם מחוסר אמנה, אם נימא דגם בתרי תרעא אמרינו כן.

אבל מה שיש ללד זזה אם נשתנה השער בשיעור גדול שאנו יכולים לתלות דעל כזה לא חשב אדם והוא עייפ משייכ בתשובת בית אפרים חו״מ סוס״י די לענין שינוי המעבעות דאם בשעת הלואה או מקח ג״כ היי בסעק שיעלו או ירדו המעבעות אייכ ידעו מהריעומה והיי להם להתנות בפירוב, אם לא שלפי ראות עיני בי״ד היה שינוי השערים גדול מאד באופן שלא ופול על צ האדם שיהי שינוי כזה במשך זמן הלו, וכיון שהיא סיבה רחוקה ונפלאה י״נ דאונסא דל״ש לא הוי לאסוקי אדעתא כמש״כ בתשיי מהרשד״ם וכוי יעש״ה בצית אפרים, – וע״ד דמיון היי בנדון שלנו דאם היי הבדל קטן הי לנו נהתנות

משאייכ בהשתנות גדול דהוא אונסא דלא שכיה. אבל מה שיש לזדד להקל בנייד הוא עיים שמלחתי בתשובת חיים חויינו סיי קייב שכתב בפשיטות להלכה דבתרי תרעה יכולים לחזור, והעייפ שהרמיה עלמו נוטה להחמיל כנראה שהחיים סמך בזה על ספיקו של הצייה והשייך שם, והגם דאם נימא דבלא נשתנה השער רק מעיקרא לא היי דעתו לעמוד בדבורו יש בו סרך איסור תורה של הין לדק וגו׳ שיהיי הן שלך לדק, מיימ כשרלה לטמוד בדבורו רק אחייכ נולד שינוי השער ונאנס לחזור (ועיין רשיי בסוגיא דביית מייט עייא דייה שלא) בכהייג למייד יב בו משום מחוסר אמנה לא הוייל רק סרך איסור דרבנן וזה פשוט, ואייכ ראוי להקל בספיקו, --ואעייפ שהיי בידי לפרש לשון החתיים שם באופן אחר שלא ישחמע ממנו שפסק להקל באמת בתרי תרעא, ואין החיים מביא ראיי אלא דרך קייו דליייא מקינ רמיא אפיי בשינוי בתרי תרעא מכייש בנדון החיים דמותר לחזור אליבא דכו״ע דעדיף מתרי תרעא כאשר יראה המעיין שם, מיית ריהטת לשון החיים לא משמע כן, ודעתו נראה להקל.

אמנם קשה בלשון ח״ם שם מה דמשמע מיני׳ דגם לענין מי שפרע מקיל בתרי תרעא וזה נסתר מש״ם מפורש ב״מ מ״ע ע״א בעיבדא דאייקר כיתנא מש״ם מפורש ב״מ מ״ע ע״א בעיבדא דאייקר כיתנא ובעובדא דשומשמי ובש״ם ב״מ ע״ד ע״ב ובכל הפוסקים, וכבר ראיתי שהעיר בזה בס׳ ערך שי הפוסקים, וכבר ראיתי שהעיר בזה נס׳ ערך שי חו״מ סו״ם ר״ד, ולחומר הנושא שלא נעלם כ״ז מאבי הפוסקים יראה דלשון הח״ם לריך לתקן שם קלח אלא דאין ברלוני להאריך – מ״מ הנשמע מהח״ם להקל דאין ברלוני להאריך – מ״מ הנשמע מהח״ם להקל להלכה יראה כן, וכה ראיתי בס׳ עה״ש חו״מ סי היד כ׳ דבתרי תרעא לנו״ע לא הוי רק מדת חסידות.

סימן רז

כבוד ידידנו המכובד הרב הגאון הלדיק בנש״ק המפורסם כש״ת מוה״ר שלום יחזקאל שרגא רביז ה״ש שליט״א אדמו״ר בברוהלין יל״ו.

אחדשהייט ושייח באהייה,

אשיב בקצור ע״ד אשר שאל בענין מי שעשה בגד כלה (כלה קלייר) שלובשים בחופה והוא דבר יקר וקבל על עלמו להשאילו לכל נלרך, והיו בי

כלות האחת צה עשירים שהופתה בני לחודש והבעיח להשאול לה ושוב הבעיה לכלה שניי צת עניים שחופתה תהיי צכייו לחודש ואפשר לקיים שניהם היות ואפשר לתקנו ולנקותו בימים שבינתים, ושוב נזחה יום הופתה של הראשונה ניום כייה לחודש ואם יעמוד בדבורו לראשונה יהבעל עיייז מה שהבעיה לשני, והנותן מרגיש בעלמו התהייבות לשניי יותר מלראשונה

כאיך נדיין להאי דינא.

הנה בעניותי פשוע דהדין עם השניי, חדא דליום שני לחודש כבטיח, וגם עי לחודש הבטיח לכ״ה לחודש לא הבטיח, וגם

אם נדון זה למתנה קטנה דיש בה משום מחוסרי אמנה בביית מייט כייא ובהויית סיי רייד סייו, מיימ כיון שהוא דבר של שאלה ורגיל להשאינ בואחייו לכמה אנשים אייכ כשהבעיח לה על יום מסוים אין בכלנ ההבטחה יום אחר, ועוד דכיון דהראשונה בת עשירים שיש ביכולת להוריה לעשות לה, והשניי היא בת עניים אייכ יש צוה משום לדקה לשניי ולא לראשונה כמבואר ביו״ד סי׳ רנ״ה סי״ב ואסור לחזור מהשני׳ מדיו נדר, ואם יש בזה גם דין אמירה לגבוה כידוע שיש מהלוקת גדולה בזה עיין בקלהייח סיי ריייב ובחיי הגרעקייא יו״ד סיי רנ״ה שם, ואמנם היי מקום לפלפל דמותר לתת להראשונה ואעיים דעיייז יבעל קיום הבעחת נדרו להשניי זהייז דומה להמצואר אוייח סי׳ רמייח ס״ד לענין יולא בשיירא דיודעים ביהיי לריכים לחלל שבת מיית אמרינן דהשתא בהיתר התחיל ואחייכ פקיינ הוא דדוחה ודברתי מכלל זה בספרי הקטן שבט הלוי יוייד כיי רייה תכיית אין דעתי נוחה לדמות לשם מכמה טעמים ולבי נועה דהדין עם השניי, ואכמייל. והרני דושיית באהייר, מלפה לישועה קרובה

סימן רח

בגמ׳ ט״ז ע״א וע״ב – שו״ע חו״מ ס״ רי״א ס״א – ור״ט ס״ה

A) בלשון השו״ע והוא מרמצ״ם – דבר שאינו צרשותו של מקנה אינו נקנה והרי הוא כדבר שלא בא לעולם וכוי שדה זו שאקחנה קנוי׳ לך לא אמר כלום וכן כל כיו״ב – (לא זכיתי להבין

 Kollel Zichron Michel of NMB - Choshen Mishpat Chabura & Shiur